ARTHUR MILLER

VRĂJITOARELE DIN SALEM

(THE CRUCIBLE)

PIESĂ IN 4 ACTE

în romîneşte de Mihnea Gkeorghiu şi Alf Adania

M1491*

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURĂ ŞI ARTĂ

CUVÎNT ÎNAINTE

Repertoriul internațional contemporan s-a îmbogățit cu una dintre cele mai impresionante producții dramatice de după ultimul război mondial, drama \ Cazanul (The Crucible) de scriitorul american Xrthur Miller, tradusă în mai multe țări, sub titlul Vrăjitoarele din Salem.

Cînd, în 1953, ta „Martin Beck Theatre" din New York a fost prezentat The Crucible de Arthur Miller, 1 deținător al Premiului Pulitzer (pentru lucrarea sa ' dramatică precedentă, Moartea unui comis-voiajor), I s-a dezlănțuit o violentă campanie de polemici, pen-j'!' tru şi împotriva îndrăznețului autor dramatic ame-[rican care cuteza să folosească pretextul unei drame | istorice, spre a ridica una din cele mai arzătoare i probleme ale societății americane contemporane: \ libertatea cugetului. . 1 Acțiunea piesei are toc în primăvara anului 1692 in Salem, statut Massachusetts, pe atunci colonie engleză.

Tntr-o comunitate de protestanți fanatici se iveşte, apoi creşte ca un cancer monstruos, întreținut de cei mai instăfiți dintre fermieri, „vînătoarea de vrăjitoare". In cultura americană, termenul acesta (witchhunt) e consacrat ca definind o acțiune amplă, premeditată în scop diversionist, de obicei cu un țel josnic, inavuabil. Presa progresistă numeşte astfel potopul de procese intentate organizațiilor obşteşti sau unor personalități stimate pentru activitatea Isr social antifascistă.

Căzut Vrăjitoarelor din Salem corespunde întru totul adevărului istoric. Peste trei sute de nevinovați, bărbați şi femei, au fost spînzurați după un proces odios, bazat pe date măsluite de teocrații care voiau să-şi perpetueze tirania in coloniile de peste Ocean. Această pagină ruşinoasă din istoria S.U.A. a fost evocată cu oroare în numeroase lucrări literare, printre care şi drama Giles Corey de Longfellow.

Arthur Miller a actualizat cu curaj şi demnitate momentul opresiunii puritane, punînd în prim plan ideea modernă a combaterii prejudecăților retrograde şi intoleranței de orice fel, prin prezentarea patetică a rezistenței eroice şi sacrificiului unor oameni simpli, ca familia Proctor (John şi Elizabeth), Rebecca

Nurse, Giles Corey ş.a., pe de o parte, iar pe de altă parte, dînd în vileag legătura directă dintre dogmatismul criminal al teocraților şi interesele lor materiale meschine.

Presa străină a discutat, o dată cu semnificația piesei, şi poziția autorului ei, cunoscut ca independent de orice mişcare politică. într-un articol de critică literară, ziarul newyorkez Daily Worker (15.2.956) arăta că Arthur Miller, denunțat acum ca „subversiv" de către Organizațiile ulirareacțio-nare „Legiunea americană" şi „Veteranii catolici", n-a fost niciodată şi nu poate fi socotit un comunist]/ dar că este victima aceloraşi cercuri care i-au duri la moarte pe soții Rosenberg şi au lăsat nepedepsite recentele linşaje din sud, victima „poliției cugetului", instituită de acele cercuri guvernamentale care, dezlănțuind „vînătoarea de roşi" reeditează, cu mijloace propagandistice perfecționate, gogorița primejdiei „vrăjitoarelor" de la sfîrşitul veacului al 17-lea. Opinii similare exprimă revista argeniinianâ Cuadernos de cultura (dec. 1955) într-un articol intitulat „Actualidad de «Las brujas de Salem»", cu prilejul reprezentării piesei lui Milter acolo. Săptă-mînalul italian ilustrat Vie nuove anunță că regizo-, rut Luchino Visconti pune în scenă versiunea italiană, I cacciatori di streghe (Vinătorii de vrăjitoare) la un teatru din Roma, cu trupa Santucciof

2

Albertini-Pilotto. Cunoscuta revistă lunară sovietică Teatr a publicat, anul trecut, versiunea în limba rusă, cu distribuția de la Leningrad, unde piesa se bucură de un mare succes. La Paris, Les sorcières de Salem s-au jucat la Teatrul Sarah Bernhardt, în rolurile principale cu Yves Montând, Simone Signo-ret şi Nicole Courcel, sub direcția lui Raymond Rouleau, actor şi regizor cu renume. Lista teatrelor şi companiilor dramatice din lumea întreagă, care prezintă, în felurite montări şi versiuni, piesa lui Miller, poate fi lungită. Un film artistic de lung metraj e în lucru şi va fi gata probabil înainte de sfîrşitul anului.

I Stilul dramatic al lui Miller este caracterizat prin rapiditatea şi energia imaginii, prin. inteligența ironică şi pasiunea violentă cu care autorul îşi pune în mişcare mecanismul scenic. După Toți fiii mei, dramă de război, reprezentată acum zece ani la Teatrul Național-Studio, spectatorii romîni vor avea plăcerea să recunoască acest stil modern de teatru, în noul spectacol în două viziuni regizorale (una la Studioul Actorului de Film „Const. Nottara" şi alta la Radio) şi cu două distribuții deopotrivă de valoroase în care, potrivit indicațiilor autorului, prioritatea o deține tineretul.

Arthur Miller a împlinit anul trecut patruzeci de ani, S-a născut şl a trăit la New York, în cartierul ^JBrooklgr^yacela pe care Whitman l-a văzut, cu dra-

gosIe\crescifîd sub ochii săi, legat pe-atunci de metropolă printr-un iferryboat, azi prin unul din celebrele poduri ale lumii.

Este „cel mai premiat" dintre dramaturgii americani ai secolului. încă de pe băncile universității din Michigan, obținuse de două ori Premiul Hopwood şi îndată după diplomă, Premiul Teatrului Guild, pentru primele producții dramatice. Piesa care i-a adus celebritatea a fost Toți fiii mei, răsplătită cu marele Premiu al Asociației Criticilor Teatrali din New York, pe 1947, distincție deosebit de importantă, dacă ținem seama că-l avusese concurent, printre

alții, şi pe veteranul O'Neit. In 1948—1949 a obținut iarăşi premiul acesta, plus faimosul ^Premiu Pulitzeț, pentru Moartea .unui corrris-voiajor, trffgTT-'

~ăîa~uhui om bun nimicit de idealuri greşite.

O asemenea carte de vizită e menită să pună în derută pe un spectator obiectiv, fiindcă mentalitatea premianților presupune ca trăsătură de. bază conformismul, mai ales cînd ne raportăm la criteriile best-seller-u/ui american. Dar Arthur Miller este o admirabilă excepție. Intr-o cronică dramatică la ultima piesă a lui Miller, dată pe Broadway (Vedere de pe Pod), Howard Fast exclama entuziast, în Daily Worker (din 8 noiembrie 1955) : „11 propun pe Arthur Miller la titlul de Dramaturg nr. 1 al Ame-ricii de azi!" Inalta opinie, pe care lumea americană progresistă o nutreşte față de autorul piesei ce urmează, se explică în două feluri: în primul rînd fiindcă, spre deosebire de marea majoritate a scriitorilor americani de succes,. Miller abordează cu curaj problemele cele mai acute[1] ale raportului dintre

lom şj^socieiate in tgjăL~sa, apoi, iiindc37 depăşind toate standardurile „culturii de Broadway", a reținut din teatrul modern metodele de lucru cele mai perfecționate, însuşindu-şi, într-un timp record, o tehnică profesională excepțională.

într-o epocă în care scena occidentală e asaltată de producțiunite „războiului rece" ideologic, Arthur Miller se împotriveşte curentului antiumanist şi-şi dedică talentul luptei_jientru demnitatea omului şi pentru pacea între popoa_re^_De aceea substanța operei sale, sprijinită de o înaltă ştiință a teatrului zilelor noastre, îi asigură o afecțiune care prețuieşte mai mult decît toate aplauzele, în toate țările.

MIHNEA GHEORGHIU

PERSONAJELE (în ordinea intrării în scenă)

PASTORUL PARRIS BETTY PARRIS TITUBA

ABIGAIL WILLIAMS SUSANNA WALCOTT D-NA ANN PUTNAM THOMAS PUTNAM MERCY LEWIS MARY WARREN JOHN PROCTOR REBECCA NURSE

GILES COREY PASTORUL JOHN HALE ELIZABETH PROCTOR FRANCIS NURSE EZEKIEL CHEEVER PAZNICUL HERRICK JUDECĂTORUL HATHORNE VICEGUVERNATORUL DANFORTH SARAH GOOD PAZNICUL HOPKINS

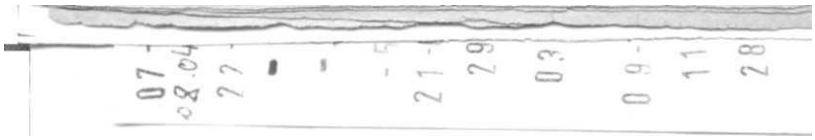

Vrăjitoarele din Salem nu este o piesă istorică în sensul academic al cuvîntului. Construcția dramatică a impus uneori contopirea cîtorva personaje într-unui singur. Numărul fetelor „vrăjite" a fost redus. Vîrsta lui Abigail a fost mărită. Hathorne şi Danforth sînt prototipa mai multor judecători de acelaşi rang. Cred că am izbutit totuşi să înfățişez un tablou veridic al unuia dintre cele mai stranii şi mai înspăimîntătoare capitole ale istoriei omenirii. Destinul fiecărui personaj corespunde întocmai celui al modelului său istoric şi nu este în piesă nici unul care să nu fi jucat în realitate un rol similar — şi.-în unele cazuri, chiar identic.

ACTUL I

O mică odaie de dormit — sărăcăcioasă, dar curată — la etajul casei pastorului Samuel Parris din Salem, Massachusetts, în primăvara anului 1692. In stînga, o ferestruică. Prin geamurile ei cu pervaz de plumb intră lumina dimineții. La capul patului, în dreapta, o luminare încă aprinsă. Un dulap, un scaun şi o măsuță alcătuiesc tot restul mobilierului. In fund, uşa se deschide spre scara ce coboară la parter. Grinzile acoperişului sînt neşlefuite şi nelustruite. La ridicarea cortinei, pastorul Parris stă îngenuncheat lîngă pat, în rugăciune. Fiica lui, Betty Parris, în vîrstă de zece ani, zace acolo nemişcată.

Pe vremea cînd se petreceau evenimentele la care veți asista, pastorul Parris trecuse de mult de patruzeci de ani. Povestea adevărată a acestui personaj nu-i din cele mai frumoase. 1 se părea că este omul ales să-i conducă pe toți ceilalți pe calea mîntuirii şi se socotea profund nedreptățit şi jignit atunci cînd nu era consultat în orice făcea vreun om din parohie. Apucătura aceasta de a se amesteca în treburile altora nu-i era proprie numai lui Parris; el reprezenta numai forma cea mai agresivă a sistemului de bănuială reciprocă, de prejudecăți şi superstiții, întreținut de autoritatea teologilor puritani în Noua Anglie. Vastul

continent american primise din Europa şi pe membrii acestei secte persecutate, care, o dată

ajunşi pe solul liber de peste ocean, au devenit mai intoleranți chiar decît foştii lor asupritori.vvînătoarea autorităților teocratice după aşa-zişii necreiâtncioşi şi vrăjitori — pornită şi susținută de cei mai avuți conducători ai coloniei — s-a sprijinit pe oameni co^.Parris, „pentru care bucuria şi fericirea celorlalți oameni era o sfidare şi o nelegiuire, iar libera cugetare, un act criminal de rebeliune publică.

Pastorul Parris se roagă, şi cu toate că vorbele nu i se aud, se vede că se află la grea cumpănă. Şopteşte ceva, apoi pare gata să izbucnească-n plîns. Plînge şi apoi începe iar să se roage ; dar fiica sa continuă a rămine nemişcată pe pat. Se deschide uşa şi intră sclava lui neagră, ^Tituba. Are vreo patruzeci de ani. Parris a adus-o cu sine din Barbadqs, unde a stat cîțiva ani, ca negustor, înainte de a se preoți. Nerăbdătoare să afle cum se mai simte Betty, la care ține atît de mult, ea este însă în acelaşi timp şi foarte speriată, fiindcă simțul ei de sclavă îi spune că — la fel ca întotdeauna cînd se întîmplă ceva în casă — pînă la urmă tot ea va trage toate ponoasele.

TITUBA (trăgîndu-se cu un pas în urmă) .- Betty,

drăguța mea, se face bine? PARRIS : Ieşi afară !

TITUBA (lipită de uşă) : _Bei^ a mea să nu moară...

PARRIS (sărind furios în sus) : Piei din ochii mei. (Tituba a plecat.) Piei din... (Izbucneşte în plîns. Strînge dinții, ca să se stăpînească; închide uşa şi se reazemă de ea istovit.) Oh, Doamne! Doamne, ajută-mă ! (Tremurînd de spaimă, vorbeşte singur printre suspine; se(duce spre pat şi ia gingaş mina fetiței.) Betty !

3(4

Fetița__niea_dragă. Trezeşte-te, hai, deschide ochii ! Reity, micuța mea... (Cînd îngenunchează din nou, intră nepoata lui, .AklE^ Williams, de şaptesprezece ani — o fată foarte frumoasă, orfană, cu o mare dibăcie în a se - preface. Acum e plină numai de îngrijorare, teamă şi respect.)

ABIGAIL : Unchiule! (Parris se uită la ea.) A venit Susanna Walcott, de la doctorul Griggs.

PARRIS : Da ? Să intre, să intre.

ABIGAIL (din uşă, aptecîndu-se să o sPrige pe Susanna care-i cu cîteva trepte mai jos) : Vino _ v

sus, Susanna. f\S I Q ~ 1b fC 1O£ﬂ?/E?

(Intră Susanna Walcott, o fată ceva mai tînără X I I 1 . decît Abigail, nervoasă, precipitată.) (V I / /

PARRIS (nerăbdător): Ce spune doctorul, fetiţo ? S f) (

SUSANNA (lungindu-şi gîtut pentru a se uita peste ' \

capul lui Parris la Betty) : Mi-a zis să vin să

vă spun, domnule pastor, că din cărţile lui îtu-i

află leac.

PARRIS : Să caute mai bine.

SUSANNA : Da, domnule pastor, dar a tot căutat de cînd ia plecat de la dumneavoastră, şi mi-a zis să vă spun să vă gândiţi dacă nu-'i[1] cumva lucru necurat la mijloc.

PARRIS (cu ochii mari) : Nu — nu. Nu-i nimV necurat la mijloc. Spune-i că am trimis după pastorul Hale din Beverly şi că domnul Hale are să adeverească negreşit acest lucru. Jiă_ caute un leac şi să nu se mai gîndească la lucruri necurate. N-are de ce.

SUSANNA : Da, domnule pastor. Dar mie aşa mi-a zis să vă spun. (Se îndreaptă spre uşă.)

ABIGAIL : Susanna, să mi vorbeşti in tîrg nimic despre asta.

PARRIS : Du-te de-a dreptul acasă şi nu mai pălăvrăgi despre lucruri necurate.

SUSANNA : Dia, domnule pastor. Mă voi ruga pentru ea. (Iese.)

ABIGAIL: Unchiule, lumea a început să dea zvon de('vrăjitorie. Jos, e plin de oameni veniţi să afle adevărul. Du-te de vorbeşte cu ei. Rămîn eu cu Betty...

PARRIS (încurcat, se întoarce spre ea) : Şi ce să le spun ? Că pe fiieă-mea şi pe nepoată-mea le-am prins dansînd ca paginii, prin pădure?

ABIGAIL : Unchiule, ne-am jucat, am dansat; spu-ne4e că am mărturisit — şi n-au decît să mă bată cu biciul, dacă trebuie. Dar ei vorbesc de vrăjitorie. Betty nu-i vrăjită.

PARRIS : Abigail. Nu pot să mă arăt în faţa lor cită vreme tu n-ai vorbit deschis cu mine. Ce-aţi făcut voi acolo, în pădure ?

ABIGAIL : Am dansat, unchiule, şi cînd ai dat buzna peste noi din tufiş, Betty s-a speriat şi a leşinat. Asta-i tot. PARRIS : Copilă. Stai jos.

ABIGAIL (aşezîndu-se tremurînd) : Nu i-am făcut nimic lui Betty. Eu o iubesc foarte mult.

PARRIS : Ascultă, copilă, pedeapsa ta nu va în-tîrzia. Dar dacă ați făcut farmece în pădure, e mai bine s-o ştiu de acum, căci o vor afla şi vrăjmaşii mei, care mă vor nimici.

ABIGAIL : Dar n-am făcut farmece, unchiule.

PARRIS : Atunci de ce nu se mişcă fetița mea de fel, de-azi noapte ? Copila e într-o stare deznădăjduită. (Abîgail lasă ochii în jos.) Trebuie să ştilu adevărul, înaintea vrăjmaşilor mei. Spune-mi ce-ați făcut acolo, Abigail. Am foarte mulți vrăjmaşi, Abigail... ABIGAIL: Am auzit, unchiule. PARRIS : O clică de-a lor s-a jurat că mă va izgoni

de la amvon. Ştii asta ? ABIGAIL : Am auzit, unchiule. PARRIS : Şi tocmai acum, cînd sînt ținta atîtor atacuri, tocmai, acum se va afla că în casa mea se-ntîmplă fapte aiît de spurcate. Ce făceați acolo în pădure, Abigail ? ABIGAIL ; Ne jucam, unchiule ! PARRIS (arătînd pe Betty): Asta numeşti tu joacă? (Abigail lasă ochii în jos. El insistă.) Abigail, dacă ştii ceva ce-ar putea fi de folos doctorului, vorbeşte, pentru numele lui Dumnezeu. (Ea tace.) Cînd v-am prins, am văzut-o pe Tituba ifîlfiindu-şi brațele deasupra focului. De ce făcea aşa ? Şi am auzit-o cum. parcă scheuna. Şi se apleca deasupra flăcărilor ca ieşită din minți. ABIGAIL : Cînta, unchiule. Cînta cîntece de-a le ei

din Barbados, şi noi dansam. PARRIS : Nu pot tăinui ce-am văzut, Abigail, fiindcă nici vrăjmaşii mei n-au s-o tăinuiască... Am văzut o rochie pe iarbă. ABIGAIL (inocentă) : O rochie ? PARRIS (exprimîndu-se cu foarte multă greutate) : Da, o rochie. Şi parc-am văzut pe una din voi fugind despuiată printre copaci ! ABIGAIL (îngrozită) : Nici una din noi nu era despuiată ! Te înşeli, unchiule'. PARRIS (cu nume) : Am văzut cu ochii mei. (Se depărtează de ea. Apoi, hotărit.) Spune acum adevărul, Abigail! Dă-ți seama că de tine, şi

numai de tine atîrnă nu numai situația mea ci poate chiar viața verişoarei tale. Orice grozăvie ați fi făptuit, dezvăhiie-mi acum totul, ca să nu fiu luat pe neaşteptate cînd voi da jos ochii cu ei...

ABIGAIL : Nu-i nimic altceva. îți jur, unchiule.

PARRIS (o măsoară din ochi, apoi dă din cap, nu mai pe jumătate convins) : Abigail, m-am luptat trei ani de zile ca să îngenunchi pe aceşti oameni îndărătnici, şi acum, tocmai acum, cînd am început să mă bucur de oarecare vază în Salem, mă faci de batjocură. Ți-am diat adăposi în casa mea, Abigail, te-am îmbrăcat, te-am hră nit... Trebuie să-mi spui acum adevărul. NumeL tău e fără de prihană în tîrg, nu-i: aşa ?

ABIGAIL (cu o umbră de resentiment) ; De bună seamă, unchiule. N-am făcut nimic de ruşine.

PARRIS (direct) : Abigail, pricina pe care mi-ai spus-o a fost singura pentru care ai ieşit din slujba doamnei Proctor ? Am auzit c-ar fi spu-nînd — şi nu fac decît să repet ce-am auzit — că dînsa de aceea ar veni atît de rar la biserică, de-un an încoace, fiindcă n-ar vrea să stea lingă o spurcăciune. Ce-o fi vrînd să spună cu asta ?

ABIGAIL: Mă urăşte, unchiule, asta e, fiindcă n-am vrut să-i fiu sclavă. E o femeie rea, rece, mincinoasă şi arțăgoasă şi nu voi să slujesc la o asemenea scorpie.

PARRIS : S-ar putea să ai dreptate. Şi totuşi mă munceşte gîndul că de şapte luni încheiate, de cînd ai plecat din casa ei, nici o familie nu te-a mai luat în slujbă.

ABIGAIL : Fiindcă toți vor sclave, să le robească** nu o fată ca mine. Să-şi caute de-alde astea în Barbados. N-am să mă fac tuciurie de dragul lor. (Cu intenție, părind jignită.) Iți pare rău de adăpostul pe care mi-1 dai, unchiule ? Vrei să scapi de mine ? PARRIS : Nu — nu.

ABIGAIL (pornită) ; Numele meu e curat ca lacrima ! Nu îngădui' să se spună că mi-am terfelit numele. Elizabeth Proctor e o neruşinată mincinoasă !

(Intră Ann Putnam. E o ființă ciudată, de vreo patruzeci şi cinci de ani, chinuită de coşmaruri, obsedată de moarte.)

PARRIS (îndată ce uşa începe a se deschide) : Nu — nu, nu primesc pe nimeni. (0 vede şi devine mai deferent, rămînînd totuşi ta fel de îngri-jonat.) Ah, doamnă Putnam, intră, te rog, poftim.

D-NA PUTNAM (cu sufletul la gură şi ochii sclipind) : E o minune. O grea lovitură a iadului împotriva durnitale.

PARRIS :' Nu, doamnă Putnam, este...

D-NA PUTNAM (arătînd spre Betty) ; Cît de sus a zburat, cît de sus ?

PARRIS : Nu, nu, n-a zburat de fel...

D-NA PUTNAM (bucuroasă) : Eh, de bună seamă c-a zburat. Domnul Collins a văzut-o cînd trecea peste şura lui Ingersoll şi zicea că pe urmă s-a pogorît uşurel ca o pasăre !

PARRIS : Ascultă, doamnă Putnam, Betty n-a zburat niciodată... (Intră Thomas Putnam, fermier înstărit de vreo cincizeci de ani, cu un temperament violent.) A, bună dimineața domnule \ Putnam.

PUTNAM : Bine că în sfîrşit s-a dat in vileag! E voia proniei. Voia, proniei i (Se duce direct spre patul fetiței.)

PARRIS : Ce s-a dat in vileag, domnule, ce s-a... ? (Doamna Putnam se duce şi ea acolo.)

PUTNAM (arătînd-o pe Betty) : Vezi, Ann, ea are ochii închişi!

D-NA PUTNAM: Bh, ciudat. (Către Parris.) Ai alei noastre-s -deschişi.

PARRIS. (uluit): Şi Ruth a dumneavoastră-i bolnavă ?

D-NA PUTNAM (cu o certitudine bolnăvicioasă): Bolnavă ? Atingerea Diavolului e mai rea ca boala. E moartea, pricepi, ,e moartea oare pătrunde cu-ncetul, cu coarnele şi cu copitele.

PARRIS : O, nu, rogu-te. Spune-mi, ce-are Ruth ?

D-NA PUTNAM : Are că nu s-a mai trezit de-azi dimineață şi, deşi stă cu ochii deschişi şi umblă, n-aude şi nu vede nimica şi nu poate nici să mănînce. Diavolul a pus stăpînire pe sufletul ei.

(Parris e consternat.)

PUTNAM (dornic de amănunte) : Am auzit că ai fi trimis după pastorul Hale din Beverly ?

PARRIS (acum şovăielnic) : O simplă măsură de prevedere. El cunoaşte foarte bine toate şiretlicurile Diavolului şi...

D-NA PUTNAM: Aşa e. El a descoperit anul trecut şi pe vrăjitoarea din Beverly. Adu-ți aminte.

PARRIS : Nu, doamnă Putnam, s-a crezut numai că ar fi o vrăjitoare. Şi sînt încredințat că aici nu-i vorba de nici o vrăjitorie... ,

pUTNAM : Nu-i vrăjitorie? Auzi vorbă. Ascultă, domnule Parris...

PARRIS : Thomas, Thomas, te rog, nu te pripi aşa cu vrăjitoria. Ştiu bine că dumneata, dumneata mai puțin decît oricine, Thomas, ai dori să-mi cadă pe cap o astfel- de învinuire. Nu putem arunca vorba asta ou atîta uşurință. Aş fi izgonit din Salem, pentru o asemenea spurcare a casei mele.

Cîteva cuvinte despre Thomas Putnam. Omul acesta a fost feciorul cel mare al celui mai bogat om din tîrg. Firea lui acră şi vindicativă se explică prin eşecurile repetate pe care le-a suferit ori de cîtè ori s-a străduit să se înalțe deasupra celorlalți prin puterea avutului său. Il invidia pe Parris pentru autoritatea morală pe care o reprezenta în parohie şi-l ura pentru că nu reuşise să obțină amvonul pentru un membru al familiei sale. Cu toate acestea, îi lega ceva, ceva mai presus de invidia şi vanitatea fiecăruia din ei.

PUTNAM (dorind sci-l împingă în prăpastie pe Parris, pentru care n-are decît dispreț) : Domnule Parris, eu ți-am luat pînă astăzi partea în toate certurile

de aici; dar n-o mai pot face, dacă te încăpățînezi astfel. Asupra acestor copii şi-au întins gheara duhurile rele.

PARRIS : Thomas, dar nu poți...

PUTNAM : Ann ! Spune-i domnului Parris ce-ai făcut.

D-NA PUTNAM : Domnule pastor, am îngropat şapte prunci, nebotezați. Crede-mă, domnule Parris, niciodată n-au venit pe lume nişte copilaşi mai zdraveni ca ai mei. Cu toate astea, unul cîte unul mi s-a prăpădit în brațe, chiar în noaptea naşterii. Nimic n-am spus, dar inima

10

21

mea fierbea de revoltă. Şi acum şi Ruth, singurul meu copil! O văd dintr-o dată schimbată. A devenit închisă şi se usucă pe picioare de parcă i-ar suge cineva viața dintr-însa. Şi-am zis atunci s-o trimit la Tituba a dumitale.

PARRIS : La Tituba ! Ce săi facă Tituba ?

D-NA PUTNAM : Tituba se pricepe să vorbească cu morții, domnule Parris.

PARRIS : Doamnă Putnam, e un mare păcat să tulburi sufletele morților.

D-NA PUTNAM : Pe mine să cadă păoatul, dar cine altcineva mi-ar putea spune cine mi-a omorît pruncii ?

PARRIS (îngrozit) : Femeie i

D-NA PUTNAM : Mi-au fost omorîți, domnule Parris ! Şi uite dovada ! Uite! Azi noapte Ruth, fetița mea, a intrat în vorbă cu sufletele lor. Da, domnule Parris, sînt sigură de asta. Căci altfel cine i-ar fi luat glasul, dacă nu vreo putere a întunericului, care i-;a pecetluit gura ? Acesta-i un semn, domnule Parris!

PUTNAM : Nu pricepi ? Printre noi se afla o vrăjitoare ucigaşă, legată să nu se dea în vileag. (Parris se întoarce spre Betty, pradă unei tot mai mari groaze.) Orice ar face vrăjmaşii dumitale, asta n-o mai poți tăinui.

PARRIS (către Abigail) : Atunci, azi noapte, voi chemați duhurile, ați făcut farmece...

ABIGAIL (şuierînd) ; Nu eu, unchiule — Tituba şi Ruth.

PARRIS (se întoarce iarăşi, cu o nouă spaimă, şi se-ndreaptă spre Betty, o priveşte, apoi, cu ochii pierduți) : Ah, Abigail, cum mi-ai răsplătit tu bunătatea mea ! Asta-i pieirea mea !

pUTNAM : Nu te pierde cu firea, omule! N-aştepta să te înviinuiască alții. Vesteşte singur că ai dat de urma unei vrăjitoare.

PARRIS : La mi;ne-n casă ? In casă la mine, Tho-mas ? Mă vor nimici ! Mă vor nimici !...

(Intră Mercy Lewis, servitoarea lui Putnam, o fată de vreo optsprezece ani, grasă, apatică, şireată.)

MERCY : Cer iertare. Ziceam să văd şi eu ce face Betty.

PUTNAM : De ce ai plecat de-acasă ? Cine-a rămas cu Ruth ? MERCY : A venit mamă-sa mare. E mai bine, cred

— a tras un strănutat zdravăn adineauri. D-NA PUTNAM : Ah, ăsta-i semn de viaţă ! MERCY : Acum mi-a trecut spaima, doamnă Putnam. A fost un strănut straşnic. încă unul ca ăsta o aduce iar în toate minţile. (Se duce spre pat să privească.) PARRIS : Sînteţi buni: să plecaţi acum, Thomas.

Simt nevoia să mă rog singur. ABIGAIL : Unchiule, de la miezul nopţii te tot

rogi. De ce nu cobori, să... PARRIS: Nu, nu. (Către Putnam.) N-am ce să le răspund. Aştept să vină domnul Hale. (îndeamnă pe doamna Putnam să plece.) Fii bună, te rog, doamnă Putnam... PUTNAM : Ascultă, domnule Parris. Porneşte lupta împotriva Diavolului! şi tot tîrgul are să te bine-cuvînteze! Coboară, vorbeşte-le oamenilor şi roagă-te cu dînşii. Sînt toţi însetaţi de cuvintele dumitale. Haide, omule, roagă-te cu ei. PARRIS (clătinat) : Bine, vom cînta un psalm, dar nu le spuneţi încă nimic despre vrăjitorie. Să

nu înceapă iar cearta. Pricina e încă necunoscută. Am avut destule certuri pînă acuma, mi-ajunge.

D-NA PUTNAM : Mercy, du-te acasă, la Ruth Auzi ?

MERCY : Mda, doamnă.

(Doamna Putnam iese.) PARRIS (către Abigail) : Dacă se repede la fereastră, strigă-mă numaidecît. ABIGAIL : Bine, unchiule.

PARRIS (către Putnam) : Astăzi are o putere nebănuită în 'braţe. (Lese cu Putnam.)

ABIGAIL (cu o febrilitate stâplnită) : Ce-are Ruth?

MERCY : E deochiată, nu ştiu. De-azi noapte umblă ca strigoii.

ABIGAIL (se întoarce brusc spre Betty şi cu glasul înfricat) : Betty ! (Betty nu se mişcă. O scutură.) Lasă acum asta, Betty. Hai, scoală-te. (Betty nu se mişcă. Mercy vine şi ea la pat.)

MERCY : Ai încercat cu bătaia ? Lui Ruth i-am tras una, de s-a deşteptat imediat. Stai, lasă-mă pe mine.

ABIGAIL (împingînd-o pe Mercy îndărăt) : Nu, că se-ntoarce unchiul. Ascultă, dacă te întreabă ceva, spui c-am dansat. Asta i-am spus şi eu.

MERCY: Mda. Şi mai ce?

ABIGAIL: Nimic. Stie_că_Ti_tuha a făcut farmece ca să cheme-din""mormînt duhul....surorilor lui Ruth.

MERCY? Şi mai ce? ABIGAIL : lena văzut despuiată. MERCY (plesnindu-şi palmele, cu un rîs speriat) : Oh, Isuse î

(Intră Mary Warren gîfîind. O fată retrasă, naivă, docilă, de vreo şaptesprezece ani.)

MARY : Ce ne facem ? Tot tîrgul e-n uliță. Vin de la fermă ; toată lumea vorbeşte de vrăjitorie! Or să ne zică vrăjitoare, Abby !

MERCY (arătind şi privind spre Mary Warren) ; Ea are de gind să spună tot, ştiu eu.

MARY : Abby, trebuie să spunem. Vrăjitoarele sînt spînzurate! Aşa s-a făcut la Boston, acum doi ani! Trebuie să spunem adevărul, Abby! Ai să fii numai biciuită fiindcă ai dansat! ABIGAIL : Da ! noi să fim biciuite ! tu nu ! MARY: Eu n-am făcut nimic, Abby. M-am uitat doar la voi.

MERCY (păşind amenințătoare spre Mary): Aha, da' să te uiți îți plăcea, Mary Warren ? Grozav de curajoasă mai eşti î

(Betty, în pat, suspină. Abigail se-ntoarce imediat spre ea.)

ABIGAIL : Betty! (Se duce la ea.) Hai, Betty, scumpo, scoală acum. Sînt eu, Abigail. (O ridică pe Betty în capul oaselor şi o scutură furioasă.) Te bat, Betty ! (Betty scînceşte.) Of! Parcă ți-e mai bine. Am vorbit cu tăticul tău şi i-am spus tot. Aşa că n-ai de ce să... BETTY (sare din pat, îngrozită de prezența lui Abigail, şi se lipeşte de zid) : Vreau la mămica i ABIGAIL (alarmată, în timp ce se apropie de Beity) : Ce-i cu tine, Betty ? Mămica ta e moartă şi îngropată. „ jBETTY: Vreau să zbor la mama. Lăsați-mă să zbor. (îşi ridică brațele, ca şi cum ar voi să

2~

12

zboare, şi se repede pe fereastră scoțînd un picior afară.)

ABIGAIL (trăgînd-o îndărăt de la fereastră) : I-am

spus tot; ştie tot acum, ştie că noi... BETTY : Ai băut sînge, Abby ! Asta nu i-ai spus ! ABIGAIL : Betty, să nu mai spui asta ! Niciodată. BETTY : Ba da, ba da, ai băut farmece ca s-o omori

pe nevasta lui John Proctor ! Ai băut farmece,

ca s-o omori pe cumătră Proctor ! ABIGAIL (o plesneşte peste obraji) : Tacă-ți gura!

Taci o dată !

BETTY (cade pe pat) : Mămico, mămico ! (Izbucneşte în hohote de plîns.)

ABIGAIL : Acum băgați-vă bine-n cap ce spun. Toate. Am dansat, şi Tituba a chemat duhurile surorilor lui Ruth. Şi-asta-i tot. Luați aminte. Dacă suflă vreuna din voi un singur cuvînt, sau o părere de cuvînt despre ce-a mai fost atunci, viu la voi în toiul unei nopți fără stele şi vă crestez un răboj care-o să vă

bage-n răcori. Şi ştiți bine că sînt în stare de-asta. Am văzut cu ochii mei cum indienii i-au zdrobit capul mamei şi tatei pe pernă, lîngă mine. Şi-am mai văzut eu şi alte trebuşoare sîngeroase făp-tuite-n miez de noapte — şi am să vă fac să doriți să nu mai asfințească niciodată soarele! (Se duce ta Betty şi o ridică brutal în capul oaselor.) Tu — scoală-te şi taci o dată! (Dar Betty leşină în brațele ei şi cade inertă pe pat.)

MARY (cu o frică isterică) : Ce-i cu ea ? (Abigait se uită speriată la Betty.) Abby, dacă moare ! E mare păcat să tulburi sufletele morților, şi^ noi... [1]

\B1GAIL (pironind-o din ochi pe Mary) : Am spus să taci, Mary Warren !

(Intră John Proctor. La vederea lui, Mary Warren amuțeşte de frică.)

John Proctor era un bărbat de vreo treizeci şi cinci de ani- Nu se poate spune că ținea cu una sau cu alta dintre taberele tîrgului, dar nu-i putea suferi pe fățarnici. Era un bărbat zdravăn la trup şi la minte, în fața căruia o gloată turbată de oameni se potolea pe dată, dîndu-şi seama de nebunia ei. Dar el a păcătuit. A păcătuit nu numai față de morala timpului său, ci este convins că a păcătuit în primul rînd față de el însuşi Despre asta însă nu-i încă timpul să vorbim.. John Proctor vine de jos, şi pe chipul lui liniştit se citeşte forța unui suflet încrezător în sine. Slujitoarea lui, Mary Warren, e înspăimîntată şi încurcată.

MARY : Oh! Tocmai voiam să mă duc acasă, domnule Proctor.

PROCTOR: Ce-i, Mary Warren? Iți lipseşte o doagă, sau eşti fudulă de urechi? Ti-am spus o dată să nu mai pleci de-acasă, da sau nu ? Pentru ce-ți dau simbrie? Cînd te caută omul, nu ştie de unde să te ia. MARY : Am venit să văd şi eu minunăția pămin-tului.

PROCTOR : O să-ți arăt eu minunății pe spinare. Hai, du-te acasă. Ai atîta treabă de făcut!

(încercînd să-şi mai păstreze un dram de demnitate, ea iese afară.)

MERCY (nițel speriată de el şi oarecum plăcut tulburată) : Aş pleca şi eu. Trebuie să am grijă de Ruth a mea. Bună ziua, domnule Proctor.

(Mercy iese de-a-ndaratelea. De la intrarea lui Proctor, Abigail a stat într-o aşteptare încordată, sorbindu-1 din ochi. El se uită la ea, apoi se îndreaptă către Betty, care zace pe pat.)

ABIGAIL : Oh, aproape că uitasem cit eşti de marş

şi de puternic, John Proctor ! PROCTOR (ultîndu-se la Abigail, cu un început de

zîmbet) : Ce-i cu fetița asta ? ABIGAIL (cu un rîs nervos) : E puțin amețită,

asta-i tot.

PROCTOR : Pe ulița din fața casei mele e un du-te-vino necontenit către Salem, de azi dimineață. Tot tirgul vorbeşte die vrăjitorie.

ABIGAIL: Eh, prostii! (Se apropie de el binişor, cu un aer foarte intim.) Am dansat în pădure azi noapte şi unchiul a dat peste noi. Ea s-a speriat, a leşinat şi asta-i tot.

PROCTOR (zîmbind mai tare) : Nu te mai cumințeşti o diată ? (Ea izbucneşte în ris şi îndrăzneşte să se apropie mai mult de ei, privindu-l febril în ochi.) Ai să ajungi in butuci înainte de a împlini douăzeci de ani. (El face un pas spre uşă şi Abigail i se pune in cale.)

ABIGAIL : Nu-mi spui nimic, John ?... Nici o vorbă; dulce ? (Privirea ei aprinsă destramă zimbetu! bărbatului.)

PROCTOR : Nu, nu, Abby. Ce-a fost s-a terminat.

ABIGAIL (provocator) : Vrei să mă faci să cred că ai bătut cinci mile de drum, numai ca să vezi cum zboară o smintită ? Te cunosc prea bine.

PROCTOR (dînd-o la o parte din calea lui) : Avf\-venit-să văd ce drăcie mai pune unchiul tău la'V

I

cale. (Cu hotărîre.) Scoate-ți altceva din minte, Abby.

j\BlGAIL (apucîndu-l de mîini mai înainte de-a-i fi dat el drumul) : In fiecare noapte te aştept,. John.

PROCTOR : Abby, eu nu ți-am dat niciodată vreo nădejde.

ABIGAIL (întunecîndu-se, nevenindu-i să creadă) :

Mi-ai dat altceva, an ai mult decît o nădejde. PROCTOR : Abby, să-ți iasă din minte. N-are să se

mai întîmplie niciodată. ABIGA1L : Te joci cu mine, tu glumeşti, nu ? PROCTOR : Ştii prea bine că nu. ABIGAIL : Ştiu, ştiu cum mă prindeai în brațe în dosul casei şi năduşeai ca un armăsar cînd ți-eram în preajmă ! Sau poate că am visat ? Ea m-a dat afară, n-ai să-m.i spui că tu. M-am uitat la tine, în ochii tăi, cînd m-a dat afară, şi ştiam că mă iubeşti, şi mă iubeşti şi-acum ! PROCTOR : E-o nebunie să spui asta, Abby. ABIGAIL : O nehună poate spune nebunii. Dar nu atît de mari... Te-am văzut şi după ce m-a gonit — te-am văzut nopți de-a rîndul. PROCTOR : De şapte luni aproape că n-am mai

ieşit din fermă. ABIGAIL : Eu simt de departe căldura ta, John, şi căldura ta m-a chemat la fereastră, şi te-aim văzut privind în sus, lung, arzînd de dor. Vrei să spui că n-ai privit niciodată spre fereastra mea? PROCTOR : Oi fi privit.

ABIGAIL (şoptind) : Nici nu se putea altfel, trebuia. Tu nu eşti un om de gheață. Eu te ştiu, John. Te cunosc. (Plinge.) Nu mai pot dormi din pricina ta, mă trezesc în toiul nopții şi

umblu singură prin casă. Nu mai am astîmpăr; mereu aştept să te văd intrînd pe uşă. (S{. agață de el cu desperare.)

PROCTOR (impingînd-o de la sine cu blîndețe, dai-, hotârît) : Copilă...

ABIGAIL (c-o izbucnire de supărare) : Cum poț să-mi mai spui: „copile" ?

PROCTOR : Abby, se întîmplă, din cînd în cînd să mă gîndesc cu drag la tine. Dar mai curta mi-aş reteza mîinile decît să mă mai ating vreodată de tine. Uită tot ce-a fost între noi. Nu ne-am cunoscut niciodată, Abby.

ABIGAIL; Ba da!

PROCTOR : Nu ! Niciodată.

ABIGAIL (cu o furie amară) : Oh, mă mir cuir

poate un om atît de sănătos să stea cu o femei*

atît de bolnăvicioasă. PROCTOR (întristat —■ mai mult către sine) : Să

nu vorbeşti aşa de Elizaheth ! .ABIGAIL: Ea-mi spurcă numele în tîrg! Umblă

cu vorbe şi minciuni despre mine. E-o femeie

rece şi miorlăită, şi tu te închini în fața ei. Te

laşi dădăcit de ea ca un... PROCTOR (scuturînd-o) : Vrei să pun mina pe

bici ?

(Se aude de jos un cor, intonînd un psalm.) ^ABIGAIL (plîngînd) : Vreau pe John Proctor. Pe cel care m-a trezit din toropeală şi mi-a învățat inima să cunoască lumea! Nu ştiam pînă atunci ce este acest Salem. Nu ştiam pînă atunci cită minciună şi fățărnicie sălăşluia în toate aceste muieri bisericoase şi în toți bărbații lor preaevlavioşi! Şi acum tu vii să-mi ceri să-mi smulg din ochi lumina dobîndită! Nu vreau.

nu pot! M-ai iubit, John Proctor, şi chiar dacă ăsta-i un păcat, mă mai iubeşti şi acum. (El se îndreaptă brusc spre uşă. Ea se repede spre el.) Fie-ți milă de mine, John, fie-ți milă de mine ! (In clipa aceasta se aud de jos cuvintele psalmului : „Să ne înălțăm spre domnul Isus." Betty îşi astupă urechile şi izbucneşte deodată în plîns.) Betty ! (Se duce repede spre Betty care s-a sculat şi plînge. Proctor se îndreaptă spre Betty, în timp ce Abigail încearcă să-i împingă brațele în jos, strigînd: „Betty !") j PROCTOR (şovăitor) : Ce are ? Ce vrei, fetițo ! Termină cu bocitul !

(între timp cîntecul a încetat şi Parris năvăleşte acum în odaie.)

PARRIS : Ce s-a întîmplat ? Ce-i faceți ? Betty ! (Aleargă spre pat, strigînd.) Betty, Betty!

(Doamna Putnam intră fierbînd de curiozitate, urmată de Thomas Putnam şi Mercy Lewis. Parris, pe pat, o plesneşte încet peste obraz pe Betty, în vreme ce ea încearcă gemînd să se ridice.)

ABIGAIL : V-a auzit cîntînd şi deodată s-a sculat

şi s-a pornit pe plîns. D-NA PUTNAM : Psalmul! Psalmul! Nu poate

indura să audă numele Domnului! PARRIS : Nu, ferească Dumnezeu ! Mercy, fugi la

doctor ! Spune-i ce s-a întîmplat aici i (Mercy Lewis dă buzna afară.) D-NA PUTNAM : Asta-i un semn, un semn, luați

aminte!

(Intră Rebecca Nurse, o femeie de şaptezeci şi doi de ani. Are părul alb şi umblă sprijinită în baston.)

30

16

(arătînd spre Betty care plînge încet) „aD«ts neîndoios căwi vrăjită, doamnă Nurse

PUTNAM Semn

semn neîndoios ! D-NA PUTNAM : Ştiu de la mama, ea-mi spunea, nu mai poate să îndure numek

Ce

■a iei,

Cînd cineva Domnului...

PARRIS (tremurînd) : Rebecca, Rebecca, vino lîngă ea. Sîntem pierduți. Dintr-o dată nu rabdă să audă numele Domnului. (Intră Giles Corey, un om de optzeci şi trei de ani, bine legat, şiret, iscoditor şi încă în putere.)

REBECCA : E o boală grea

că, te rog, stai 'liniştit. GILES : N-am spus nici un cuvînt. Toți sînt ma

tori că n-am spus nici un cuvînt. Vrea iar e

zboare ? Am auzit că zboară. PUTNAM : Taci o dată, omule!

(Toți au tăcut. Rebecca străbate odaia, îndrep-tîndu-se spre pat, cu o expresie de mare blîn-dețe. Betty suspină încet, cu ochii închişi. Rebecca se apleacă încetişor asupra copilei, care treptat se linişteşte.)

aici mai

Giles Corey. Aş,

(înviorat şi uimit ca de un miracol) : i-ai făcut, Rebecca ? pUTNAM (grăbit) : Doamnă Nurse, nu vrei să vii şi la Ruth a mea, să vezi dacă n-o poți trezi şi pe ea ?

REBECCA (continuînd să stea) : Eu cred că fetița are să se trezească singură, cînd i-o veni sorocul. Linişteşte-te, te rog. Eu am unsprezece copii şi douăzeci şi şase de nepoți şi pe toți i-am vegheat cînd au zăcut, şi cînd se apucau de năzdrăvănii l-ar fi deşălat şi pe dracu' de-ar fi încercat să țină pas cu ei. O să se trezească ea cînd s-o sătura de zăcut. Sufletul unui copil e ca şi copilul şi nu-1 poți prinde dacă alergi după el; trebuie să stai, să aştepți, şi dacă-1 iei cu binişorul, se întoarce el singur îndărăt. PROCTOR : Aici ai dreptate, Rebecca, asta aşa e. D-NA PUTNAM : Asta nu mai e o clipă de rătăcire, Rebecca. Pe Ruth mi-au deochiat-o. Nu mai poate nici să mănînce. REBECCA : Poate că încă nu-i e foame. (Către Par-ris.) Sper că nu te-ai hotărît să umbli după duhuri, domnule Parris, cum am auzit vorbin-du-se in tîrg ?

¿to?c^^^Í£*^L*T™ PARRIS : Mulți din parohie au început să creadă

cîteva cuvinte despre Rebecca. Rebecca era soția lui Fran-cis Nurse. Un om dintre aceia care se bucură de o stimă binemeritată. Iar Rebecca se bucura de acelaşi respect ca şi dînsul. Bunăstarea lor a stîrnit invidia, unor proprietari vecini, printre care şi Putnam, a cărui familie va porni mai tîrziu atacul împotriva celor doi bătrîni.

D-NA PUTNAM (uimită): Ce i-ai făcut? (Rebecca, pe gînduri. : patului.)

32

pe

marginea

că Diavolul ar fi pătruns printre noi şi vreau să-i conving pe toți că se înşală. PROCTOR ; Atunci du-te şi strigă-le că se înşală ! Te-ai sfătuit cu capii parohiei rnai-nainte de-a-1 chema pe pastorul acela, să caute draci? PARRIS : Nu vine să caute dracd! PROCTOR : Atunci de ce vine? PUTNAM : Ne mor copiii, omule ! PROCTOR : Nu văd pe nimeni murind. Tîrgul ăsta

3 — Vrăjitoarele din Salem

c 4618

n-a fost întemeiat ca să te joci dumneata cufl

vrei cu el, domnule Putnam. (Către Parris.) ij

ce n-ai convocat sfatul mai înainte ? PUTNAM : M-am săturat de atîtea sfaturi. Nu poa|.:

omul să întoarcă capul fără să convoace sfiatul PROCTOR : De întors poate să-1 întoarcă, dar ı

spre iad !

REBECCA: Linişteşte-te te rog, John! (Pauzi El îi ascultă rugămintea.) Domnule Parris, e cred că cel mai bun lucru ar fi să-1 trimiți inii poi pe acest pastor Hale de îndată ce va sos Iar o să fie certuri în tîrg şi nădăjduiam ci anul ăsta să avem linişte. Cred că ar trebui si ne încredem acum numai în sfatul doetoruk. şi într-o rugăciune bună.

D-NA PUTNAM: Rebecca, doctorul nu ştie cei

REBECCA: Dacă el nu ştie, atunci ştie Dumme zeu, şi să ne încredem în el. E o mare primej die să umblăm după duhuri. Mă tem, eu tar» mă tem. Mai bine să ne smerim ca nişte păcă toşi vinovați ce sîntem şi...

PUTNAM; De ce vinovați ? Noi am fost noui frați ; tulpina Putnamilor a populat toată pro vincia, şi acum nu mi-a mai rămas dlin opl copii decît unul, şi mi se prăpădeşte şi el!

REBECCA : Eu nu pot pătrunde asta.

D-NA PUTNAM (cu o umbră de sarcasm) : Dai eu trebuie să pot! Crezi că e voia lui Dum nezeu ca tu să nu-ți fi pierdut nici un copil şi nici un nepot, iar eu să mi-i îngrop pe toți pînă la unul ? In tirgul ăsta clocoteşte undev? cazanul Satanei şi trebuie să-ii dăm de urmă

PUTNAM (lui Parris) : îndată ce vine pastoru

Hale, începeți să căutați unde şi în cine se ascund duhurile rele. PROCTOR : N-ai dreptul să-i porunceşti domnului Parris. în parohia asta, votul este egal, nu pe pogoane.

PUTNAM: Grija dumitale pentru această parohie este pentru mine ceva nou, domnule Proctor. De la ultima zăpadă nu te-am văzut niciodată la sfinta slujbă de duminică.

PROCTOR : Sînt prea ostenit ca să mai bat cinci mile pînă aici, să-1 aud pe dumnealui predicînd uumai despre focul gheenei şi despre pierzanie. Bagă de seamă, domnule Parris. Mad sînt şi alții care nu mai trec de la o vreme pragul bisericii fiindcă mu mai rosteşti numele bunului Dumnezeu.

PARRIS (mînios) : Cum ? Asta-i o grea învinuire! REBECCA : Asta cam aşa e. Mulți se codesc să-şi

mai aducă copiii. PARRIS : Eu nu predic pentru copii, Rebecca. Nu copiii sînt aceia care îşi uită îndatoririle faţă de păstorul lor sufletesc. v

REBECCA; Sînt într-adevăr unii care îşi uită aceste îndatoriri ? PARRIS : Aproape o jumătate din locuitorii acestui tîrg.

PUTNAM : Ba chiar mai mult!

PARRIS : Unde mi-s lemnele de foc ? Contractul meu prevede să mi se dea lemne de foc. Din noiembrie aştept, şi nici o aşchie nu mi-aţi trimis, de am ajuns să-mi frec mîinile să mă încălzesc ca un cerşetor de sub podurile Londrei!

GILES : Primeşti şase livre pe an ca să-ţi cumperi lemne, domnule Parris.

34

19

PARRIS : Aceste şase livre fac parte din leafa mea, Sîmt destul de prost plătit, ca să mai dau şi şase livre pe lemne.

PROCTOR : Şaizeci plus şase pentru lemne...

PARRIS : Leafa e de şaizeci şi şase de livre, doml nule Proctor. Eu nu sînt un ţărănoi care umblă din sat în sat cu biblia la subţioară. Sînt absolvent al Universităţii Harvard.

GILES : Da, şi eşti foarte tare la socoteli. ^PARRIS : .Domnule Corey, puteţi să căutaţi dumneavoastră mult şi 1 ine pînă să mai găsiţi al! pastor ca mine cu şaizeci de livre pe an. Nu sînt învăţat cu sărăcia. Am renunţat, pentru a-1 sluji pe Domnul, la un spornic negoţ în, Bar-bados ! Nu înţeleg de ce sînt atît de prigonii aici. Nu pot să fac o propunere, că îndată iese ceartă şi ţipete. M-am întrebat adeseori dacă nu şi-o fi băgat coada Diavolul între noi. Altminteri nu pot să vă mai înţeleg^ PROCTOR ; Domnule Parris, eşti primul pastoi care s-a tocmit aşa cu noi, cerînd şi zapis pentru casă...

PARRIS : Omule ! Un pastor n-are şi el dreptul la o casă în care să locuiască ?

PROCTOR : Să locuiască, da. Dar ca să ceri să devină proprietatea dumitale, e ca şi cum ai voi să devii proprietarul casei Domnului. Ultima oară cînd am fost la biserică, ai vorbit atîta despre zapise şi ipoteci, de parcă am fi fost la un mezat.

PARRIS : Voiam să am şi eu o garanţie. Sînt ai treilea pastor al vostru, în şapte ani. Nu vreai să fiu azvîrlit în drum ca un dine, oricînd ol avea chef vreunii dintre voi. Parcă n-aţi pricepe că un pastor este reprezentantul lui Dumnezeu pe pămînt, că un pastor nu trebuie contrazis la fiecare pas. pUTNAM : Aşa e !

PARRIS : Ori ascultare, ori biserica va fi mistuită

de flăcările iadului! PROCTOR: Nu poți să vorbeşti o clipă fără să ajungi iar la iad ? M-am săturat de atîta iad ! PARRIS : Nu dumneata eşti acela care să hotărăşti

ce trebuie şi ce nu trebuie să vorbesc ! PROCTOR : Cred că am dreptul să-mi spun şi eu părerea !

PARRIS (furios) : Ce, sîntem quakeri ? încă nu sîntem atei quakeri, domnule Proctor! îmi dau eu acum seama de ce parte înclini. PROCTOR : De ce parte ?

PARRIS (nemaireținindu-se acum) : S-a format în tîrgul acesta o clică. Nu sînt orb. O clică potrivnică.

PROCTOR: Potrivnică dumitale? PUTNAM: Lui şi oricărei autorități! PROCTOR : Atunoi trebuie s-o caut şi să intru şi eu în ea.

(•B3JBU§ipUț B1S3JIUBUI IST țIIBIȚSO Ț^Oi)

REBECCA : Glumeşte. PUTNAM : Acum s-a dat pe față ! PROCTOR : Nu glumesc de loc, Rebecca. N-am nici un pic de respect pentru această „autoritate". REBECCA: Nu, nu poți fi duşmanul pastorului tău. Asta nu-i în firea ta, John. Intinde-i mîna şi faceți pace.

PROCTOR : Mai am de semănat un pogon şi de cărat lemne acasă. (Se duce mînios la uşă şi

20

se întoarce cu un zîmbet spre Coreu.) Ce spui A A * „ • • i - *

„ „ „ a J p 'DiiTNAM: O, dar departe am mai ajuns anul asta.

Cules, sa mergem sa căutam şi noii clica aia ~ . U- t i c - - - A + *

„. .s , * d Ce-i anarhia asta ? Fişia aia de pammt este

rn * S"3_ m u- CKCf lmP°triVa ,1UL a mea, a mea, domnule Proctor.

GILES • Eu mi-am schimbat părerea despre el oCTOR : Adumitale? (Arătînd spre Rebecca.)

John. Iarta-ma, domnule Parris. N-aş îi crezu , » i ■„ ■ i • A ' i u"^„+„i

. , 9 v.ici.m ^m cumparato acum cinci luni de la bărbatul

n,cK)data e-a, putea ti atît de dîrz. ^ Nur&e_

^TRRIS (TMT.nS) ; °' * multumesc_ G'te- pUTNAM • N-avea nici un drept să ți-o vîndă. GILES : Trebuie sa s am puțin să ne gîndim * Scrie ' ^ în testamentul bunicului meu

unde ne vm toate necazurile de atîția ani. tot ămîntul dintre rîu L_

(Adresindu-se tuturor celorlalți.) Ia glndiți-v^, . Bu,nfcul dumitale cam avea năravul

şi voi De ce ne judecăm într-una unii cu alții! gă lase m tenire pămînturi care nu fuseseră

Gmdiți-va bine... E o pricină adîncă şi neagra vreodată ale lui

ca o prăpastie. Am fost anul ăsta de şase cr ;]ase ^ } iz[azul meu>

in fața judecații... 1 T V

PROCTOR O an ton amica/, p/in de a/cc//ane, Oc.?i £/ie că se apropie de limita răbdării Iul Giles) : Diavolul este de vină dacă nu poate să-ți spună cineva „bună dimineața", fără să-1 dai în judecată pentru defăimare? Eşti bătrînPUTNAM : Să nu vă de vreunui din ste"

Giles, si nu mai auzi atît de bine ca altădată. J'arn mel ca daţx de bdea !

GILES (nesuportînd nici o contrazicere) : JohnGILES : Nu numai că ne vom atin2'e' diar 11 vom Proctor, de-abia luna trecută ti-am luat patru căra acasa' Putnam - nebunul ăsta şi cu livre, fiindcă ai spus, în plină stradă, că ți-aş min'e_ Hai> John ! întoarce spre Proctor

fi aprins acoperişul casei, şi... $ se duce către uşă.)

PROCTOR (rîzînd) : Am plătit amenda, deşi n-aniPUTMAM : *mi Pun oamenii pe voi, Corey ! Vă dau spus niciodată acest lucru, şi cred că acum pot 10 judecată !

să-ți Spun, fără nici O teamă de judecată, ca (Intră pastorul John Hale din Beverly.)

eşti surd. Şi acum hai, Giles, să-mi dai o mînă %

de ajutor să-mi car lemnele acasă. Pastorul Hale este un bărbat de aproape patruzeci de

n,,™,,, r\ i- » A 1 n i / - i lnt> cu o înfățişare de intelectual. Convingerile acestui PUTNAM : O clipa, domnule Proctor. Ce lemne3ersona. ^ J& ^ de .%nm pentru epoca noastră>

vrei dumneata sa cari acasă, daca mi-i înga-m toate că faptele se petrec în 1692 în Massachusetts. La duit să te întreb ? iceastă piesă ar trebui să se rîdă, fiindcă superstiția şi

PROCTOR: Lemnele mele. Din lunca mea de pe'reJudecățile sînt întotdeauna ridicole. Totuşi, opoziția în-malul TÎului. re cei ce v&d binele întruchipat în barba lui Dumnezeu,

aF răul în coarnele lui Lucifer, şi lumea mişunînd de

apuce să-şi pună iscălitura pe hîrtie. Hai *să cărăm lemnele, John. Nu ştiu de ce mi-a venit aşa deodată o mare poftă de muncă...

38

21

agenți tainici ai celor două puteri adverse continuă şi ț să separe omenirea. Pe de altă parte, de veacuri, păcate dragostei au fost puse pe seama puterii

întunericului cu atît mai mult în mediul puritan din Noua Anglie, j> tima nu putea fi altfel înfăţişată, de vreme ce nici ; zilele noastre morala încă nu s-a despărţit de ipocrizi De aceea pastorul Hale, un tînăr intelectual, mîndru (tratatele cu care se plimbă subsuoară, se consideră un sc vator al societăţii, la înălţimea regilor, filozofilor, sava ţilor şi marilor prelaţi europeni, din păcate neînţeles ignoranţa acestor umili agricultori.

(Hale apare încărcat cu nişte cărţi mari şi groase.)

HALE : V-aş ruga să-mi ia cineva aceste tomut PARRIS (încîntat) : Domnule Hale! Ce bine-n

pare să te revăd. (Luîndu-i cîteva dintre cărţi

Vai, dar grele mai sînt ! HALE (punîndu-şi cărţile jos) : Sînt grele de aut

ritate.

PARRIS (nitel speriat) ; Oh, ai venit bine înarmai HALE : Va trebui să facem serioase cercetări ca

luam urma Necuratului. (Vuzind-o pe Rebecca

Dumneata eşti Rebecca Nurse ? REBECCA : Da, domnule Hale. Mă cunoşti ? HALE : Te-am recunoscut imediat, fiindcă arăţi a;

cum trebuie să arate un suflet bun. Toţi a

auzit în Beverly despre binefacerile dumital PARRIS : îl cunoşti pe acest domn ? Domnul Th

mas Putnam şi vrednica sa soţie, Ann. HALE : Putnam ! Stimate domn, nu m-aşteptam

o atît de distinsă societate ! PUTNAM (încîntat) : Iţi foarte mulţumesc, goj

nule Hale. Te aşteptam cu nerăbdare să vii

ne salvezi copila. HALE : Si fetita dumitale e bolnavă ?

D.NA PUTNAM : Sufletul ei, sufletul parcă ar fi

părăsit-o cu totul. Doarme de-a-n picioarele... pUTNAM : Nu mai poate să mănânce. HALE : Nu mai poate să mănînce ! (Stă şi se gîn-deşte, apoi către Proctor şi Giles Coreu.) Şi dumneavoastră aveţi copii bolnavi, oameni buni? PARRIS : Nu, nu. Dînşii sînt nişte fermieri din vecinătate. John Proctor... GILES : John nu crede în vrăjitoare. PROCTOR (către Hale) : N-am zis nimic de vrăjitorie, nici da, nici nu. Mergem, Giles ? GILES : Nu, John. Eu mai rămîn. Vreau să-1 întreb pe domnul ăsta ceva care-mi stă la inimă. PROCTOR : Am auzit că eşti un om înţelept, domnule Hale. Nădăjduim că vei lăsa ceva din înţelepciunea dumitale şi în Salem.

(Proctor iese. Hale rămîne o clipă stingherit.)

PARRIS (repede) : Vrei să te uiţi la fiica mea, domnule? (// conduce pe Hale la patul fetiţei.) A încercat să sară pe fereastră. Azi dimineaţă am găsit-o pe şosea

dind din mîini ca şi cum ar fi vrut să zboare. HALE (strîng'tndu-şi pleoapele) : Aha, încearcă să zboare.

PUTNAM: Nu mai poate răbda să audă numele Domnului, domnule Hale. Ăsta e semn sigur de vrăjitorie.

HALE (ridieîndu-şi mîinile) : Nu, nu. Staţi puţin să ne înţelegem. Să nu ne luăm după superstiţii. Diavolul nu este o nălucă. Urmele prezenţei lui sînt trainice ca piatra şi limpezi ca lumina zilei. Să ştiţi că, înainte de a face un singur pas, trebuie să-mi făgăduiţi că nu veţi

23

41

ieşi nici unul din cuvintul meu, şi trebuie * sionat. Parris se uită la ei Hale se duce la găsesc un semn al acestei prezente cărţile sale, deschide una dintre ele, o rasfo-

PARRIS : Am înţeles, domnule Hale, am înţeles ieste şi apoi începe să citească. Toţi aşteaptă

Ne vom supune cu toţii cuvîntului dumitale încordaţi.) HALE : Atunci bine. (Se duce la pat si se uită /„PARRIS ?oaPtâ) : Ce carte este/ , „ . . Betty. Lui Parris.) Spune-mi, te rog, donrnuId>NA PUTNAM : Ce scrie în ea, domnule Hale ? Parris, cum s-a manifestat pentru prima oarăHALE (cu pasiunea exploratorului) : Aici e mtaR această ciudăţenie ? şată şi tălmăcită toată lumea nevăzuta. In căr-

ţile acestea i se smulg Diavolului toate măştile-sub care se ascunde. Aici sînt toate duhurile care dau tîrcoale casei voastre, toate vrăjitoarele de pe pămînt, din aer şi din apă, toţi vracii zilei şi ai .nopţii. N-iaveţi nici o teamă — o să-1 dăm în vileag dacă s-a pripăşit printre noi, şî îl vom zdrobi de îndată ce-i vom descoperi ctoi-

această ciudăţenie ? PARRIS : Am prins-o aseară dansînd în pădure im

preună cu (arătînd spre Abigait) nepoata mea

şi alte zece sau douăsprezece fete. HALE (uimit) : Cum, aici îngăduiţi dansul ? PARRIS : Nu, nu, au făcut-o în taină. D-NA PUTNAM (nemaiavînd răbdare să aştepte) :

Sclava domnului Parris se pricepe să cheme

duhurile morţilor ! ^U1- ^° """""

PARRIS (către doamna Putnam) : Nu putem fi si- REBECCA : O sa -""^" - ăzUt într-ader

. j L A - n * p m f ■ A «ta nu mot sa spun. UdW a

guri de asta, doamna Putnam...

D-NA PUTNAM (cu teamă, foarte încet) : Ştiu sigur. Mi-am trimis fetiţa să afle de la Tituba cine i-a ucis surorile.

REBECCA (înspâimîntată) : Ai trimis un copil să cheme duhurile morților, Ann ?

D-NA PUTNAM : Voi da socoteală de asta numai lui Dumnezeu, nu ție, nu ție, Rebecca. Să nu mă judeci tu pe mine. (Lui Hale.) Dumneata găseşti că-i firesc să mi se prăpădească şapte copii chiar în ziua în care s-au născut ?

PARRIS : Ssst!

(Rebecca îşi întoarce privirea, adînc mîhnită. Pauză.)

HALE : Şapte copii morți în ziua naşterii. D-NA PUTNAM (încet) : Da. (Glasul i se frînge. îşi îndreaptă privirea către el. Hale este impre-

II VVili —---

pul. (Se îndreaptă spre pat.) iv^BECCA : O să fie dureros pentru copil ? HALE : Asta nu pot să spun. Dacă a căzut într-adevăr în ghearele Diavolului, poate că va trebui s-o smucim şi s-o smulgem ca s-o izbăvim. REBECCA : Eu am să plec atunci. Sînt prea bă-

trînă pentru astfel de încercări. (Se ridică.) PARRIS (străduindu-se s-o convingă) : Rebecca,. poate că azi spargem buba tuturor relelor din sinul .nostru.

REBECCA : Să nădăjduiim. Am să mă rog Domnului pentru voi. PARRIS (cu teamă şi ură) : Dar noi, cei de aici. cui crezi că ne închinăm ? Satanei ? (Scurtă pauză.)

REBECCA : Tare aş vrea să ştiu. (Iese. Tonul ei de superioritate morală îi umple pe ceilalți de ură.)

24

43

că ea ar avea ceva de împăr-

PUTNAM (brusc) : Hai să începem, domnule IIa

. r-c . A eu nu zic ,

Ia loc. 3ILES . A, e ^ ^ ?. mă cg {el de

GILES: Domnule Hale, voiam de mult să întreb \li cU , Q,'_ np care le ascunde de mine? „ „„ , „ „ . , . .. rărti simt aiea pe «-«m-

un om învățat ce înseamnă cînd cineva cite< L ' „ m-e nu vrea să-mi spună.

cărți ciudate? .V«* g vorbim noi pe îndelete. (Către toți.)

HALE : Ce fel de cărți ? H A f 'uitați,' dacă într-adevăr Diavolul a intrat m

GILES : Nu ştiu, că nu mi le arată. HALE: Cine?

GILES : Nevastă-mea, Martha. Adeseori mă trez« noaptea şi o găsesc pitită într-un colț şi citit într-o carte. Te rog, ce pricepi dumneata d asta ?

HALE ; Hm, nu trebuie neapărat să... GILES : Pe mine mă pune pe gînduri i Azi noap

ea iar a citit şi am tot încercat şi încercat

spun „Tatăl nostru" şi n-am putut. Cum şi

închis cartea şi a ieşit niţel din casă, dintr

dată l-am spus ca pe apă !

HALE

Ascultaţi, dacă

această copilă, veţi fi martorii unei înspăimîn-tătoare minuni. De aceea vă rog să vă stăpîniţi. Domnule Putnam, să-mi stai prin preajmă, dacă cumva încearcă iar să zboare. Şi acum, Betty dragă, ridică-te, te rog. (Putnam se apropie, gata să intervină, dacă va fi nevoie. Hale o ridică pe Betty în capul oaselor, dar ea îi at'trnă inertă în braţe.) Hm ! (O cercetează atent, ceilalţi pîndesc cu răsuflarea tăiată.) Mă auzi, Betty ? Eu sînt John Hale, pastorul din Beverly. Am venit ca să te ajut, draga mea. Iţi

două fetiţe ale mele

Bătrînul Giles merită să ne oprim puţin asupra h fiindcă soarta lui urma să se deosebească atît de mult ⅆa celorlalţi. Abia trecuse de optzeci de ani, la vreme aceea, şi era un om de tot hazul pentru tîrgul întreg. S-însurat la bătrîneţe, şi atît el cît şi nevasta lui nu s prea sinchiseau de biserică. Nimeni nu-şi putea explica d ce, dar lui Corey i se întîmplau regulat toate pocinog* rile, iar dacă ar fi luat foc o casă din tîrg, nimeni n-i\ fi fost mirat aflînd că tot lui Corey i s-a întîmplat Ş asta. Nu ştia nici o rugăciune pe de-a-ntregul, fiinăd învăţase să le slovenească tîrziu şi pe apucate. De aceei dacă nu le ţinea minte vreodată, motivul nu era greu d* înţeles. Altminteri era un om foarte cumsecade, care si mîndrea că nici de Dracul nu se teme pe lumea asta.

HALE : Ah, nu mai poţi să spui ,,Tatăl nostru" -foarte ciudat! Vorbim noi mai tîrziu despr asta.

■ ~* *j ■ —

mai aduci aminte de cele din Beverly ?

(Fetiţa rămîne inertă în mîinile lui.) PARRIS (îngrozit) : Cum ar fi cu putinţă să fi intrat Diavolul în ea ? De ce să fi ales tocmai casa mea s-o lovească ? Avem atîţia păcătoşi în tîrg !

HALE : Ce biruinţă ar fi fost pentru Diavol să-şi înfigă ghearele într-un suflet, de mult putred ? După o altă pradă, mai bună, umblă Diavolul, şi ce pradă ar fi mai bună decît pastorul ?

GILES : Adîncă vorbă, domnule Parris, adîncă, adîncă !

PARRIS (cu hotărîre) : Betty! Răspunde domnului Hale, Betty!

HALE: Te chinuie cineva, copila mea ? Nu neapă-

rat o femeie sau un bărbat. Poate vreo pas HALE : Cum La chemat ? nevăzută de ceilalți s-a apropiat de tine ABIGAIL: Nu ştiu — vorbea pe limba ei. un porc, un şoarece, siau altă dihanie. Iți ! HALE : Nu cumva ai simțit ceva ciudat cînd îl runceşte cineva să zbori ? (Fetița rămîne { chema ? N-a început să bată deodată un vînt pană în brațele lui. In tăcere ei o reazemă k rece ? Sau să se' cutremure Părăintul ? spatele de pernă. Apoi, ridicînd mîinile asuorc ABIGAIL : Eu nu l-am văzut pe Satana! (Scutu-intonează.) In nomine Domini Sabaoth sui jM rind_° Pe BettlJ-) Scoală, Betty i Trezeşte-te ! que ite ad infernos. (Ea nu se mişcă, el se { Bctty_ Betty !

toarce spre Abigail, cu ochi sfredelitori.) A\ HALE : Nu fugi de mine, Abigail A băut venşoara

ta din licoarea aceea din oală ? ABIGAIL: Nici o picătură. HALE : Dar tu ai băut ? ABIGAIL : Nu, domnule pastor ! HALE : Nu v-a spus Tituba să beți din ea ?

HALE : Ce fel de supă era în oala aceea Abilii ABIGA1L : A SPUS> dar eu n"am v"f . .. + ARTOATî • rv foNJf3' Ablgai' HALE: De ce ascunzi adevărul? Ți-ai vmdut su-

gadl, ce fel de dans ai dansat cu ea în pădure ABIGAIL ; Un dans ca toate dansurile. .PARRIS : Cred că ar trebui să spun că am

o căldare în iarbă acolo unde dansau. ABIGAIL : Era o oală cu supă.

ABIGAIL : De fasole — şi linte, cred, şi... HALE : Domnule Parris, n-ai băgat de seamă dat

în oala aceea nu era şi vreo vietate ? Un şo;

rece poate, un păianjen, o broască ? PARRIS (înfricoşat) : Parcă se mişca ceva în supi ABIGAIL : A sărit înăuntru, n-am pus-o noi! HALE (repede) : Ce-a sărat înăuntru ? ABIGAIL : O broască mică, o broscuță. PARRIS : O broască, Abby ? HALE (apucînd-o pe Abigail) : Abigail, verişoar:

ta poate să moară. N-ați chemat cumva Diavolii

azi noapte ?

ABIGAIL: Eu nu l-am chemat! Tituba, Tituba.. PARRIS (îngălbenind) : Ea 1-a chemat pe Diavol HALE : Aş vrea să vorbesc cu Tituba. PARRIS : Doamnă Putnam, eşti te rog bună s-aduci aci ?

(Doamna Putnam iese.)

26b

fletul lui Lucifer ?

ABIGAIL: Nu-i adevărat! Sînt o fată cuminte! Sînt o fată cinstită ! (Doamna Putnam intră cu Tituba şl imediat Abigail arată spre Tituba.) ' Ea m-a îndemnat! Ea a îndemnat-o şi pe Betty!

TITUBA (înspăimîntată şi revoltată) : Abby !

ABIGAIL : Ea m-a pus să beau sînge !

PARRIS: Sînge?!

D-NA PUTNAM: Sîngele copilaşilor mei? TITUBA: Nu, nu, sînge de pui, sînge de pui de găină !

HALE : Femeie, ai vîndut pe aceşti copii Diavolului? TITUBA: Nu, nu, domnule pastor. Eu nu am nimic cu Diavolul.

HALE : Atunci de oe nu se trezeşte ? Tu ai adormit-o ?

TITUBA: Eu o iubesc pe Betty!

47

HALE : Tu ai vrăjit pe acest copil, nu-i aşa ? Spus ptins.) Eu Stiu. Tituba, ce greu e să ne rupem eşti o unealtă a Diavolului ?]egămî<ntul, -atunci cînd sîntem legați de iad.

ABIGAIL : Tot ea m-a vrăjit şi pe mine. Din caii; Noi vrem să te ajutăm să te smulgi din ghea-

ei am rîs în timpul slujbei. rele Diavolului.

PARRIS : A rîs adeseori în timpul slujbei ! TITUBA (înspăimîntată de cele ce au să urmeze) : ABIGAIL : Vine în fiecare noapte la mine şi Domnule pastor, eu cred că altcineva i-a vrăjit

ațîță să mă duc să beau sînge ! pe aceşti copii...

TITUBA : Tu m-ai rugat să chem duhurile i Ba HALE : Cine?

rugat să fac licoarea cu farmece... TITUBA : Nu ştiu, domnule pastor, dar Diavolul are

ABIGAIL : Minți ! (Lui Hale.) Vine într-una i mai multe vrăJitoare.

mine cînd dorm şi mă face să visez fapte HALE: Are, deci. (Un moment de suspensie.) Ui-

cătoase. tă-te în ochii mei, Tituha. Hai, uită-te la mine.

TITUBA : De ce spui asta, Abby ? (Tituba îşi ridică ochii spre el, înspăimîntată.)

ABIGAIL : De multe ori mă trezesc stînd în pra.o". Vrei să fii 0 bună creştină, nu-i aşa, Tituba ?

uşii toată despuiată ! Mereu o aud rîzînd cir: TITUBA : Da, domnule pastor, o bună creştină.

dorm. O aud cum mă vrăjeşte cu cîntecele HALE : Şi iubeşti pe aceşti copii ?

din Barbados. TITUBA : O, da, domnule pastor, nu vreau să le

TITUBA : Domnule pastor, eu niciodată... iac nici un rău_

HALE (acum energic): Tituba, îți cer să trczeşi HALE : Şi-1 iubeşti pe Dumnezeu, Tituba?

pe această copilă. TITUBA: Il iubesc pe Dumnezeu din tot sufletul.

TITUBA : N-am nici o putere, domnule pastor. HALE : Atunci, în numele Domnului Dumnezeu... HALE : Ai desigur această putere, şi îi vei red TITUBA : Binecuvîntat să fie numele lui. (Cade

îndată libertatea ! Cînd ai făcut legămînt c in genunchi, izbucnind, îngrozită, în hohote de

Diavolul ? Plîns.)

TITUBA : N-am făcut legămînt cu Diavolul ! HALE : Şi pentru slava lui veşnică... PARRIS : Tituba, dacă nu mărturiseşti, te scot afar TITUBA : Veşnic să fie slăvit numele lui.

şi- te bat cu biciul pînă te las moartă ! HALE : Deschide-ți sufletul, Tituba, deschide-ți su-

PUTNAM : Femeia asta trebuie spînzurată ! Tre f,letuJ> Ş> SIÎnla flacără a Domnului să te lu-

buie dusă şi spînzurată ! mineze.

TITUBA (cade> îngrozită, în genunchi): Nu, ni TITUBA : O, fie numele Domnului binecuvîntat !

n-o spînzurați pe Tituba! I-am spus că nu vrea HALE : Cînd Diavolul a venit la tine mai era înso-

să mă leg cu el, domnule pastor. ^ de cineva ? (Ea se uită fix ta el.) De cineva

PARRIS : Cu Diavolul ? din tîr£? De cineva pe care-1 cunoşti ?

HALE : Aşadar l-ai văzut ? (Tituba izbucneşte i PARRIS : Cine a venit cu el ?

PUTNAM : Sarah Good ? Ai văzut-o vreodată Sarah Good cu el ? Sau pe Edith Osburn ?

PARRIS : Era bărbat sau femeie ?

TITUBA : Bărbat sau femeie... Era... era femeie.

PARRIS : Gare femeie ? O femeie, spui. Care fi meie ?

TITUBA : Era întuneric beznă şi n-am putut... PARRIS : Dacă ai putut să-1 vezi pe el, de ce n-a

putut-o vedea şi pe ea ? TITUBA : Vorbeau într-una şi alergau de jur în

prejur...

PARRIS: Erau din Salem? Vrăjitoare din Salem{ TITUBA ; Da, aşa cred, domnule pastor.

(Spre marea ei surprindere, Hale o prinde acum de mîini.)

HALE : Tituba ! Nu trebuie să-ți fie teamă să a spui tine sînt, înțelegi ? Noi te vom apăra Diavolul n-are nici o putere în fața unui sluji tor al Domnului. Ştii asta, nu-i aşa ?

TITUBA (sărutindu-i manile lui Hale) : Da, doffl nule pastor, o, da.

HALE : Tu ți-ai recunoscut vinovăția şi asta vi deşte dorința ta de a trece de partea cerului. Şs noi te binecuvîntăm, Tituba.

TITUBA (profund mişcată) : O, Domnul să te bine|

cuvînteze, domnule pastor. iITALE (cu un elan din ce în ce mai mare) : Tu eşj unealta Domnului, dată în mîinile noastre ca si dăm în vileag pe solii Diavolului ascunşi prinț tre noi. Tu eşti aleasă, Tituba. Aleasă să nj ajuți să curățim acest tîrg. Spune aşadar t«j adevărul, Tituba. întoarce-i spatele şi îndreaf

tă-ți fața spre Domnul — spre Domnul, Tituba,

şi Domnul te va apăraj TITUBA (izbucnind): O, Doamne, apăr-o pe Tituba! HALE (plin de bunăvoință) : Cine a venit la tine

cu Diavolul ? Două vrăjitoare ? Trei ? Patru ?

Cîte erau ?

(Tituba respiră greu şi reîncepe să se legene înainte şi înapoi, privind fix înainte.)

TITUBA : Patru au fost, patru. PARRIS (stăruitor) : Cine ? Numele lor, spune-le numele lor...

TITUBA (izbucnind subit) ; O, de cîte ori- mi-a

poruncit să te omor, domnule Parris. PARRIS : Să mă omori ?

TITUBA (cuprinsă de frenezie) : Spunea că domnul Parris trebuie omorît! Că domnul Parris nu e un om bun, ci rău, şi îmi, cerea să mă scol din pat şi să-ți spintec beregata. (Ceilalți scot un țipăt de groază.) Dar eu i-am spus : „Nu, ■eu nu-1 urăsc pe domnul Parris. Nu vreau să-1 omor pe domnul Parris !" Iar el zicea : „Dacă lucrezi pentru mine, Tituba, eu te slobozesc din robie. Iți dau o rochie frumoasă, îți deschid drugul prin văzduh şi al să zbori acasă la Barba-dos". Dar eu i-am spus: „Minți, Diavole, minți!" Şi atunci a venit la mine, într-o noapte vijelioasă, şi mi-a spus : „Vezi, am şi albi în puterea mea." Şi cînd m-am uitat, am văzut-o Pe cumătră Good.

PARRIS : Sarah Good !

TITUBA (tegănîndu-se şi ptîngînd în suspine) : Da,

domnule Parris, şi pe cumătră Osburn. D-NA PUTNAM: Ştiam eu! Edith Osburn m-a

moşit de trei ori. Te-am rugat, Thomas, minte ? L-am rugat să n-o mai aducă pe Edil Osburn, că mă tem de ea. Pruncii mei se prăpădeau în mîinile ei ! HALE : Hai, curaj, Tituba ! Trebuie să ne spui numele tuturor. Cum poți răbda să-1 vezi pe copilul acesta chinuindu-se ? Uită-te la ea, Titub (Arată spre Betty.) Uită-te la nevinovăția pi care i-a dat-o Domnul... Sufletul ei e atît de gingaş... Trebuie s-o apărăm, Tituba. Diavolul şi| înfipt adine colții în ea şi trage ca o fiară săi batică de carnea unui biet mieluşel. Domnul îva binecuvînta pentru ajutorul tău !

(Abigail se ridică, cu ochii dilatați, ca inspirată.)

ABIGAIL (țipînd) : Vreau să mă spovedesc ! (Toi se întorc inspăimîntați spre ea. Ea rămine cîş într-o transă.) Chem asupra mea lumina Doia nului şi sfînta iubire a lui Isus ! Am dansai pentru Diavol, l-am văzut, mi-am scris numel în cartea lui... Mă întorc acum la Isus ; îi săru'-mina lui sfîntă. Am văzut-o pe Sarah Good ci Diavolul! Am văzut-o pe Edith Osburn cu Dial voiul! Am văzut-o pe Bridget Bishop cu Dia voiul!

(Intre timp, Betty s-a ridicat din pat şi îi continuă strigătul.)

BETTY (cu aceiaşi ochi dilatați) : L-am văzut p Georges Jacobs cu Diavolul! Am văzut-o pe cui mătra Howe cu Diavolul!

PARRIS : Vorbeşte! (Se repede la Betty şi o îmi brățişează.) Vorbeşte!

LE : Slavă Domnutu^ Dumnezeului nostru ! S-a spart vraja, e izbăvită ! gETTY (strigînd isteric, parcă uşurată) : Am văzut-o pe Martha Bellows cu Diavolul! ABIGAIL : Am văzut-o pe cumătră Sibber cu Diavolul !

(Nebunia creşte.) pUTNAM : Paznicii, aduc paznicii! (Se îndreaptă spre uşă.)

(Parris începe să se roage cu glas tare.) BETTY : Am văzut-o pe Alice Barrow cu Diavolul!

(Cortina începe să cadă.) HALE (lui Putnam) : Să vină paznicii cu lanțuri şi cătuşe.

ABIGAIL ; Am văzut-o pe cumătră Hawkins cu Diavolul!

BETTY: Am văzut-o pe cumătră Bibber cu Diavolul !

ABIGAIL : Am văzut-o pe cumătră Booth cu Diavolul !

(Strigătele lor isterice continuă.)

CORTINA

30

0 7 i

o& -OH

ACTUL li

n - i

2 9

0 9 - 1 1 2 8 |

0 2

u -l

O încăpere în casa lui Proctor, opt zile mai tîrziu. In dreapta, o uşă care duce spre cîmp-în stînga, o vatră după care se zăreşte scara către catul de sus. E o odaie scundă, întunecoasă şi lunguiață — ca în mai toate casele din epoca aceea. La ridicarea cortinei odaia e goală. De sus se aude glasul Elizabethei care îşi adoarme copiii cu un cîntec de leagăn. Apoi uşa se deschide şi intră John Proctor, cu o puşcă în mînă. în drum spre vatră, se uită împrejur şi, cînd îi aude glasul, rămîne o clipă pe loc. Apoi, îşi reazemă puşca de perete, se duce mai departe spre vatră, trage un ceaun care atîrnă deasupra focului şi miroase mîncarea din el. Scoate polonicul din ceaun şi gustă. Nu prea e mulțumit, întinde mîna spre o poliță, ia puțină sare şi presară în ceaun. în timp ce gustă din nou, se aud pe scară paşii Elizabethei. El împinge ceaunul înapoi şi se duce la un lighean, ca să se spele pe față şi pe mîini. Elizabeth intră.

ELIZABETH : De ce vii aşa tîrziu ? S-a întuneca de-a binelea.

PROCTOR : Am semănat. Pînă la marginea pa durii.

ELIZABETH : Atunci eşti gata ?

54

PROCTOR : Da, iam terminat cu semănatul. Dorm băieții ?

ELIZABETH: Acuşi o să adoarmă. (Se duce la vatră şi pune mîncarea într-un blid.)

PROCTOR: Acum să dea Dumnezeu să avem o vară bună.

ELIZABETH: Da.

PROCTOR : Te simți mai bine azi ?

ELIZABETH : Da. (Aduce blidul la masă şi arată spre el.) Am gătit iepure.

PROCTOR (ducîndu-se ta masă) : Ia te uită ! A căzut în capcana lui Jonathan ?

ELIZABETH : Nu, a intrat azi după-masă singur în casă. L-am găsit stînd cuminte într-un colț, ca şi cum ar fi venit în vizită.

PROCTOR : Semn bun, dacă a venit singur.

ELIZABETH : Să dea Dumnezeu ! Mi s-a frînt inima cînd l-am jupuit, bietul iepuraş. (Se aşază şi se uită la John cum gustă din friptură.)

PROCTOR : Miroase frumos.

ELIZABETH (roşind de bucurie) : Mi-am dat toată

silința. E fraged ? PROCTOR : Da. (Mănîncă. Ea se uită la el.) Cred

că nu mai e mult şi înverzeşte iar cîmpia. Pă-

mîntul e cald de .parcă i-ar curge sînge prim

vine.

ELIZABETH : Asta e bine.

(Proctor mănîncă, apoi ridică privirea.) PROCTOR ; Dacă avem recoltă bună, cumpăr juncana lui George Jacobs. Ce spui ? ELIZABETH: Bine.

PROCTOR (cu un zîmbet larg) : Ştiu că ți-ar face Plăcere, Elizabeth.

32

ELIZABETH (venindu-i foarte greu s-o spu Da, John.

(El se ridică, se duce la ea şi o sărută. Ea rămîne rece. El se întoarce puțin dezamăgit la locul lui.)

La

Salem ? Ce să caut la Salem ?

IRS'ETH : La începutul săptăminii spuneai ca

ELL

PROCTOR (cit poate de blind)

ai vrea să te duci acolo

PROCTOR (?t»"d ce vrea să spma) m-am răzgîndit. Ai nişte cidruELlzABETH : Mary Warren s-a dus azi

De atunci

ELIZABETH (scuzîndu-se că a uitat) : ' Da. (îp^oCTOR : De ce ai lăsat-o să plece ? Ai scoală şi toarnă cidru într-un pahar. El îşi i, cînd am oprit-o să se mai duca la Sa em covoaie acum spinarea.) PROCTOR : Ferma asta e un adevărat conținеai

cînd o masori cu pasul, la-nsămînțat. ELIZABETH (venind cu cidrul) : Cred.

auzit

iau,

PI 1ZABETH • N-am putut-o împiedica. DonrTOR (retinindu-şi dezaprobarea): Foarte Ehzabeth, 'foarte rău. Tu eşti stăpmă aici, ,

foarte Mary Warren.

PROCTOR (trage o duşcă bună, apoi, punînd ptguZABETH: M-a speriat atît de tare, încît mi-a

harul la o parte) : Vorbisem să aduoi flori în casă. ELIZABETH : O, am uitat! Aduc mîine. PROCTOR : Aici înăuntru e

pierit toată dîrzenia... PROCTOR : Cum poate să te Mary, Elizabeth ?

sperie un şoricel ca

vii cu mine să ne plimbăm pe cîmp. De cin sînt n-am mai văzut atîtea flori. (Se duce, pa de mulțumire, la uşa deschisă şi se uită la cer. Liliacul ăsta te-

mbată de mireasmă. Prrmăvari aici! în Massachusetts e raiul pe pămînt. ELIZABETH : Da, aşa e.

(Pauză. De la masă, ea se uită la el cum trage în piept aerul nopții. Parcă ar voi să spună ceva, dar nu poate. In loc să vorbească, ia blidul, paharul şi furculița şi se duce cu ele la lighean să le spele, rămînînd cu spatele la el. El se întoarce, se uită la ea, începînd să-şi dea seama de răceala ei.)

PROCTOR: Iar eşti supărată, nu-i aşa ? ELIZABETH (n-ar voi să se certe şi totuşi trebui

să io spună) : Ai venit atît de tîrziu. Am cr|

zut că te-ai dus la Salem.

încă iarnă. Duminic ELIZABETH : Nu mai

este un şoricel. Cînd i-am

Ce tribunal ? s-a înființat acum şi decători c Curtea Su-

spus să nu plece, şi-a dat ochii peste cap ca o prințesă şi mi-a spus : „Trebuie să mă duc la Salem, doamnă Proctor ; sînt la dispoziția tribunalului". PROCTOR : Tribunalului ? ELIZABETH: Da, spune că

un tribunal, că au venit patru judecători din Boston — judecători mari de la premă — şi că în fruntea lor e chiar viceguvernatorul coloniei. PROCTOR (uimit) : E nebună. ELIZABETH : De-ar da Dumnezeu ! Spune că paisprezece femei au fost pînă acum întemnițate. (Proctor se uită buimăcit la ea.) Şi că vor fi aduse în fața tribunalului care are putere să le Şi spînzure.

33

57

PROCTOR batjocoritor, dar fără convtngerU^QR (încet, luptindu-se cu gindurile lui)

piiA^tun SPÎnZUr ' n"°r Să 16 SpînZUr^ « Da, ^ebuie s-o ştie, de bună seamă. De mi-«ELIZABETH : Daca nu-şi recunosc vinovăția, v fare cum de { se dă atîta crezare.

guvernatorul le amenința cu ştreangul, JC3LIZABETH : Eu m-aş duce chiar acum la Salem, Parca ar fi înnebunit tot tîrgul. Toți vorlȚ John... Du-te chiar în seara asta. despre Abigail ca despre o sîîntă. In fiecarepRQCTOR : Să mă mai gîndesc. Abigail le duce pe celelalte fete la tribunal,ELIzABETH (făcînd acum apel ta tot curajul ei) : pe unde trece ea lumea se dă în lături, ca i Nu poți să taci, John. m rea in fața lui Israel. Toți cei bănuiți de vrâpROCTOR (furios) : Ştiu că nu pot să tac. Am tone smt aduşi în fața fetelor şi cînd încep ispus numai că vreau să mă mal gîndesc ! țipe, sa zbiere şi sa se tăvălească pe jos, cELIZABETH (jignită si foarte rece): Bine atunci, menii sînt aruncați în temniță, precum că si' gîndeste-te< (E gata să părăsească încăperea.)

luiJ _ PROCTOR : Mă gîndesc numai cum voi putea do-

vedi ceea ce mi-a spus Abigail. Dacă e soco-

adi

PROCTOR (înmărmurit)T O, dar asta-i o rată crimă.

ELIZABETH : Eu cred că trebuie să te duci Salem, John. (El se întoarce spre ea.) Cred i trebuie neapărat să te duci, să le spui că tot nu-i decît o înşelătorie.

PROCTOR (gîndindu-se ta consecințe) : Da, e, de bună seamă că aşa e.

tită acum o sfîntă, n-o să-mi fie tocmai uşor s-o demasc ca mincinoasă, cu toată nebunia asta care domneşte în tîrg. Am fost singuri in cameră, cînd mi-a spus acest lucru... N-am nici o dovadă.

>:ELIZABETH : Ai fost singur cu ea? PROCTOR (accentuind enervat) : O clipă, da. fc-LIZABETH Du-te la Ezekiel Cheever - eI , ELIZABETH • Mi-ai sdus altfel oină acum cunoaşte bine. Şi povesteşte-i ce ți-a sdik n PROCTOR / * „ \ P nf aCUTM" .

craîi căntn^în i i~ ! 1 pus A" ^^1Ui< (cu o crescîndă minte): O singura

Nui^aşa ca ț,-a spus ca nu-i nici o vrajă I ELIZABETH (încet - a pierdut deodată toată în-PROPTOP („n «- J \ T, credere^ în el) : Fă atunci cum vrei. (Se în-

PROCTOR (pe gtndun) : Da, aşa mi-a spus, chiî dreaptă spre ^

PROCTOR: Femeie! (Ea se întoarce.) M-am sătu-(° PTM2^ rat d« neîncrederea ta.

ELIZABETH (cu un ton liniştit, de teamă să m ^LIZABETH (trufaşă) : Unde vezi tu...

supere cu stăruințele ei) : Ferească n„mn ,, PROCTOR ■ v - •

Inhn ,„„n i * ■ j 'ertasca Uumnezc. ^ ^ K . Vreau sa nceteze o dată.

John, sa ascunzi asta judecătorilor. Trebuie nPa- ELIZABETH t

parat s-o ştie şi ei. 61163 PRoctho ° St,meşti_

^'UR (aprins): Tot mă mai bănuieşti ?

34

59

ELIZABETH (zimbind pentru a-şi păstra derrA tea) : Spune drept, John, ai mai şovăi (acum, dacă n-ar fi Abigail aceea împotriva reia trebuie să te ridici ? Nu cred. PROCTOR : Spune-mi, te rog... ELIZABETH : Văd eu bine ce văd. John.

PROCTOR (cu un serios avertisment) : TerminJLlZĂBETH ^ Te.am SOcotit

dată să mă tot judeci, Elizabeth. Am tot meiul să mă gindesc dacă pot, sau nu, s-o vinovățesc pe Abigail de înşelăciune, şi ami

spovedit. M-am spovedit. Smintit trebuia să fi fost in ziua aceea de te-am luat "drept Dumnezeu. Nu uita însă că nu eşti Dumnezeu, nu eşti Dumnezeu. Caută şi tu o dată să vezi şi ce-i

bun î<n mine, în loc să mă judeci intr-una ca pe

hoții de cai.

?ABETH : Nu eu te judec. Judecătorul se află în cugetul tău.

bun soț, John (cu un zimbet)

doar puțin ră-

tăcit.

O Elizabeth, bunătatea

mă mai gindesc. Caută mai bine de-ți schi^ROCTOR (riztn^ aTM?j!

ta ar face sa ingnețe şi uccmiui.^ v ^ ^

propria-ți purtare decît să-ți judeci într-una I batul. Am uitat-o cu desăvîrşire pe Abigail ELIZABETH : Şi eu...

PROCTOR : Doamne fereşte ! Tu nu uiți nimic şi ierți nimic. învață să fii bună, femeie. De şa luni, de cind tot umblu prin casă in vîrful cioarelor. N-am făcut un singur pas fără să gindesc să-ți fiu pe plac, şi totuşi sufletul e veşnic mohorît. Nu pot să scot o vorbă, f să nu te îndoieşti de mine, să nu mă învinol-țeşti în fiecare clipă de minciună. Cînd in MARY : Sînt bolnava, sînt bolnava va g

in casa. presioneutu. n u , , , ta ziua \a

ELIZABETH : Nu eşti sincer cu mine, John. Ai sp tălpi şi pînă-n creştet. Am

că erau şi alții de față cînd te-ai întîlnit cu jtribunal. nnnP,^P mima) :

PROCTOR (a cărui curiozitate u goneşte mima) Cînd o să mai vezi de casă dacă stai toata zvua

brusc ia auzul unui zgomot de afară. Vrea să se ducă la uşă, cind intră Mary Warren. Cum o vede, el se repede la ea şi o apucă furios de manta.) De ce te-ai dus la Salem, cînd ți-am spus să nu te duci ? (0 scutură.) Iți bați joc de mine ? Te omor în bătaie, dacă mai îndrăzneşti vreodată să pleci de acasă !

(In loc să se apere, ea se lasă moale în mîna lui.)

şi acum... ,

PROCTOR : Renunț să-mi mai apăr cinstea, £ zabeth.

ELIZABETH (voind acum să se justifice) : Joi nu vreau decît...

PROCTOR : Mă las păgubaş ! Ar fi trebuit săi astup gura prima oară cînd ai început cu " nuielile astea. Mi-am pierdut însă capul şi<n-l

la tribunal ? De ce-ți dau nouă livre pe an ? Ca s-o laşi singură pe nevastă-mea care încă nu s-a înzdrăverit ?

(Ca pentru a aplana conflictul, Mary Warren se duce la Elizabeth cu o mică păpuşă de cîrpă.)

35

MARY: Am făcut azi o păpuşă pentru dumne

- r-r-Y" f^"

tră, doamnă Proctor. A trebuit să stau cea: întregi acolo şi mi'-am petrecut timpul eos' ELIZABETH (uimită, uit'mdu-se la păpuşă) ; A

ţumesc, e foarte drăguţă. MARY (cu un glas tremurător, surd) : Trebuie ne iubim acum mai mult unii pe alţii, doar Proctor.

ELIZABETH (surprinsă de ciudăţenia ei) : Da, neînţeles.

MARY (aruncînd o privire în cameră) : Mă i devreme mîine dimineaţă şi curăţ toată ca| Acum trebuie să mă culc. (Se îndreaptă s uşă.)

PROCTOR: Mary! (Ea se opreşte.) E adevărat au fost întemniţate paisprezece femei ?

MARY: Nu paisprezece, treizeci şi nouă. neşte in plîns şi se aşază istovită.)

ELIZABETH: De ce plîngi, Mary?

MARY : Edith Osburn... va fi spînzurată.

(Pauză, în cursul căreia Proctor şi Elizabeth se uită unul la altul înspăimîntaţi, iar Mary continuă să plîngă.)

PROCTOR : Spînzurată ? (Tare, în faţa ei.) Spii

zurată spui ? MARY (suspinînd) : Da.

PROCTOR ; Şi viceguvernatorul îngăduie asta ? MARY : El însuşi a condamnat-o. N-avea încctn (Pentru a atenua efectul produs.) Dar pe S"r Good, *

făgăduit să canonească sufletele creştine piuă ce va fi răsturnat Dumnezeu, şi noi toţi vom trebui să ne rugăm de atunci înainte numai iadului.

(Pauză.)

>ROCTOR : Ştii foarte bine ce mincinoasă e. De

ce n-ai spus asta judecătorilor ? /1ARY: Fiindcă cumătră Osburn a încercat să ne

sugrume pe toate în faţa lor. 'ROCTOR : Cum a încercat să vă sugrume ? AARY: Prin vrăji.

ELIZABETH : Cum poţi să crezi aşa ceva, Mary ? AARY (jignită, cu asprime) ; A mai încercat ea de

cîteva ori să mă omoare, doamnă Proctor. ELIZABETH : N-ai spus niciodată pînă acum. .MARY: Fiindcă n-am ştiut nici eu pînă acum. Fiindcă nici prin gînd nu mi-a trecut pînă acum. Cînd a intrat în sala tribunalului, mi-am zis : nu trebuie să mă leg de femeia asta, care doarme în şanţurile străzilor şi e atît de bătrînă şi de săracă. Cînd colo, începe deodată să mintă şi să mintă, şi simt cum îmi îngheaţă deodată spinarea, şi cum mi se încreţeşte pielea capului, simt o strînsoare în jurul gîtului şi nu mai pot să răsuflu ; şi deodată... (extatică)... aud un glas care ţipă, şi era glasul meu... şi deodată mi-am adus aminte ce mi-a făcut. PROCTOR : Ce ? Ce ţi-a făcut ?

MARY (ca şi cum ar fi pătruns acum o mare taină): De muite ori venea la uşă să cerşească o bucată de pîine sau un pahar de cidru şi de cîte

nu. Fiindcă Sarah Good a mărturisi

madv: A mărturisit ? Ce a mărturisit ? MARY (copleşită de amintirea spaimei) : Că a

l

cheiat odată un pact cu Satana şi şi-a scris nil °ri 0 g°neam cu mîna goala bombanea mtre

mele în cartea lui neagră, cu sîngele ei, şi M dm^

37

63

1454

ELIZABETH : Desigur că bombănea, dacă j| foame !

MARY: Dar ce bombănea ? Vă aduceți ami doamnă Proctor ? Luna trecută — cred că într-o luni — a fost aici, şi două zile mai ziu, era să-mi plesnească pîntecele. Vă adu aminte ?

ELIZABETH : Da, cred însă că...

MARY : Am spus asta judecătorului Hathorne şi a întrebat-o atunci ; „Doamnă Osburn, ce bl tem ai mormăit, de s-a îmbolnăvit fata as după ce ai plecat ?" Şi ea a răspuns : (h tind glasul unei temei bătrîne.) „Nici un b tem, excelentă. Am spus doar cele zece porni Cred că am voie să spun cele zece porunci

ELIZABETH : Un foarte bun răspuns.

MARY: Da, dar judecătorul Hathorne i-a sp atunci : „Ia să auzîm şi noi poruncile dui tale!" Şi din toate zece, n-a putut să spu nici măcar una. Nu cunoştea poruncile Domi lui şi au prins-o ou minciuna !

PROCTOR : Şi pentru asta au condamnat-o ?

MARY (iritată puțin de înverşunata lui îndoială) N-au avut încotro. Ea însăşi s-a condamnat.

PROCTOR : Dar dovada, dovada !

MARY (cu o nerăbdare din ce în ce mai mare) V-am spus care e dovada. E o neîndoielnică d vadă, cum zicea judecătorul. Limpede ca ' mina silei.

PROCTOR (după o scurtă pauză) : N-ai să te duci de-acu' la tribunal, Mary .Warren, s-a $ minat.

MARY : Ba am să mă duc, şi încă în fiecare î

Nu-nteleg cum de nu vă dați seama ce faptă însemnată facem. PROCTOR : Ce faptă ! Frumoasă faptă pentru o fată de creştin să trimită la spînzurătoare femei bătrîne.

MARY : Cine mărturiseşte nu este spînzurat. Sarah Good va sta doar cîtva timp în temniță... (Amin-tindu-şi.) ...Şi s-a petrecut cu ea o minune. ■Gindiți-vă. Sarah Good este însărcinată. ELIZABETH : însărcinată ? Eşti nebună ? Are

şaizeci de ani ! MARY: A cercetat-o doctorul Griggs, şi-a spus că aşa e... deşi stă de atît ia ani fără bărbat. Dar, slavă Domnului, acum e salvată fiindcă tribunalul nu se atinge de copii nevinovați. Nu-i asta o adevărată minune ? Nu vă dați seama că ceea ce facem noi este voia Domnului ? De aceea am să mă duc acum în fiecare zi acolo. Sînt... sînt — cum a spus domnul judecător — la dispoziția tribunalului, şi... (S-a dat între timp la o parte.) PROCTOR : îți dau eu ție acum „dispoziție" a tribunalului ! (Se duce cu paşi mari la pervazul vetrei şi ia cravaşa care atirnă acolo.) MARY (înaintează speriată, dar hotărîtă să se

apere) : Nu vă mai las să mă bateți. ELIZABETH (repede, în timp ce Proctor se apropie de Mary) ; Mary, făgăduieşte că ai să stai acasă.

MARY (retrăgîndu-se din fața lui, dar păstrîndu-şi ținuta hotărîtă): Diavolul s-a cuibărit în Salem Şi trebuie să aflăm unde se ascunde.

PROCTOR : Lasă că scot eu acum Diavolul din tine

cu biciuşca astia. (Se repede la ea agitînd J vaşa, dar Mary fuge, cu un țipăt strident.) MARY (arătind spre Elizabeth) ; Eu v-am safl azi viața.

ELIZABETH (încet) : Am fost şi eu învinuită vrăjitorie ?

MARY (tremurînd) : S-a pomenit şi numele dui neavoastră. Dar eu am spus îndată că nu v-văzut niciodată făcînd farmece împotriva cui] şi fiindcă stau la dumneavoastră mi-au dat cj zare.

ELIZABETH : Cine m-a învinuit ?

MARY : Mi-am dat cuvîntul, nu pot să spun. (Li Proctor.) Cred că acum n-o să vă mai purta rău cu mine. Nu-i nilci un ceas de cînd patr judecători şi guvernatorul regelui au stat c noi la masă. Vă rog ca de-acum înainte să-n vorbiți frumos.

PROCTOR (cuprins de groază şi aversiune) : Du-t de te culcă.

MARY (bătînd cu piciorul) : Nu mai vreau să fii dădăcită. Am optsprezece ani. Sînt acum o ll meie în toată firea.

PROCTOR : Nu vrei să te culci ? Atunci nu ti culca !

MARY: Vreau să mă culc.

PROCTOR (furios) : Atunci noapte bună.

MARY ; Noapte bună. (Iese nemulțumită, țâră siguranță de sine. Proctor şi Elizabeth se ui\ unul la altul, cu privirea fixă.)

ELIZABETH (încet) : Laţul, laţul e gata să cada asupra noastră.

PROCTOR : Nu va cădea nici un laţ.

ELIZABETH : Abigail vrea moartea mea. Am ştiut

de la inceput că se va ajunge aici. PROCTOR (fără convingere) : Nu iau dat crezare.

Ai auzit ou urechile tale. ELIZABETH : Şi ce va fi mîine ? Va continua să

mă învinovăţească pină ce-i va convinge. PROCTOR: Stai jos.

ELIZABETH : Vrea moartea mea, John, o ştii prea bine!

PROCTOR : Şezi, îţi spun. (Ea se aşază tremurînd. El vorbeşte liniştit, străduindu-se să-şi păstreze capul limpede.) Trebuie să ne ţinem firea, Elizabeth. ELIZABETH (ironică, socotindu-se pierdută) .- o,

bineînţeles, bineînţeles ! PROCTOR : N-avea niici o teamă. Mă duc să-1 caut pe Ezekiel Cheever. SăJi spun că tot ce se-ntîm-plă e o glumă proastă. ELIZABETH : John, cred că acum cînd sînt atîtea femei în temniţă n-o să-ţi mai fie de ajuns ajutorul lui Cheever. Dacă mă iubeşti, du-te, te rog, la Abigail. PROCTOR : Ce să-i spun lui Abigail ? ELIZABETH (cu afecţiune) : Fă-o pentru m'ine, John. Tu nu ştii cum sînt fetele astea tinere. Poate că i-ai făgăduit o dată ceva... PROCTOR (luptînd împot riva mîniei sale) : Ce să-i făgăduiesc ?

ELIZABETH : D in gură sau numai din ochi, poate că i-ai făgăduit vreodată ceva... Şi poate de asta vrea acum să mă omoare, ca să-mi ia locul. (Din cauza mîniei sale în continuă creştere, Proctor nu poate să scoată un cuvînt.) E do-r*nţa ei cea mai înfocată, John, o ştiu. Ar fi

„ j . , • „nnrîOR '■ Sînt atît de josnic, femeie ? Ma soco-

putut sa dea o mie de nume. De ce 1-a .,PR°Ci , I • •

, . „ ^ ipoW într-adevar atît de josnic?

tocmai pe ₫meu? E oarecum nrirnpiiiirwI 1 * ~tt m . . , , „ „ , . . •

. . , , n pnmejaios | „areTH : N-am spus niciodată ca eşti josnic.

dai un astfel de nume. Eu nu sînt Sarah G₲R: De ce mă învinuieşti atunci, că i-aş fi

care doarme prini şanţuri, nici o beţivă cu n?R°^ ăduit ceva acestei fete? Făgăduiala pe care o

tea slaba ca Edith Osburn. N-ar fi îndrăzniţi . l* un armăsar unei iepe, asta i-am făcut-o.

învinovăţească o nevastă de fermier, dacă n,FL1ZABETH : Atunci de ce te-,nfurii cînd îţi spun

fa urmărit ₥anume folos. Se gîndeşte săi 0 sfarămi ?

ia locul, John! s~ „J , . ~ ,. . - •„+

nDftrTnD »ț . ... , PROCTOR: Fnndca tu eşti convinsa ca mint, iar

PROCTOR : Nu se poate gmdi la aşa ceva ! (Ş,1 eU sînt 9ince.r. Dar nu mă mai apăr. Văd acum

ca asa e.) . , , . „. , . • .,

ci i7 » ddtu • j x«x ca mmtea ta e învăluita de singura rătăcire a

ELIZABETH (cu judecata) : John, i-ai arătat vre Vlieții mele şi că n-o voi putea niciodată limpezi.

data, cit de cit, ca o disprețuieşti ? De cîte oELIZABETH (strigînd) : O poți limpezi spunind că DJ^rn 3 te înr0?eŞti- sînt singura ta nevastă şi alta în afară de mine

f*^™* L P<?te. Ca dm C3UZa ^re?ellii mele- nu vei cunoaşte. Un ghimpe al ei mai este încă

nnS^o W . fgfă °ă ^ U dă 311 întek înfipt în sufletul tău, John Proctor, şi tu o ştii PROCTOR : Dar tu ? Tu ce înțeles îi dai ? prea bine !

ELIZABETH (concedind) : Că ti-e puțin ruşine i ,~ j

, ,„ . - , F 1 luşuic, ii (Deodată apare în uşă — ca din senin — o

fața CU mine, Cind e ea pe aproape. siluetă. Ei tresar uşor. E pastorul Hale. Este

PROCTOR : Cînd ai să mă cunoşti o dată, femeieB pu^in schimkat — ceva mai reținut — şi ți-

Piatră să fi fost şi tot aş fi crăpat de 'ruşine W nuta lui trădeaxă acum oarecare îngăduință,, astea şapte luni! chiar remuşcam)

ELIZABETH: Atunci du-te şi spune-i că est, pr^0^ f8™" . . , , , , « tirfă. Onice făgăduiala i-ai fi făcut sfarn-i , (° $ub ltnPresui celor petrecute) : A. John, dezleagă-te de ea. domnule pastor Hale. Bună seara, domnule pas-

PROCTOR (printre dinți): Bine. Am să mă dulHAT v'fFt^T\u\T°e' P,°ft!m'

(Se duce să-şi ia puşca.) râat Nădăjduksc Ca nU V"am SpC"

ELIZABETH (tremurînd, plină de spaimă) : O, c ELIZABETH : Nu, nu, numai că n-am auzit nici Ce S'lla ! un tropot de cal

PROCTOR (întors spre ea, cu puşca in mină) : A» HALE : Dumneata esti doamna Proctor > s-o blestem mai cu foc decît toate vîlvătăile :^ PROCTOR : Da Elizabeth

dului. Dar nu începe iar cu bănuielile tale. HALE r;«w;„» ' \ , , u

cn7.nCni „.-„ ..... , -> n . , iwtina capul, apoi): încă nu va culcați,

ELIZABETH: Bănuielile mele? Doar eu te-afll nu-i aşa ?

rugat...

PROCTOR (punindu-şi la o parte puşca): \ £. pereasc㠠Domnul să fie învinuită o astfel

(Hale înaintează în cameră. Iar Proctor, pen} de femeie- I s-a pomenit doar numele. a-şi explica tulburarea.) Nu sintem obişnuiți ^ABETH (incercind să rîdă) : Nădăjduiesc că primim oaspeți după ce se întunecă, dar du- n_0 sg erezii niciodată că Rebecca a făcut vreun neata eşti binevenit. Nu vrei să şezi, domni jeo-ămînt cu Diavolul. Hale? \\ME: Doamnă, orice e cu putință.

HALE : Da. (Se aşază.) Şezi, doamnă Proctor. pROCTOR (uimit) : Cred că nu vorbeşti serios i „ >K x s , , , , TT ,j» t p ■ Domnule Proctor, trăim nişte timpuri foarte

(Ea se aşaza fara sa-şi ia ochn de la el. Ur- HALt . _ . • . v

mează o pauză, în cursul căreia Hale îşi ro- - ciudate. Nimeni nu se mai poate îndoi că pu-teşte privirea prin cameră.) terile întunericului au pornit un monstruos asalt

PROCTOR (pentru a rupe tăcerea) : Bei un nai,, împotriva acestui tîrg. Dovezile sînt prea multe

de cidru domnule Hale? pentru a tăgădui acest lucru. Sînteți de acord7j

HALE : Nu, îmi tulbură stomacul şi mai am tPROCTOR (evaziv) : Nu mă pricep la astfel de drum de făcut astă-seară. Şezi, domnule ; , lucruri. Dar e greu de crezut că o femeie atît tor (Proctor se aşază.) N-am să vă țin mi de cucernică ar putea - dupa şaptezeci de ani Viu la dumneavoastră cu o anumită sarcin de evlavie - să fie, in taina, o unealtă a Dia-

PROCTOR : Din partea tribunalului ? HALE^Da. Totuşi ou poți tăgădui că Diavolul .este

HALE: Nu,, nu, pe care mi-am asumat-o eu insun foarte tare în viclenii. Deocamdată nu se gîn-fără a fi împuternicit de tribunal. Ascultai ^ te nimen} s-0 învinovățească şi ştiu că nici (Hi umezeşte buzele.) Nu ştiu dacă ai aflai < nu se va aj.unge vreodată acolo. (Pauză.) numele soției dumitale a fost pomenit azi M.am gind(it) domnule Proctor, să vă pun, fața tribunalului. dacă-mi îngăduiți, cîteva întrebări, care privesc

PROCTOR : Da, domnule Hale, ne-a comunic caracterul creştin al acestei case.

fata noastră din casă, Mary Warren. Sînte: PROCTOR (rece, mînios) : Nu ne temem de nici foarte uimiți. o întrebare, domnule Hale.

HALE : După cum ştiți, eu sînt străin aici. Şi |HALE : Bine atunci. (Se aşază mai comod.) în con-neştiința mea îmi vine greu să-mi fac o părefl dica pe care o ține pastorul Parris, bag de despre cei învinuiți in fața tribunalului. B seamă că te duci rar la biserică, aceea am umblat toată după-amiaza şi acu'1 Pi*OCTOR : Nu,

domnule Hale, te înşeli, seara, din casă în casă — viu acum de la R ^ALE ; De douăzeci şi şase de ori în şaptesprezece beeca Nurse... luni, domnule Proctor. Asta trebuie să recunoşti

ELIZABETH (înspăimîntată): A fost şi ea \iM şi dumneata că-i destul de rar. Vrei să-mi ex-

nuită de vrăjitorie? Plici absența dumitale?

domn»[1]

v^^rosind * necaz, dar tncerclnd sa zm-3ROCTUK , u,,„,.ocWl dumneata?

parris să pună mina pe copilul meu. omul acesta 'harul divin. Şu nu as

ia

« PROCTOR : N-am ştiut că trebuie să dau so

acestui om dacă mă duc sau nu la bisv-r; văd

Nevasta mea a fost toată iarna bolnavă. cUI1d asta. ^ măsură să hotărăşti

HALE : Mi s-a spus. De ce n-ai venit însă sina^,, p . Nu dumneata eşa t _ are

PROCTOR: Am venit de cîte ori am putut şi. Jfcest lucru, domnule Proctor. E pastor, dec

n-am putut, m-am rugat aici acasă.

HALE : Casa dumitale nu e biserică, domnule P™

c... , . re bănuieşti dumneata

tor. Ştii ce spune dogma... beasca) ■ ^e Ucmu \ . , nimilC

PROCTOR: Da, domnule pastor, ştiu. Şi tot HALE : Nu bănuiesc mmic, absolut ^

spune şi că un pastor se poate ruga lui DumppoCTOR '■ Eu am D

zeu şi fără sfeşnice de aur. ricii, eu am pus uşie...

HALE: Ce sfeşnice de aur? HALE: Da? Asta-i un semn » :udecata asu-

PROCTOR: De cînd am clădit, biserica aceasta, PROCTOR: Poate ca m-am «pripii ^ ^ am fi

altar ,aiu fost sfeşnice de aramă. Francis Nut pra acestui om, dar asta nu in ■ blnuieşti,

le făcuse şi trebuie să ştiți că niciodată n-a fo vrut vreodată să jignim re igu.

atins vreun metal de nişte mîini mai pricepu; nu-i aşa, asta ?

nu..

dar reiese

A venit însă Parris, şi timp de douăzeci de să: HALE (țâră a ceda cu toiul) : Nu. tămîni n-a predicat decît despre sfeşnicele I o oarecare răceală față de biserică, din toata aur, pînă ce — în cele din urmă — le-a obț purtarea dumitale, domnule Proctor. nut. Muncesc la cîmp din zorii zilei pînă se las ELIZABETH :

Cred că am fost poate prea aspri noaptea, şi îți spun pe față că atunci cînd l cu pastorul Parris. Asta nu înseamnă însa ca uit la altar şi îmi văd banii sclipind în dreai am trecut de partea Diavolului.

i HALE (dă din cap, cumpănind acest lucru, apoi ca şi cum ar supunc-o unei tainice încercări) : Cunoşti poruncile Domnului, Elizabeth ? ELIZABETH (fără şovăială, chiar cu ardoare) : De bună seamă că le cunosc. Viața mea este făra de prihană, domnule pastor. Sînt o credincioasă creştină protestantă. HALE: Şi dumneata, domnule Proctor?

Eu — vreau să cred,

şi in stînga lui, mi se opreşte rugăcâunea gîtlej, domnule pastor, mi se opreşte în gîtl< Mă gîndesc uneori că omul ăsta visează cat drale în locul caselor de rugăciune de lemn.

HALE (reflectează, apoi) : Şi! totuşi, domnule Pr« tor, un creştin trebuie să vie duminica la in rică. (Pauză.) Spune-mii, te rog, aveți trei cop'

PROCTOR : Da, trei băieți.

HALE ; Cum se face că numai doi din ei sînt H tezați ?

PROCTOR (vrea să vorbească, şovăie, apoi ca cum nu s-ar mai putea reține) : Nu vreau '

PROCTOR (şovăind puțin)

domnule pastor. ,

HALE (se uită la figura ei sinceră, apoi la John,, pe urmă) : Vrei să fii atît de bun să le spui.

43

12878226

PROCTOR- Poruncile > *«fTH (neputindu-se retine): Domnule pas-

HALE : Da. ¡^03 w Stoarce.) Te îndoieşti de mine, nu-,

PROCTOR (uitîndu-se într-o parte si începind . , c mmcin*in

, - A c - • • tulburat si evaziv): tu nu sun jk

transpire): Sa nu ucizi. ,.,c fuca" iiuuim , √Mici.iin‹a

HALE: ba Secatorul dumitale, toamna p™£j£s™?a

PROCTOR (namdrmrf pe degete) : Să nu furi. mea e să ^urez 'la amîndoi să-

nu rîvneşti la bunul aproapelui tău şi să q luminarea uu> • proctor.) Noapte bună

faci ție chip cioplit. Să nu iei numele Domni nătate şi belşug. (■

în deşert; să nu ai alt Dumnezeu afară domnule Proctor. (Merge spre uşa.) mine. (Şovăind.) Să respecți duminica. (Tai,feuZABETH (cu un accent de desperare) . t apoi.) Cinsteşte pe tatăl şi mama ta. Să nu jf că ar trebui să-i spui, John. strimb. (Se împotmoleşte. Numără înapoi • Ce anume?

degete, ştiind că lipseşte una.) Să nu-ți figLlZABETH (stăpînindu-şi indignarea) : Nu vrei

chip cioplit. să.j spUi ?

HALE; Asta ai mai spus-o o dată, domnule Proclt ^ pauză Hale ^ uită întrebător la

PROCTOR (încurcat) : Da. (Caută desperat.) Proctor.)

ELIZABETH (delicat) : Să nu-ți înşeli nevasi OCȚOR (cu greutate) : Nu am nici un martor John- oi nu pot dovedi nimic... Doar dacă sînt crezut

PROCTOR (ca atins ta inimă de o săgeată neu ' ^ Ştiu totuşi foarte bine că îmbolnă-

zută): Da. (încercînd să bagatelizeze - i {etelor ,n.are nici o legătură cu vrăji-

Hale.) Vezi, domnule pastor, împreună le şti! ■

pe toate. (Hale se uită la Proctor, străduim. ' ,. MțH legătură>

du-se să-i pătrundă sufletul. Stingherea la ¦HALE (ramine încremenit pe Iot) N a <Me: , n , f > r . x- 1 « „PROCTOR: Pastorul Parris le-a prins ziDeugum

Proctor creste.) E o neînsemnata greşeala, erer ^v . cariat sis-au

o a t c j-. 1 .' 7 ,. . „ , , n , ' M du-se in pădure. Atunci s-au speriat şi sau

HALE: Doctrina religioasa, domnule Proctor, es| . A . F

JBH SCTl'Tltvt

o cetate. Nici o crăpătură a unei cetăți nu poal

fi socotită neînsemnată. (Se scoată vizibil ftm (Pauza.)

mîntat. Face cîțiva paşi, adîncit în gînduri.) HALE : Cine ți-a spus asta ? PROCTOR : Sub acoperişul ăsta Diavolul n-are ni' PROCTOR (şovăie, apoi) : Abigail Williams.

un Părtaş. HALE : Abigail.

HALE: Mă rog pentru asta, mă rog din tcai' pRqqțqiR . r}a

inima. (Se uită ta amîndoi încercînd să zW ^ ' . _ +-

beascâ, fără însă a-si putea ascunde temerile-! (înmărmurit) : Abigail Williams ți-a spu.

Şl acum vă urez noapte bună. ca n~are TMci 0 leSătura cu vraJ,tona '

44

75

PROCTOR ; Da. In aceeaşi zi in care ai sos'l fi

neata. , tie Că e un moment critic şi lupta cu

HALE (neîncrezător): De ce... de ce ai tăcut ^Zrslmea sa atit împotriva lui Hale cit şi

acum ? 1 aVtriva lui însuşi, pentru a răspunde) ; Nu

PROCTOR: N-am ştiut pînă astă-seară ca ,r JTce am spus. Poate să o ti spus^ M-am gîn-

teala asta a cuprins tot tîrgul. & dacă pot exista vrăjitoare - şi nu pot crede

HALE: Sminteală? Eu însumi am interogat-o că ar fi acum printre nor.

Tituba, pe Sarah Good şi pe multe altele tfALE : Aşadar nu crezi.

au mărturisit că sînt aliate cu Diavolul. T0>RoCTOR : Nu mă pricep în lucrurile astea Blau mărturisit. blia vorbeşte de vrăjitoare şi nu vreau sa le ta » PROCTOR : Nu-i de mirare, dacă făgăduind ar găduiesc.

fost spînzurate, mu ? Sînt oameni care jură or^ALE : Şi dumneata, doamnă ? ca să nu fie spînzurați. Nu te-ai gîndit la ^bjjzABETH : Eu... nu pot să cred in vrăjitoare. HALE: într-adevăr... m-am gîndit. (E propria4ALE (îngrozit): Nu poți?

bZ^pt-tnr f ,Ultâ ^ IU ^ROCTOR : II împingi pe un drum greşit, Elba-

oein ia rroctor.) Şi ,ai declara asta în fj . .

tribunalului? beth! „ , .

PROrTOR • M„ M A-, ELIZABETH (lui Hale) : Nu pot sa cred, domnule T T ʃmdlttSakaPar în ^ «* pastor că Diavolul poate pune stăpînire pe su-

HALE Ai ' " S"° ^ ««tul unei femei care a mers întotdeauna pe

PPOPTAP • Kt„ - j - drumul cel drept cum am mers eu. Ştiu ca sînt

TOr ?.,ntreb dacă spus; ° ^ ci_tită ?*■dacă crezi că aş putea să

bTnal Si mă mtrT " f * d * " f- "umai bine pe lume şi totuşi în taină să fiu

Dunal. ț,i ma întreb acest lucru cînd văd cu ,. .„ , . . • - H -nnn domnule

un atît de chibzuit slujitor al Domnului ca dur ailata cu Dwvolul_ tr6bU'e 5341 SpUn> neata se îndoieşte de o femeie care nioiodat pastor' că eU Una nU . <i ...

n-a minţit şi nu va putea minți, şi despre caHALE : Dar> doamnă, crezi totuşi ca exista vraji-toată lumea ştie că n-ar putea face acest Inert toare-

Atunci desigur că şovăi puțin, domnule pa-to ELIZABETH : Dacă crezi că şi eu sînt una din ele, Nu sînt un nebun. atunci îți spun că nu există nici! o vrăjitoare.

HALE (calm — impresionat) : Să vorbim deseleHALE : Desigur că nu te ridici împotriva evanghe-Proctor. Mă îngrijorează un zvon. Se zice ℃Hei, a evangheliei...

nu crezi că ar putea exista vrăjitorie. E ⅈ<l' PROCTOR : Ea crede în evanghelie, cuvînt cu cu-

v d Tei I r

vînt!

45

(cu an ns i{0mc> numai pe jumătate con-ELIZABETH : Intreab-o pe Abigail Williams ^Cl* 1 £ invinuita de omor! (Citează, ironic. pre evanghelie, nu pe mine. udatul de arestare.) „De omor nefiresc ai

(Hale se uită «x la ea.) pTuncil°r doamnei Putnam." Ce trebuie să fac,

PROCTOR : Nici pi I m M J^J £ O**» * «**

iască de ev-ghet^omn* PstoW"**); ^ şi Rebcca »»» casă cieştmeasca, dom ^nealtă a Diavolului, n-at mai ramine nlmic

care să aPere de Pieire lot ce e vieţuitor pe această lume. Ai încredere in dreptatea tribunalului, sini convins că el o va trimite acasă. :rANCIS : Cum, erezii că va fi judecată ? ÎALE (energic) : Domnule Nurse, chiar dacă ni s-ar frînge inimile, n-avem încotro. Ni se dă o tainică lovitură, e o acţiune atît de isteţ ţesută, incit ar îi o nelegiuire din partea noastră să ţinem seama de orice vechi consideraţii sau de prietenii. Am văzut atiiea dovezi inspăimîntă-toate la tribunal — Diavolul se află în Salem şi ori încotro arată degetul acuzator, nu trebuie să şovăim să-1 urmăm ! >ROCTOR (minios) : Cum ar putea o astfel de fe-.m; meie să omoare copiii ?

ţinea sc ă.

HALE : Domnul să vă aiibă în pază. Botezaţi grabă al treilea copil, duceţi-vă în fiecare minică la biserică şi nu călcaţi poruncile I nu lui... Cred că...

(Giles Corey apare în uşă.) GILES : John !

PROCTOR : Ce s-a întîmplat, Giles ? GILES : Au luat-o pe nevastă-mea. (Intră Fra

Nurse.) Şi' pe Rebecca lui! PROCTOR (lui Francis) : Rebecca e in temu FRANCIS : Da, a venit Cheever şi a luat-o in

ruta lui. Venim acum de la temniţă. Nu n

lăsat nici măcar să le vedem

ELIZABETH pastor.

FRANCIS (ducindu-se la Hale) : Domnule pal Nu poţi să vorbeşti dumneata cu viceguveJ torul ? Sînt convins că se înşală...

HALE : Linişteşte-te, te rog, domnule Nurse.

FRANCIS

bisericii, domnule pastor... (arătînd spre

"ÎALE (chinuit) .• Omule

gîndeşte-te că, pină in ceasul :.n care a căzut, şi Dumnezeu 1-a socotit pe Diavol o podoabă a cerului.]ILES : Domnule pastor, n-am spus niciodată că nevastă-mea ar îi o vrăjitoare. Am spus numai că citeşte cărţi.

devasta mea şi-a închinat toată ^ALE : Domnule Corey, cum sună învinuirea împotriva soţiei dumitale?

forev nimeni nu poate h ţiiLES : Blestematul ăla de Walcott a pirit-o. Vezi IP?) SI Marina w^j' , , .

de Dumnezeu ca Martha. dumneata, acum patru, cinci ani a cumpărat de

aproape Rebeccăi, di-** la nevastă-mea un porc şi. curînd după asta,

HALE : Ce învinuire i se anuce iv

Nurse ?

78

79

6082

. Nu ştiu nimic despre asta ! (Lui Cheever.) Cînd a fost învinuită ?

porcul a murit. Vine atunci înfoiat la ea cere banii înapoi. Dar Martha mea îi spjj

„Walcott, dacă n-ai destul cap să hrane?t! HEgvER : Mi s-au dat astă-seară şaisprezece or-porc aşa cum trebuie, n-o să ai niciodată ℘ ^ de arestare, domnule pastor, şi unul este mulți." Acum se duce la tribunal şi se pi , ea

că din ziua aia şi pînă azi nu-i mai trăieşte r◊ţOR : Cine a învinuit-o?

CHEEVER PROCTOR

un porc mai mult de patru săptămîni. vrăjeşte Martha mea cu cărțile ei.

Abîgail Williams.

Şi ce dovadă a adus ? Ce dovadă ? * CHEEVER (rotindu-şi privirea prin odaie) : Domnule Proctor, am foarte puțin timp. Tribunalul mi^a poruncit să-ți scotocesc casa, dar nu-mi place să scotocesc casele oamenilor. Eşti te rog bun să-mi dai păpuşile nevestei dumitale? PROCTOR : Ce păpuşi ?

PROCTOR: Sper că nu vii din partea tribunakELIZABETH : Numai am păpuşi de cînd enam

(Intră Ezekiel Cheever. Tăcere şi spaimă neralâ.)

CHEEVER : Bună seara, Proctor. PROCTOR : Bună seara, domnule Cheever. CHEEVER : Bună seara la toți. Bună seara, dj nule pastor.

Proctor. După cum ştii : mică.

CHEEVER (jenat, uitîndu-se spre pervazul vetrei, unde se aţtă păpuşa lui Mary Warren) : Văd acolo o păpuşă, doamnă Proctor. ELIZABETH : O ! (Se duce acolo.) Asta e a lui Mary.

CHEEVER: Ba da, acum grefier.

(Intră paznicul Herrick. Arc treizeci de ani şi este în clipa de față întrucîtva stingherit.)

GILES ; Ce păcat, Ezekiel, că un croitor cil

cade, care ar fi putut să ajungă în cer, o să

buiască să se chinuiască în iad. Fiindcă ştii [CHEEVER (neîncrezător) : Sînteți vă rog bună să

bine că în iad ai să ajungi pentru ceea ce: mi-o dați? CHEEVER : Ştii! prea bine că trebuie să fac cec' ELIZABETH (i-o dă, apoi, adresîndu-se lui Hale) :

mi se spune. Ştii prea bine, Giles. Şi te-aş f A găsit acum tribunalul şi un text despre pă-s

să nu mă mai trimiți în iiad. Nu-mi place saI PuŞi în biblie?

asta, nu-mi place. (Cu toată teama de Proi CHEEVER (țintnd păpuşa cu precauție în mină) : bagă mina în buzunar.) Crede-mă, Protjl Mai aveți şi altele?

PROCTOR : Nu, şi asta de-abia astă-seară ne-a adus-o. Ce însemnătate are o păpuşă ? « CHEEVER : O păpuşă... (răsuceşte, cu precauție, Păpuşa) ...o păpuşă poate să însemne... Sînteți vă rog bună să veniți acum cu mine, doamnă ?

ca-mi viine foarte greu, dar legea e ;'| (Scoate un ordin de arestare.) Am un ordl arestare pentru nevasta dumitale. PROCTOR (tui Hale) : Ai spus că nu a fos' vinuită ?

8!

PROCTOR : Asta nu se poate ! (Elizabethei.) Adu-o

■aici pe Mary. CHEEVER ("încercînd stîngaci s-o oprească pe Eli-

zabeth) : Nu, nu, nu trebuie s-o pierd din ochi. PROCTOR (dîndu-i mina la o parte) ; S-o pierzi

şi din ochi şi din cap, Cheever. Adu-o pe Mary,

Elizabeth.

(Elizabeth se duce sus.)

HALE : Ce însemnătate are păpuşa, domnule Cheever?

CHEEVER (intorcînd păpuşa încoace şi încolo) : Tribunalul spune că s-ar putea ca... (A ridicat rochia păpuşii şi ochii i se măresc de uimire şi spaimă.) O, priviți, priviți...

PROCTOR (întinzînd mîna spre păpuşă) : Ce e ?

CHEEVER (scoiînd un ac lung din păpuşă) : Un ac ! Herriek, Herriek, un ac ! ^PROCTOR (mînios, zăpăcit) : Ş'? ce înseamnă un ac ?

CHEEVER (tremurîndu-i mîinile): Asta e rău pentru ea, Proctor, foarte rău... Pînă acum aveam oarecare îndoieli, Proctor, oarecare îndoieli, dar asta-i de rău. (Lui Hale, arătîndu-i acul.) Vezi. domnule Hale, e un ac.

HALE : Ei şi ? cVi cu asta ?

CHEEVER (tremurînd, cu ochii holbați) : Fata -'aceea, Abigail Williams, domnule Hale... Stătea

^ aseară la masă, în casa pastorului Parris, şi a căzut deodată, fără un cuvînt sau vreun semn, la pămînt. Ca o fiară răpusă, spune pastoru! Parris, şi a

scos un țipăt care ar fi muiat şi inima unui taur. S-a repezit s-o ajute şi a scos din trupul ei un ac adîne înfipt acolo de un lat

49

de palmă. întrebată cum de a ajuns acul acela acolo, a spus (acum către Proctor) că duhul nevestei dumitale i 1-a înfipt. PROCTOR: Ea singură s-a-mpuns cu acul. (Lui Hale.) Sper că nu iei asta drept o dovadă, domnule Hale!

(Hale tace, uimit de această dovadă.)

CHEEVER ; E o gravă dovadă ! (Lui Hale.) Găsesc aici la doamna Prootor o păpuşă. Eşti martor că ara găsit-o, domnule pastor. Şi în trupul păpuşii e ascuns un ac. N-aş fi crezut niciodată, Proctor, că am să văd o astfel de dovadă a iadului. De aceea, nu te mai împotrivi, căci altfel...

(Elizabeth se întoarce cu Mary Warren. Cum o vede, Proctor o apucă de braț şi o trage lîngă Hale.)

PROCTOR : Ia spune, Mary ! Cum a ajuns păpuşa

asta in casa mea ? MARY (înspăimîntată, foarte timidă): Gare păpuşă? PROCTOR (arătînd impacientat spre păpuşa din mina lui Cheever) : Păpuşa asta, păpuşa asta. RY (se uită la ea, evaziv) : Eu cred că este a mea.

ROCTOR : E a ta, nu-i aşa ? ARY (fără să ştie unde vrea sa ajungă) : Da... PROCTOR : Şi cum a ajuns aici în casă? MARY (uitîndu-se la fețele tor încordate) : Am fă-cut-o la tribunal şi am dăruit-o aseară doamnei Proctor.

PROCTOR (lui Hale): Vezi acum, domnule pastor? HALE : Mary Warren, în păpuşa asta s-a găsit un ac.

49

MARY (încurcată) : N-am vrut să fac nici un rău! domnule pastor.

PROCTOR (repede) : Tu ai înfipt aoul ăsta in ea ?

MARY : Da... cred că eu...

PROCTOR (tui Hale): Ce mai spui aoum ?

HALE (uitîndu-se cu băgare de seamă la Mary): Copilo, eşti sigură că iti aduci bine aminte? Nu cumva îți porunceşte acum să vorbeşti astfel o vnajă ?

, MARY : O vrajă ? Nu, domnule pastor. Am mintea cit se poate de limpede. Intrebați-o pe Susanna •Walcott — ea a văzut cum coseam la tribunal. Sau, mai bine, intrebați-o chiar pe Abby. Abby a stat lingă mine cînd am făcut-o.

PROCTOR (lui Hale, arătîndu-l pe Cheever) : Po-runceşte-i să plece. Desigur că te-ai lămurit acum. Dă-1 afară, domnule pastor.

ELIZABETH : Ce-î cu acul ăsta ?

HALE : Mary — o învinuieşti pe Abigail de o groaznică crimă.

MARY : Eu ! Nu învinuiesc pe niimeni...

HALE : Abigail a fost astă-seară străpunsă cu un

ac, care s-a găsit în trupul ei... ELIZABETH: Şi ea mă învinuieşte pe mine?... HALE: Da.

ELIZABETH (căreia i se taie răsuflarea) : O, fata asta este o fiară ! Trebuie stirpită de pe fața pămîntului.

CHEEVER (arătînd spre Elizabeth) : Ai auzit, domnule pastor i Să fie stîrpită de pe fața pămîntului ! Ai auzit, Herrick!

PROCTOR (smulge deodată ordinul de arestare din mîna lui Cheever) : Afară cu voi !

50

CHEEVER: Proctor, n-ai să îndrăzneşti să te atingi de ordin !

IROCTOR (răpind ordinul) : Afară cu voi !

CHEEVER : Ai rupt ordinul de arestare al viceguvernatorului !

PROCTOR : Blestemat să fie viceguvernatorul! Afară din casa mea!

■ALE : Dar Proctor, Proctor !

PROCTOR : Du-te cu ei, neputincios slujitor al Domnului !

HALE : Proctor, dacă e nevinovată, tribunalul...

PROCTOR : Dacă ea e nevinovată ? De ce nu te întrebi niciodată dacă Parris e nevinovat, sau Abigail ? Orice denunțător e un sfînt ? S-au născut toți azi dimineață, curați ca degetul lui Dumnezeu ? Am să vă spun eu ce se petrece în Salem... Bîntuie răzbunarea... Toți sîntem aşa cum am fost întotdeauna în Salem, dar nişte fete smintite poruncesc acum în colonie şi răzbunarea cea mai josnică dictează legea ! Ordinul ăsta de arestare e o răzbunare. N-am să-mi las nevasta la bunul lor plac!

ELIZABETH : Am să mă duc, John !

1PROGTOR : N-alî să te duo?!

HERRICK: Am nouă oameni afară. N-o poți opri. Trebuie să execut ordinul, John, n-am încotro.

PROCTOR (lui Hale, gata să se repeadă asupra lui): Ii laşi s-o aresteze, fără să spui un cuvînt?

HALE : Proctor, tribunalul are dreptul...

PROCTOR : Pontiu Pi'liat! N-ai să te poți spăla pe mîini de acest păcat!

ELIZABETH : John... cred că trebuie să mă duc. (El nu are puterea să se uite la ea.) Mary, pentru mîine dimineață este destulă pîine. După

50

masă să coci alta. Ajută pe domnul Proctor ca şi cum ai fi fiica lui — îmi datorezi asta, şi, poate, mai mult. (Luptă împotriva lacrimilor care o năpădesc. Lui Proctor.) Cînd se trezesc copiii, nu le spune nimic... să nu se sperie. (Nu mai poate continua.)

PROCTOR : Te aduc eu înapoi! Foarte ourînd ! ELIZABETH : Da, John, adumă !

PROCTOR : Ca o stîncă am să mă prăvălesc peste acest tribunal. Nu-ți fie teamă, ERzabeth !

ELIZABETH (cu multă teamă) : N-am să mă tem. (îşi roteşte privirea prin odaie, ca şi cum ar voi să şi-o întipărească în minte.) Copiilor spune-le că m-am dus la o rudă bolnavă.

(Iese, urmată de Herriek şi Cheever. O clipă; Proctor se uită după ei din pragul uşii. Se aude zăngănitul lanțurilor.)

PROCTOR : Herriek! Herriek ! N-o pune în fiare ! (Se repede afară. Din culise.) N-ai s-o pui în fiare, afurisitule! în lături! Nu vă las! Nu vă las s-o puneți în fiare !

(Alte glasuri se ridică împotriva lui. Cuprins de căință şi îndoială, Hale îşi întoarce privirea de la uşă, pentru a nu mai vedea ce se petrece afară. Mary Warren izbucneşte în lacrimi şi se aşază plîngînd.)

GILES (strigînd către Hale) : Şi acum mai taci,
domnule pastor ? Totul e o minciună, ştii foarte
bine că totul nu e decît o minciună ! Ce mai
aştepți, domnule pastor ?

(Proctor este adus înăuntru de Herriek şi de alți doi oameni, pe jumătate tras, pe jumătate împins.)

51

^PROCTOR : Ți-o plătesc eu, Herriek, n-avea grijă[11]

ți-o plătesc eu. HERRICK (gîfîind) : Pentru Dumnezeu, John, n-am ce-i face. Trebuie să le pun pe toate în lanțuri. Acum stai aici înăuntru pînă ce plec! (Iese împreună cu cei doi oameni.) ALE (pradă unei mari îndoieli) ; Domnule Proctor...

PROCTOR : Piei din ochii mei i HALE : Potoleşte-te, Proctor, potoleşte-te! Tot ceea ce ştiu în favoarea ei, nu voi şovăi să spun în fața tribunalului. Dacă e vinovată sau nu, asta nu pot să spun — fiindcă nu ştiu. Gîndeşte-te însă bine: lumea e ca turbată şi nu ajută la o nimic să atribui totul răzbunării unei fete. ROCTOR : Eşti un laş ! Chiar dacă ai fi fost hirotonisit cu lacrimile lui Dumnezeu, acum tot nu eşti altceva decît un.laş. ALE : Proctor, nu pot să cred că Dumnezeu s-ar fi mîniat atît de groaznic pentru o pricină atît de mică. Temnițele sînt pline, judecătorii noştri cei mai mari s-au adunat în Salem, şi ştreangul e pregătit. Trebuie să căutăm nişte pricini mai grave. S-a comis poate vreodată o crimă care n-a ieşit pînă acum la iveală ? Vreo atrocitate ? Vreun tainic păcat strigător la cer ? Gîndiți-vă cu toți care ar putea fi cauza şi lăsa-ți-mă să vă ajut s-o găsiți. Căci asta este calea voastră, credeți-mă, asta este singura voastră scăpare acum cînd

lumea e atît de tulburată. (Se duce la Giles şi Francls.) Sfătuiți-vă între voi; gîndiți-vă, ce a putut dezlănțui atita urgie asupra oraşului vostru. Mă voi ruga lui Dumnezeu să ne deschidă ochii. (Iese.)

52

FRANCIS (încremenit de cuvintele lui Hale) : N-am auzit niciodată să se fi făptuit vreo crimă în Salem.

PROCTOR (cuvintele lui Hale l-au pătruns) : La-

să-mă singur, Francis, lasă-mă singur. GILES (tremurind) : Spune, John... sîntem pierduți?

PROCTOR : Du-te acum acasă, Gîles... Vorbim miine.

GILES : Gindeşte-te bine, ce-i de făcut. Venim de

dimineață, nu ? PROCTOR : Da. Du-te acum, Giles. GILES : Noapte bună.

(Giles Corey şi Francis Nurse ies. Scurtă pauză.)

MARY (cu un glas plin de sfială) : Domnule Proc-

tor, i se va da negreşit drumul, (imediat ce îşi

va dovedi nevinovăția. PROCTOR : Vii cu mine la tribunal, Mary, să le

spui adevă-rul ? MARY: Nu pot s-o invLnuiesc pe Abigaii. PROCTOR (ducîndu-se amenințător spre ea) : Ai

să spui tribunalului cum a ajuns aici această

păpuşă şi cine a înfipt acul în ea MARY: Mă va ucide, dacă spun asta. (Proctor

se apropie de ea.) O să spună că v-ați înşelat

nevasta, domnule Proctor. PROCTOR (stind pe loc) : Ți-a spus ! MARY: Ştiam. Vă nimiceşte dacă spune acest

lucru.

PROCTOR (încet şi cu profund dezgust de el însuşi) : N-nare decît. Dar atunci se termină şi cu sfințenia ei. (Mary se îndepărtează de el.) Ne

52

vom prăvăLi împreună în prăpastie. Tu să spui tribunalului tot ce ştii. MARY (inspăimintată) : Nu pot. Se vor întoarce împotriva mea.

(Proctor înaintează şi o prinde de mînă, în timp ce ea repetă : „Nu pot, nu pot!")

PROCTOR : Elizabeth nu trebuie să moară din pricina mea ! Să ştiu de bine că-ți smulg limba din gură, dar femeia asta minunată nu va muri • din cauza mea ! MARY (încercind să se smulgă din mîinile iui) :

Nu pot, nu pot! PROCTOR (apucînd-o de beregată, ca şi cum ar voi s-o sugrume) : Astîmpără-te o dată, astim-pără-te! Cerul şi iadul se războiesc acum deasupra capetelor .noastre şi toată fățărnicia noastră de pînă azi a fost smulsă

din rădăcină... Astîmpără-te o dată! (O zvirte pe jos şi, în timp ce Mary suspină: „Nu pot, nu pot!", el se îndreaptă, cu privirea fixă, spre uşă; apoi aproape numai sieşi.) Totul e aşa cum a fost de cind lumea, numai noi sintern acum despuiați de orice veşminte. (Merge cu ochii în sus ca şi cum ar înfrunta o mare urgie.) Da, goi-goluți ! Şi vîntul, vîntul de gheață al Domnului începe să bată !

(Mary suspină într-una : „Nu pot ! Nu pot ! Nu pot!")

CORTINA

ACTUL III

Sacristia casei de rugăciune din Salem, care serveşte acum drept anticameră a tribunalului. La ridicarea cortinei, încăperea este goală. Razele soarelui se revarsă înăuntru prin două ferestre înalte din fund. E o încăpere sobră, înspăimîntătoare chiar, cu grinzile ei grele şi ieşite în afară şi cu pereții ei din scînduri de diferite lățimi. In dreapta, două uşi ducînd în sala de rugăciune, unde se țin şedințele tribunalului. In stingă, altă uşă, care duce afară. O bancă simplă în stînga, alta în dreapta. In mijloc, o masă lungă de consiliu, cu scaune împrejur şi un jilț greu. Prin zidul despărțitor din dreapta se aude glasul acuzatorului, al judecătorului Hathorne, care pune o întrebare ; apoi un glas de femeie — al Marthei] Corey — care răspunde.

GLASUL LUI HATHORNE: Martha Corey, tribunalul e în posesia unor dovezi neîndoielnice că ai citit cărți de ghicit viitorul. Tăgăduieşti acest lucru ?

A GLASUL MARTHEI : Sînt nevinovată. Nu sînt o vrăjitoare. Nu ştiu ce este o vrăjitoare. GLASUL LUI HATHORNE : Atunci de unde ştii că' nu eşti o vrăjitoare ?

GLASUL MARTHEI : Dacă aş Ii fost, aş îi ştiut. GLASUL LUI HATHORNE : De ce chimuieşti pe aceşti copii ?

GLASUL MARTHEI : Nu-i chinuiesc. Resping această învinuire.

GLASUL LUI GILES (răcnind) : Am dovezi pentru tribunal!

(Exclamații agitate ale asistenței.)

GLASUL LUI DANFORTH : Stai la locul dumitale.

GLASUL LUI GILES : Thomas Putnam umblă să ne ia pămîntul !

GLASUL LUI DANFORTH : Paznic, dă afară pe acest om !

GLASUL LUI GILES : Tot ce-ați auzit sînt rmio-. ciunt, minciuni !

(Exclamațiile se transformă în răcnete.) GLASUL LUI HATHORNE : Arestați-1, excelență ! GLASUL LUI GILES : Am dovezi. De ce nu vreți să le ascultați ?

(Uşa se deschide şi Giles intră în sacristie, adus aproape cu forța de Herrick.)

GILES : Ia mîinile de pe mine, afunisitule ! Dă-mi

drumul! HERRICK : Giles, Giles ! GILES : Dă-te la o parte! Aduc dovezi... HERRICK: Nu poți să intri în sala tribunalului,

Giles.

(Hale intră din sala tribunalului.)

HALE : Linişteşte-te, te rog, o clipă. GILES : Du-te înăuntru, domnule pastor, şi cere să fiu lăsat să vorbesc.

54

HALE : O clipă, domnule Corey, o clipă. GILES : îmi spînzură nevasta !

(Intra judecătorul Hathorne. Are şaizeci de ani şi este un om îndîrjit, neîndurător.)

HATHORNE : Cum îndrăzneşti să faci gălăgie în sala tribunalului ? Ai înnebunit, Corey ?

'GILES : N-ai ajuns încă mare judecător la Boston, Hathorne. Nu mă face pe mine nebun !

(Intră viceguvernatorul Danforth, un om de şaizeci de ani, urmat de Ezekiel Cheever şi de Parris. La intrarea lui, se produce tăcere. Se duce imediat la Giles, care se aşteaptă la un acces de mînie.)

DANFORTH (uitindu-se drept ,în ochii tui Giles) :

Ciine este acest om ? PARRIS ; Giles Corey, excelență, cel mai arțăgos

ins...

GILES (lui Parris) : Pe mine m-a întrebat şi sînt destul de vîrstnic ca să răspund ! (Lui Danforth, care îl scrutează, cu un zimbet anevoios.) Numele meu este Corey, excelență, Giles Corey. Am şase sute de pogoane de pămînt şi pădure şi sînt bărbatul femeii pe care o osîndiți acuma. (Arată spre sala tribunalului.)

DANFORTH : Şt crezi că o poți cumva ajuta cu purtarea asta necuviincioasă ?... Pleacă acum. Numai vîrsta dumitale înaintată te apără de temniță.

GILES : Vi s-au spus numai miinciunii despre nevasta mea, excelență, şi...

DANFORTH : Iți îngădui să hotărăşti ce trebuie şi ce nu trebuie să creadă acest tribunal ?

GILES : Excelență, nimeni nu se gîndeşte să nu vă acorde tot respectul cuvenit...

■54

DANFORTH : Respect! Asta-i curată răzvrătire. Ştii că te afli în fața tribunalului suprem al acestei provincii ? GILES (incepînd să plingă) : N-am spus decît că citeşte cărți, excelență, şi au venit de mi-au luat-o de acasă pentru... DANFORTH (nedumerit) : Cărți ? Ce fel ide cărți ? GILES (printre suspine deznădăjduite) : E a treia mea nevastă, excelență... Nici una din celelalte nu citea

atîtea cărți şi am vrut să ştiu de ce,, înțelegeți, dar despre vrăji n-am spus niciodată ceva. (Plînge cu hohote.) Am păcătuit față de ea, am păcătuit față de ea. (îşi ascunde, ruşinat, obrazul.)

(Danforth tace, plin de considerație.)

HALE : Excelență, spune că are dovezi temeinice în apărarea soției sale. Cred că, pe bună dreptate, ar trebui...

DANFORTH : Să şi le depună atunci sub prestare de jurămînt. Cunoşti desigur procedura noastră, domnule Hale. (Lui Herrick.) Evacuează sala.

HERRICK : Hai, Giles. (// împinge afară, cu menajamente.)

FRANCIS (care a intrat între timp din sala tribunalului) : Sîntem deznădăjduiți, excelență. De trei zile venim într-una aici şi nu ne ascultă nimeni.

'ANFORTH : Cine este acest om ? FRANCIS : Francis Nurse, excelență. HALE : Bărbatul Rebeccăi Nurse, care a fost condamnată azi dimineață. DANFORTH : Da ! Sî'nt uimit să te văd luînd parte

la această răzvrătire. Am auzit numai lucruri bune despre dumneata, domnule Nurse. HATHORNE : Cred, excelență, că ar trebui amîn-doi arestați pentru lipsă de respect față de tribunal.

DANFORTH (lui Francis) : Aşterne-ți cererea pe

hîrtie şi, la timpul potrivit, o voi... FRANCIS ; Excelență, avem dovezi neîndoielnice.

Ferească Dumnezeu să nu țineți seama de ele.

Tot ce au spus fetele sînt minciuni, excelență,

minciuni. DANFORTH : Ce-ai spus ?

FRANCIS : Avem dovezi, excelență. Toate mint. (Danforth este indignat, dar se stăpîneşte.)

HATHORNE : Asta-i lipsă de respect, excelență,

lipsă de respect! DANFORTH : Linişte, domnule judecător. Ştii cine

sînt eu, domnule Nurse ? FRANCIS : Desigur, excelență, şi cred că pentru

a fi ceea ce sînteți, trebuie să fiți un judecător

înțelept.

DANFORTH : Şi ştii că, din Marbtehead şi pînă la Lynn, aproape patru sute de oameni zac în temniță pe temeiul iscăliturii mele ?

FRANCIS : Eu...

DANFORTH : Şi că şaptezeci şi doi au fost condamnați la spînzurătoare pe temeiul aceleiaşi iscălituri ?

FRANCIS : Excelență, niciodată nu m-aş fi g-jnd.it să spun una ca asta unui judecător atît de puternic, dar sînteți tras pe sfoară.

(Giles Corey intră din stînga. Toate privirile se îndreaptă spre el, în timp ce le face semn

56

lui Mary Warren şi lui Proctor să-1 urmeze. Mary tine ochii în jos şi Proctor a apucat-o de cot, pentru a o împiedica să se prăbuşească.)

ARRIS (uimit de apariția lui Mary) ; Mary Warren ! (Se duce la ea şi se apleacă către fața ei.) Ce cauți tu aici ? PROCTOR (în timp ce-l dă la o parte pe Parris, cu un gest ocrotitor, calm, dar energic) : Vrea să. vorbească cu domnul viceguvernator. ANFORTH (uimit, lui Herrick) : Parcă spuneai

că Mary Warren zace bolnavă în pat ? ERRICK : Da, excelență. Săptămîna trecută cind m-am dus s-o aduc la tribunal mi-a spus că e bolnavă.

GILES : S-a luptat toată săptămîna cu conştiința ei, excelență, şi vine acum să vă spună adevărul. DANFORTH : Cine este acesta ? PROCTOR : John Proctor, excelență, soțul Eliza-

bethej Proctor. PARRIS : Luați seama, excelență, omul acesta este un păgîn.

[ALE (tulburat) : Cred că ar trebui s-o ascultați

pe această fată, excelență... 'ANFORTH (pe care Mary Warren a început să-l intereseze foarte mult, făcîndu-i semn cu mina lui Hale) : Te rog. Ce vrei să ne spui, Mary Warren ?

(Proctor se uită la Mary, dar ea nu scoate nici un cuvînt.)

ROCTOR : N-a văzut niciodată duhuri, excelență ! ANFORTH (foarte alarmat şi surprins, lui Mary): N-ai văzut niciodată duhuri ? GILES (cu ardoare) : Nu.

56

PROCTOR (băgind mina in buzunar) : A iscălii o mărturie, excelență...

DANFORTH (numaidecît) : Nu, nu, nu primesc nici o mărturie scrisă. (Stă o clipă pe gînduri şi apoi se întoarce spre Proctor.) Ascultă, domnule Proctor, ați comunicat, dumneata şi prietenii dumitale, acest lucru, în tîrg ?

PROCTOR : Nu.

PARRIS : Vin să răstoarne tribunalul, excelență ! Omul acesta este...

DANFORTH : Te rog, domnule Parris. Ştii, domnule Proctor, că tot acest proces se întemeiază pe convingerea că glasul cerului vorbeşte prin aceşti copii ?

PROCTOR : Da, excelență, ştiu.

DANFORTH (reflectează, uitindu-se la Proctor şi întorcîndu-se apoi spre Mary) : Şi tu, Mary Warren, cum ai ajuns să te plîngi împotriva unor oameni că fac farmece asupra ta ?

MARY : Am minţit, excelență.

DANFORTH : Nu te aud.

PROCTOR : Spune că a mințit.

DANFORTH: Da? Şi celelalte fete? Susanna Wal-cott şi toate celelalte ? Şi ele mint ?

MARY : Da, excelență.

DANFORTH (cu ochii mari): Da? (Pauză E derutat. Se întoarce spre Proctor, pentru a se uita la fața tui.)

PARRIS (plin de sudoare) : Excelență, desigur că nu veți îngădui să se spună o minciună atît de mîrşavă în fața întregului tribunal!

DANFORTH : Desigur că nu, dar mă surprind» foarte mult că îndrăzneşte să vină aici cu un astfel de basm. Domnule Proctor, înainte de a

9b

hotărî dacă trebuie sau nu să te ascult, am datoria să-ți spun următorul lucru : Arde aici un foc atît de fierbinte, încît rau-i rezistă nici o minciună. ROCTOR : Ştiu asta, excelență. IDANFORTH : Lasă-mă să continuu. înțeleg foarte bine în ce stare sufletească poate fi un bărbat care vrea să-şi apere soția. Eşti convins însă, în cugetul dumitale, că dovezile pe care le aduci sînt întemeiate ? ROCTOR : Da. Şi sînt sigur că vă veți da şi dumneavoastră seama. IDANFORTH : Şi vrei să dai în vileag acest lucru, în fața întregului tribunal şi a întregului tîrg ? ROCTOR : Da... cu îngăduința dumneavoastră. ANFORTH (Incrunftnd privirea) : Şi unde vrei

să ajungi cu asta ? ROCTOR : Să-mi eliberez nevasta, excelență. ANFORTH : Nicăieri în sufletul sau . în cugetul dumitale nu stă ascunsă dorința de a submina acest tribunal ? ROCTOR (fără nici o ezitare) : Nu, excelență. HEEVER (dregîndu-şi glasul, pentru a atrage

atenția) ; Eu... excelență... ANFORTH : Domnule Cheever. HEEVER : Socotesc de datoria mea, excelență... (Amical, lui Proctor.) Nu poți să tăgăduieşti, Proctor. (Lui Danforth.) Cind ne-am dus să-i luăm nevasta, a blestemat tribunalul şi a rupt ordinul dumneavoastră de arestare. ARRIS : Auziți !

ANFORTH (lui Hale) : Adevărat, domnule Hale ? ALE (cu respirația tăiată) : Da, adevărat.

— Vrăjitoarele din Salem — c. 4618 QJ

PROCTOR : A fost o pornire violentă, excelență.

Nu mi-am dat seama ce fac. DANFORTH (uitîndu-se scrutător la el) : Domnule

Proctor. PROCTOR : Da, excelență.

DANFORTH (uitîndu-se drept in ochii lui) : Ai văzut vreodată pe Satana ? PROCTOR ; Nu, excelență.

DANFORTH : Eşti, în toate privințele, un creştin

credincios ? PROCTOR : Da, excelență.

PARRIS : Un creştin care nu vine nici măcar o dată pe lună la biserică !

DANFORTH (oprindu-se, curios) : Nu vine la biserică ?

PROCTOR : Nu-1 prea iubesc pe pastorul Parris. Nu fac nici o taină din asta, Pe Dumnezeu însă îl iubesc din tot sufletul. e CHEEYER : Ară duminica, excelență !

DANFORTH : Ară duminica ! «CHEEVER (scuzîndu-se) : Trebuia s-o spun, Proctor. Sînt în slujba tribunalului, nu pot să ascund nimic.

} PROCTOR : Am arat o dată, sau de două ori, duminica. Am trei copii, excelență, şi pămîntul meu a dat puțin rod pînă anul trecut.

s. GILES : Dacă e să spunem adevărul, nu e singurul creştin care ară duminica. HALE : Excelență, nu cred că-1 puteți judeca pe

temeiul unor astfel de mărturii. DANFORTH : Nu judec pe nimeni. (Pauză. Nu-l scapă din ochi pe Proctor care se sileşte să-i întîmpine privirea.) Am văzut lucruri înspăi

°58

mintătoare în cursul acestui proces, domnule Proctor. Am văzut oameni sugrumați in fața ochilor mei de duhuri ; i-am văzut străpunşi de ace şi despicați de cuțite. N-am pînă acum nici cel mai mic temei să bănuiesc că fetele mă înşală, înțelegi? PROCTOR: Nu vi se pare ciudat, excelență, că atîtea din aceste femei s-au bucurat pînă acum de cea mai bună reputație... PARRIS : Citeşti biblia, domnule Proctor? PROCTOR : Da, o, citesc.

PARRIS : Nu cred. Altfel ai fi ştiut că şi Cain a fost un om cilnstit ji totuşi 1-a ucis pe Abel.

PROCTOR : Da, asta ne-o spune Dumnezeu. (Lui Danforth.) Dar cine ne spune că Rebecca Nurse a ucis — prin farmece — şapte copii ? Doar aceste fete, şi Mary Warren va jura că ele au mințit.

(Danforth stă o clipă pe gînduri, apoi îi face semn lui Hathorne să se apropie. Hathorne se apleacă spre el şi Danforth îi şopteşte ceva la ureche. Hathorne dă din cap.)

HATHORNE : Da, ea e.

DANFORTH : Domnule Proctor, azi dimineață soția dumitale mi-a trimis o cerere în care declară că este însărcinată. . ROCTOR : însărcinată ! DANFORTH: Nici un semn nu adevereşte însă acest

lucru... A fost cercetată. PROCTOR : Dar dacă spune că e însărcinată, aşa trebuie să fie. Femeia asta nu minte niciodată, excelență. ANFORTH : Nu minte ? PROCTOR : Niciodată, excelență, niciodată.

DANFORTH : Ni s-a părut prea bine potrivită această veste, ca s-o putem crede. Totuşi, dacă ți-aş spune acum căni mai dau un răgaz de o lună şi că dacă semnele sarcinii vor deveni pînă atunci vădite, va mai trăi încă un an, pînă ce va naşte — ce ai mai avea de spus ? (Proctor tace, uimit.) Vorbeşte. Spui că singurul dumitale țel este să-ți salvezi soția. Ei bine, acum este salvată, cel puțin un an, şi un an e lung. Ce spui, domnule Proctor ? Dau imediat ordin. (Luptîri-du-se cu el însuşi, Proctor se uită la Francis şi la Giles.) Renunți la aceste învinuiri ?

PROCTOR : Nu cred să pot!

DANFORTH (cu o asprime aproape imperceptibilă în glas) : Aşadar tinzi mult mai, departe.

PARRIS : A venit să răstoarne tribunalul, excelență!

PROCTOR: Aceşti oameni sînt prietenii mei. Nevestele lor sînt şi ele învinuite...

DANFORTH (schimbîndu-şi brusc atitudinea); Sint gata să aud dovezile dumitale, domnule Proctor.

PROCTOR : N-am venit ca să aduc nici o ştirbire tribunalului, vreau doar...

DANFORTH (întrerupîndu-l) : Herrick, du-te înăuntru şi spune-le domnitor judecători Stoughton şi Sewall să întrerupă procesul pentru o oră. Se pot duce ta han, dacă vor. Toți martorii şi arestații rămîn aaci[v]

HERRICK: Da, excelență. (Foarte respectuos.) Dacă-mi îngăduiți, excelență, îl cunosc pe omul acesta de o viață întreagă. Este un om de treabă, excelență.

DANFORTH (indispus de această mustrare indirectă) : Bine, paznic. (Herrick salută şi apoi

ICO iese.) Şi acum, domnule Proctor, ce dovezi ai pentru noi ? Te rog să fii limpede, deschis ca bolta cerească şi cinstit.

PROCTOR (în timp ce scoate cîteva acte din buzunar) : Nu sînt avocat, aşa că...

DANFORTH : Cine-i curat la inimă, nu are nevoie de nici un avocat. Procedează aşa cum crezi de cuviință.

PROCTOR (dîndu-i un act lui Danforth) : Vă rog să citiți mai întîi această hîrtie, excelență. Este un fel de certificat. Cei care l-au iscălit îşi exprimă buna lor părere despre Rebecca, despre soția mea şi despre Martha Corey.

(Danforth citeşte hîrtia.) PARRIS (pentru a provoca sarcasmul tui Danforth) : Buna lor părere! (Dar Danforth citeşte mai departe şi Proctor prinde curaj.) PROCTOR : Toți sînt fermieri înstăriți şi credincioşi enoriaşi ai bisericii. (Atrăgîndu-i, cu precauție, atenția.) Dacă binevoiți să luați seama, excelență, toți le cunosc de mulți ani pe aceste femei şi n-au zărit niciodată nici cel mai mic

semn că ar avea vreo legătură cu Diavolul. (Parris se apropie nervos şi citeşte peste umărul lui Danforth.)

DANFORTH (paircurgînd lista cu ochii): Cîte nume sînt aici ?

FRANCIS : Nouăzeci şi unu, excelență.

PARRIS (plin de sudoare) : Ar trebui să fie aduşi toți aici. (Danforth se uită întrebător la el.) Pentru cercetări.

FRANCIS (iremurmd de mînie) : Excelență, mi-am dat la toți ouvîntul că nu vor avea nici o neplăcere, dacă vor iscăli această hîrtie.

60

PARRIS : E un atac direct împotriva tribunalului !

HALE (tui Parris, incercînd să se stăpînească) : Orice apărare e un atac împotriva tribunalului? Nu mai poate nimeni...?

PARRIS : Toți oamenii nevinovați şi credincioşi sînt mulțumiți de tribunalul din Salem. Numai aceştia murmură. (Lui Danforth.) Şi cred că v-ar interesa să auziți diln gura fiecăruia de ce e nemulțumit de dumneavoastră.

HATHORNE : Cred că ar trebui ascultați, excelență.

DANFORTH : Nu găsesc că ar fi neapărat un atac împotriva tribunalului. Totuşi...

FRANCIS : Toți sint buni creştini, excelență.

DANFORTH ; Atunci desigur că n-au de ce să se teamă. (Ii dă hîrtia lui Cheever.) Domnule Che-ever, întocmeşte ordine de arestare pentru toți aceşti oameni — arestare pentru cercetări. (Lui Proctor.) Ei, domnule Proctor, ce alte mărturii mai ai pentru noi ? (Lui Francis, care a rămas încremenit de spaimă.) Poți să şezi, domnule Nurse.

FRANCIS : I-am nenorocit pe aceşti oameni,.i-am... ^DANFORTH : Nu, bătrîne, nu i-ai nenorocit, dacă au cugetul curat. Trebulie să înțelegi însă că cine nu sprijină tribunalul e impotriva noastră... Nu există o cale de 'mijloc. Nu mai sîntem pe vremea cînd răul se amesteca cu binele şi înnegura pămîntul. Din mila Domnului, soarele s-a ridicat acum senin pe cer şi cel care nu se teme de lumină, de bună seamă că-1 va preamări. Nădăjduiesc că te numeri printre aceştia. (Mary Warren izbucneşte deodată in plîns.) Văd că nu e prea veselă.

60

PROCTOR : Nu, nu e, excelență. (Se apleacă spre Mary, o apucă de mină şi i se adresează pe un ion blînd.) Adu-ți acum .aminte ce i-a spus îngerul Rafael lui Tobie. Adu-ți aminte.

MARY (aproape imperceptibil) : Da.

PROCTOR : „Fă numai ee-i bine, şi nici iu» fir de păr nu ți se va clinti."

MARY : Da.

DANFORTH : Hai, omule, vorbeşte o dată. (Herrick se întoarce şi îşi reia postul la uşă.)

GILES : Dă-d mărturia mea, John.

PROCTOR : Da. (Ti dă lui Danforth o altă hîrtie.)

Asta e mărturia domnului Corey. DANFORTH: Da? (O citeşte.)

(Hathorne trece în spatele lui şi citeşte şi el.) HATHORNE (bănuitor) : Care avocat ți-a scris-o, Corey ?

ILES : Ştii foarte bine că nu mi-am luat niciodată vreun avocat, Hathorne. ANFORTH (care a citit pînă la capăt) : E foarte bine întocmită. Felicitările mele. (Lui Parris.) Eşti bun, domnule Parris, să-1 aduci aici pe domnul Putnam, dacă se mai află în sala tribunalului ? (Hathorne ia declarația şi se duce cu ea la fereastră. Pafris intră in sala tribunalului.) N-ai nici o deprindere în chestiuni judecătoreşti, domnule Corey ? ILES (foarte măgulit) : Ba da, excelență — cea mai bună. Am fost de treizeci de ori în viața mea în fața tribunalului. Şi întotdeauna ca reclamant.

D \\:FORTH : O, atunci trebuie să fii foarte certăreț.

GILES : Nu sînt certăreț, excelență. îmi cunosc însă drepturile şi mi le apăr. Tatăl dumneavoastră, ştiți, ia judecat unul din procesele mele — acum vreo treizeci şi cinci de ani, cred.

DANFORTH: Da?

GILES : Nu v-a spus niciodată ?

DANFORTH : Nu, nu-mi amintesc.

GILES : Mă mir. Mi-a dat nouă livre despăgubire. A fost un judecător drept, tatăl dumneavoastră. Ştiți, aveam pe atunci o iapă albă, şi mi-a cerut un tinerel să i-o împrumut... (Parris se întoarce cu Thomas Putnam. La vederea lui, toată buna dispoziție a lui Giles dispare, devenind aspru.) Aha, iată-1!

DANFORTH : Domnule Putnam, am aici o plîngere a domnului Gorey împotriva dumitale. Dumnealui declară că ți-ad îndemnat fata să spună că a fost vrăjită de George Jacobs, care se află acum în temniță.

PUTNAM : E o minciună.

DANFORTH (întorcîndu-se spre Giles) : Domnul Putnam declară că învinuirea dumitale este o minciună. Ce ai de spus ?

GILES (furios, cu pumnii strînşi) : Că nu dau doi bani pe ce spune el !

DANFORTH : Ce dovezi ai pentru învinuirea dumitale ?

GILES : Asta-i dovada mea ! (Arată spre hîrtie.) Dacă Jacobs e spînzurat pentru vrăjitorie, i se pune averea la mezat — aşa e legea ! Şi nimeni afară de

Putnam n-are bani să cumpere o întindere atît de mare de pămînt. Omul acesta îşi ucide vecinul ca să-i fure pămîntul.

DANFORTH : Dar ce dovadă ai, ce dovadă ?

62

GILES (arăiînd spre declarația lui) : Asta-i dovada ! Am aflat de la un om cinstit, care 1-a auzit cu urechile lui pe Putnam spunind acest lucru ! în ziua în care fiica lui 1-a pîrit pe Jacobs, Putnam d-a dăruit o bucată frumuşică de pămînt.

HATHORNE : Şi numele acestui om ? GILES (încremenit) : Care om ? HATHORNE : Care ți-a comunicat acest lucru. GILES (şovăie, apoi) : Nu... nu pot să-i spun numele.

HATHORNE : De ce ?

GILES (şovăie, apoi izbucnind) : Ştiți foarte bine de ce! Fiindcă l-ați arunca în temniță, dacă

vi l-aş spune. HATHORNE : Asta-i lipsă de respect față de tribunal, excelență ! DANFORTH (pentru a ocoli acest lucru) : Desigur

că ai să mi-1 spui. GILES : Nu. Am spus o dată numele nevestei mele

şi pentru asta o să mă chinuiesc destul în iad.

Nu-1 voi spune. DANFORTH : Atunci nu-mi rămîne altceva de făcut

decît să te arestez pentru lipsă de respect față

de tribunal, înțelegi ? GILES : Asta e o anchetă. Nu mă puteți închide

pentru lipsă de respect față de anchetă. DANFORTH : O, eşti un adevărat jurist! Vrei să

declar aioî deschisă şedința tribunalului ? Sau

răspunzi de bunăvoie ? GILES (gîngăvind) : Nu pot să vă spun numele

lui, excelență, nu pot! DANFORTH : Eşti un nebun bătrîn î Domnule

62

Cheever, începe procesul-verbal. Declar şedința

deschisă. Domnule Corey, te întreb... PROCTOR (intervenind brusc) : Excelență, i s-a

încredințat o taină şi... PARRIS : Diavolul trăieşte din asemenea taine!

(Lui Danforth.) Fără taine nu există cabale,

excelență !

HATHORNE : Şi această cabală trebuie zdrobită, excelență...

DANFORTH (lui Giles) : Bătrîne, dacă cel ce ți-a comunicat acest lucru spune adevărul, să vină aici ca un om cinstit. Dacă vrea însă să rămînă în umbră, trebuie să ştiu de ce. Guvernul şi biserica iți cer aşadar mumele aceluia care a declarat că domnul Thomas Putnam este un criminal de rind.

HALE : Excelență...

DANFORTH : Domnule Hale...

HALE : Trebuie să ne dăm o dată seama că oamenii se tem foarte mult de acest tribunal...

DANFORTH : Asta înseamnă că sînt foarte vinovați. Dumitale ți-ar fi teamă să fii cercetat de noi ?

HALE : Eu nu mă tem decît de Dumnezeu, dar cu toate acestea oamenii sînt speriați.

DANFORTH (acum mînios) : Nu-i vina mea oă sini speriați. Sînt speriați fiindcă s-a pus aici la cale un eomplo,t împotriva lui Cristos !

HALE : Asta nu înseamnă că orice pîrît e părtaş la acest complot.

DANFORTH : Nici un om nevinovat nu trebuie să se teamă de acest tribunal, domnule Hale! Nici unul ! (Lui Giles.) Eşti arestat pentru lipsă de respect față de acest tribunal. Şi acum, şezi

i

K 6 3

şi gindeşte-te bine. Altfel ai să stai în temniță pînă ce aî să te hotărăşti să răspunzi la toate întrebările noastre.

(Giles Corey se repede asupra lui Putnam. Proctor îi sare în față şi îl opreşte.)

^ROCTOR : Nu, Giles !

ĮILES (lui Putnam, peste umărul lui Proctor) : Am să-ți tai beregata, Putnam... Pînă în cele din urmă, tot îți viu eu de hac.

(PROCTOR (împing'mdu-l pe un scaun) : Fii cuminte, Giles, fii cuminte. (Ti dă drumul.) Am venit aici să le dovedim nevinovăția nevestelor noastre. Să le-o dovedim. (Se întoarce spre Danforth.)

[GILES : Nu-ți mai bate gura de pomană, John. (Arătînd spre Danforth.) Nu face decît să se joace cu tine şi, pînă în cele din urmă, pe toți ne spînzură !

(Mary Warren izbucneşte în hohote de plins.)

'ANFORTH : Insulți justiția țării ! Ai s-o plăteşti scump !

ROCTOR: Iertați-1, excelență, pentru bătrînețea lui. Fii cuminte, Giles. Vom dovedi acum totul. (Ridică bărbia lui Mary.) Nu trebuie să plingi, Mary. Gîndeşte-te ta ceea ce i-a spus îngerul lui Tobie. (Mary se linişteşte. El scoate o hîrtie din buzunar şi se întoarce spre Danforth.) Aceasta-i mărturia lui. Mary Warren. V-aş ruga, excelență, să binevoiți a vă aminti, cind veți citi această mărturie, că pînă acum două săptămini Mary era la fel ca toate celelalte fete. (Vorbeşte foarte calm, stăpînindu-şi toată teama, mînia şi îngrijorarea.) Ați auzit-o strigînd, urlind, jurînd că o sugrumau duhurile. A declarat chiar şi că Satana — sub chipul

femeilor care sînt acum în temniță — .a încercat s-o cîştige de partea lui şi că atunci cînd s-a împotrivit...

DANFORTH : Toate astea le ştiim.

PROCTOR : Da, excelență. Acum jură că nu 1-a văzut niciodată pe Satana, nici pe vreun alt duh trimis de Satana ca s-o chinuiască. Şi declară că toate prietenele ei mint.

(în timp ce Proctor îi întinde lui Danforth declarația, Hale se apropie agitat de acesta.)

HALE : O clipă, excelență. Ceea ce spune acest om e foarte grav.

DANFORTH (cu adîncâ teamă) : într-adevăr.

HALE : Nu pot spune dacă omul acesta este cinstit sau nu. II cunosc prea puțin. Totuşi, trebuie să recunoaşteți, excelență, că o acuzație atît de gravă nu poate fi susținută de un simplu fermier. In numele Domnului, excelență, suspendați şedința, trimiteți-1 acasă şi îngăduiți-i să vină cu un avocat...

DANFORTH (tolerant) : Ascultă, domnule Hale...

HALE: Excelență, am iscălit şaptezeci şi două de sentințe de moarte. Sînt un slujitor al Domnului şi nu pot sacrifica nici o viață fără o dovadă atît de limpede, încît să n-am nici cea mai mică mustrare de cuget.

DANFORTH : Desigur că nu te îndoieşti de justețea mea, domnule Hale.

HALE : Am sacrificat azi dimineață, cu iscălitura mea, sufletul Rebeccăi Nurse, excelență. Nu vă * tăinuiesc că şi acum îmi mai tremură mina cu care am iscălit! Vă rog, excelență, îngăduiți ca aceste dovezi să fie înfățişate de un avocat.

64

)ANFORTH : Pentru un om cu atîta ştiință de carte, ți-ai pierdut prea repede cumpătul — te rog să mă ierți că ți-o spun, domnule Hale. îndeplinesc de treizeci şi doi de ani această funcție de judecător, domnule Hale. Dar m-aş afla tn mare încurcătură, dacă aş fi chemat să apăr pe aceşti oameni. Cumpăneşte puțin... (tui Proctor şi celorlalți) şi faceți, vă rog, toți la fel. Cum este apărat acuzatul cînd este vorba de o crimă obişnuită ? Se aduc martori care să-i dovedească nevinovăția. Dar vrăjitoria este ipso facîo, atît prim forma cît şi în esența ei, o crimă invizibilă, nu-i aşa ? Cine ar putea fi ideci martori în acest caz ? Vrăjitoarea şi victima. Nimeni altcineva. Or, nu ne putem aştepta ca vrăjitoarea să se acuze singură; de acord ? Aşadar nu ne putem bizui decît pe victimele ei şi, în cazul de față, acestea spun tot ceea ce ştiu. Ce nevoie mai avem atunci de un avocat? Cred că am fost destul de limpede, nu-i aşa ? pALE : Dar fata aceasta spune că celelalte mint,

şi dacă e aşa... DANFORTH : Tocmai asta sînt pe cale să cercetez acum, domnule Hale. Mai mult ce-mi poți cere? Cred că nu te îndoieşti de probitatea

mea... ALE (învins) : Nu, excelență. Cercetați, vă rog. |>ANFORTH : Mărturia fetei, domnule Proctor.

(Proctor îi dă declarația. Hathorne se scoală, se duce în stînga lui Danforth şi începe să citească. Parris se duce în dreapta lui. Danforth se uită la Proctor şi apoi începe să citească. Hale se ridică, se alătură grupului şi începe şi el să citească. Proctor se uită la Giles. Francis se roagă încet, cu mîinile împreunate. Cheever aşteaptă liniştit noile or

65

dine ale şefilor săi. Mary izbucneşte deodată în plîns. Proctor o mîngîie pe cap, pentru a o îmbărbăta. Apoi Danforth ridică privirea, Se scoală, îşi scoate batista şi strănută. Ceilalți se dau la o parte, în timp ce el se duce, gînditor, spre fereastră.)

PARRIS (neputîndu-şi stăpîni furia şi teama) : Aş voi să întreb...

DANFORTH (prima sa izbucnire care-i trădează dispreţul față de Parris) : Taci, te rog, domnule Parris. (Se opreşte şi se uită tăcut pe fereastră. Apoi, după ce a dat să se înțeleagă că el este acela care hotărăşte.) Domnule Cheever, du-te te rog in sala tribunalului şi adu aici fetele. (Cheever se scoală şi iese prin uşa din fund. Danforth se întoarce spre Mary.) Mary Warren, cum ai ajuns la această schimbare ? Te-a amenințat domnul Proctor ca să dai această declarație ?

MARY: Nu, domnule judecător.

DANFORTH : Te-a amenințat vreodată ?

MARY (mai încet) : Nu, domnule judecător.

DANFORTH (dîndu-şi seama de această schimbare de ton) : Te-a amenințat ?

MARY: Nu, domnule judecător.

DANFORTH : Ai venit aşadar în fața tribunalului si ai minţit cu neruşinare, ştiind foarte bine câ, pe baza mărturiei tale, aceşti oameni vor fi spânzurați? (Ea nu răspunde.) Răspunde!

MARY (aproape imperceptibil) : Da, domnule judecător.

DANFORTH : Nu ştii că Dumnezeu pedepseşte orice minciună ? (Ea nu poate vorbi.) Sau acum minți ?

65

•MARY: Nu, domnule judecător, acum spun adevărul.

iDANFORTH : Acum spui adevărul.

IMARY : Da, domnule judecător. DANFORTH (stăpînindu-se) : Fie că minți acum, fie că iaî minţit in fața tribunalului, in orice caz ai comis un sperjur, pe care ai să-1 ispăşeşti în temniță. Nu poți să declari cu atîta uşurință că ai minţit,

Mary. Ştii asta ? MARY : Nu mai pot să mint. Acum spun adevărul, spun adevărul. (Gîndindu-se insă la cele spuse de Danforth, izbucneşte în plins.)

(Uşa din dreapta se deschide şi intră Susanna Walcott, Mercy Lewis, Betty Parris şi — ultima — Abigail. Cheever se duce la Danforth.)

CHEEVER : Ruth Putnam şi celelalte fete nu sint aici, excelență.

DANFORTH : Acestea sînt de ajuns. Şedeți, copii, v (Ele se aşază în tăcere.) Prietena voastră Mary Warren ne-a înmînat o declarație, in care jură că n-a văzut niciodată stafii, .năluci sau orice alte arătări ale Diavolului. Totodată susține că nici una din voi n-a văzut vreodată aşa ceva. (Scurtă pauză.) Sînteți aici într-un templu al dreptății, copii. Legea, întemeiată pe biblie, şi biblia, scrisă de Dumnezeu atotputernicul, interzic practica vrăjitoriei şi o pedepsesc cu moartea. In acelaşi mod, copii, pedepsesc însă legea şi biblia pe toți acei care depun mărturie falsă. (Scurtă pauză.) Ştiu prea bine că s-ar putea ca această declarație să n-aibă alt țel decît să ne orbească, că s-ar putea ca Mary Warren să îi trecut de partea Satanei şi să fi fost trimisă

66

de el pentru a ne abate de la sfînta noastră sarcină. Dacă-i[1] aşa, o va plăti cu capul. Dacă spune însă adevărul, atunci vă rog să lepădați de acum înainte fățărnicia şi să vă mărturisiți păcatul, căci, o mărturisire neîntârziată vă va uşura soarta. (Pauză.) Abigail Williams, scoală-te ! (Abigail se ridică încet.) E adevărat ce spune Mary Warren ?

ABIGAIL : Nu, domnule judecător.

DANFORTH (se gîndeşte puțin, se uită ta Mary şi apoi iar la Abigail) : Copii, un adevărat burghiu va, pătrunde acum în sufletele voastre şi se va răsuci pînă ce vi seva dovedi sinceritatea. Vrea vreuna din voi să-şi schimbe acum mărturia, sau mă constrîngeți să fiu mai sever cu voi ?

ABIGAIL : N-am nimic de schimbat, domnule judecător, Mary Warren minte.

DANFORTH (lui Mary) : Vrei să continuu ?

MARY (fără vlagă) : Da, domnule judecător.

DANFORTH (întoreîndu-se spre Abigail) : In casa domnului Proctor s-a găsit o păpuşă străpunsă de un ac. Mary Warren susține că tu ai stat lîngă ea în timp ce a făcut-o şi că aii fost de față cînd şi-a înfipt ea însăşi acul în ea, ca să nu se piardă. Ce ai de spus ?

ABIGAIL (pe un ton de uşoară indignare) : Minte, domnule judecător.

DANFORTH (după o scurtă pauză) : Cît ai slujit la domnul Proctor, ai văzut în casa iui păpuşi ?

ABIGAIL : Doamna Proctor avea întotdeauna tot soiul de păpuşi.

PROCTOR : Excelență, soția mea n-a avut nicio

67

dată păpuşi. Mary Warren recunoaşte că a fost păpuşa ei. CHEEVER : Excelență... DANFORTH : Domnule Cheever. CHEEVER : Cînd am vorbit acolo, in casă, cu doamna Proctor, spunea că n-are nici o păpuşă. Ca fetiță însă, spunea c-a avut. PROCTOR : De cincisprezece ani nu mai este fetiță, excelență. HATHORNE : O păpuşă rezistă însă cincisprezece

ani, nu-i aşa ? PROCTOR : Rezistă, dacă o păstrezi. Mary Warren jură însă că n-a văzut niciodată vreo păpuşă în casa mea. PARRIS : De ce n-ar fi putut fi oare ascunse într-un

loc -unde să nu le vadă nimeni ? PROCTOR (furios) : Poate că e şi un balaur cu cinci picioare în casa mea, dar nu 1-a văzut niciodată nimeni. PARRIS : Tocmai de asta sîntem aici, excelență, ca să descoperim ceea ce n-a văzut niciodată nimeni.

PROCTOR : Excelență, ce folos are fata asta schim-bîndu-şi mărturia ? Ce altceva are de cîştigat Mary Warren decît o severă cercetare şi poate ceva şi mai rău ?

DANFORTH : Iți dai seama că o acuzi pe Abigail Williams de îrlcercare de omor ?

PROCTOR : Da, excelență. Acesta a fost țelul ei.

DANFORTH (arătînd neîncrezător spre Abigail) : Copilul acesta a vrut să-ți ucidă soția ?

PROCTOR : Nu mai e de mult copil. în fața întregii parohii a fost anul acesta de două ori

8 — Vrăjitoarele din Salem — c. 4618

67

dată afară din această casă de rugăciune, fiindcă ia ris în timpul slujbei.

DANFORTH (întorcindu-se revoltat spre Abigail): Cum ? A ris în timpul slujbei ?

PARRIS : Excelență, era pe atunci sub înriurirea Titubei, dar acum e cucernică.

GILES : Da, acum e cucernică şi trimite oamenii la spînzurătoare!

DANFORTH : Linişte, domnule Corey !

HATFIORNE : Asta n-are nici o legătură cu cazul în speță, excelență. învinuirea ce i se aduce e de omor cu precugetarc.

DANFORTH : Da. (Se uita o clipă, scrutător, la Abigail, apoi) : Mai departe, domnule Proctor.

PROCTOR : Mary, vorbeşte acum domnului guvernator despre dansul vostru din pădure.

PARRIS (pripindu-se) : Excelență, de cînd am venii în Salem, omul acesta tmi defăimează numele.

DANFORTH: O clipă, domnule Parris. (Lui Mary, sever şi uimit.) Despre ce dans e vorba ?

MARY: Eu... (Se uită spre Abigail, care ii arunca o privire cumplită; apoi, implorîndu-l pe Proctor.) Domnule Proctor...

PROCTOR (intervenind imediat) : Abigail le-a dus pe fete în pădure, excelență, şi acolo au dansai goale...

PARRIS : Excelență, asta...

PROCTOR (imediat) : Chiar domnul pastor le-;'.

surprins în toiul nopții i Un astfel de ,,copil"

este Abigail Williams ! DANFORTH (pentru care totul devine acum un

adevărat coşmar, se întoarce încremenit spre

Parris) : Domnule Parris...

68

IPARRIS : Nu pot să spun decît că n-am văzut p<; nici una din ele goală şi că acest om...

IDANFORTH : Dar le-ai surprins dansind în pădure? (Cu privirea asupra tui Parris, arată spre Abigail) Şi pe Abigail ?

■HALE : Excelență, lucrul acesta mi l a comunicat pastorul Parris îndată după sosirea mea din Beverly.

KANFORTH : Tăgăduieşti acest lucru, domnule Parris ?

[PARRIS : Nu, excelență, dar n-am văzut pe nici

una din ele goală.

(ANFORTH : Dar dansau ?

'ARRIS (cu greutate) : Da, excelență.

(Danforth se uită la Abigail, parcă cu alți ochi.)

1ATHORNE : Permiteți, excelență ? (Arată spre

Mary Warren.))ANFORTH (foarte îngrijorat) : Te rog. IHATHORNE : Mary, spui că n-ai văzut niciodati duhuri, că n-ai fost niciodată amenințată sau chinuită de vreo arătare a Diavolului sau de vreun trimis al lui. [MARY (fără nici o vlagă) : Nu, domnule judecător. IHATHORNE (cu o expresie de triumf) : Şi cu toate acestea ai[1] leşinat cînd tribunalul a adus în fața ta pe cei învinuiți de vrăjitorie şi ai spus că vor să te sugrume prin farmece... MARY : M-am prefăcut, domnule judecător. DANFORTH : Nu înțeleg ! MARY: M-am prefăcut, domnule judecător. [3]ARRIS : Totuşi erai rece, nu-i aşa ? Eu însumi

69

te-am ridicat de cîteva ori şi trupul tău era ca de gheață. Excelență... DANFORTH : întnadevăr, şi eu am constatat acest lucru.

PROCTOR : S-a prefăcut numai că leşină, excelență. Se pricep toate uimitor de bine să se prefacă.

HATHORNE : Atunci poate să se prefacă şi acum

că leşină ? PROCTOR : Acum ?

PARRIS : De ce nu ? Acum n-o mai atacă nici o nălucă, fiindcă nimeni din această încăpere nu este învinuit de vrăjitorie. Aşadar să devină şi acum rece, să se prefacă şi acum că e atacată, să leşine. (Se întoarce spre Mary.) Leşină !

MARY: Să leşin?

PARRIS : Da, leşină. Arată-ne cum te-ai prefăcut pînă acum.

MARY (uitîndu-se la Proctor): Nu pot să leşin

acum, domnule Proctor. PROCTOR (alarmat, pe un ton blînd) : Nu poți să

te prefaci că leşini ? MARY : Nu... (Se uită împrejur, ca şi cum ar căuta

stimulentul necesar.) Nu simt nimic acum... DANFORTH : De ce nu ? Ce lipseşte acum ? MARY : Nu pot să spun, domnule judecător... DANFORTH : Poate fiindcă nu-i nici un duh rău

in această încăpere, în timp ce în sala tribunalului erau ? MARY: N-am văzut niciodată vreun duh. PARRIS : Atunci să nu vezi nici acum vreun duh

şi dovedeşte-ne că poți să leşini singură ori-

cînd vrei, aşa cum declari.

69

(uitindu-se fix, căutînd iar un stimulent şi dind apoi din cap) : Nuu... pot. PARRIS : Aşadar recunoşti, nu'-i! aşa, că duhurile

rele te-au făcut să leşini ? -MARY : Nu, domnule pastor... PARRIS : Excelență, asta-a numai o viclenie, să

orbească tribunalul! JMARY : Nu-i nici o viclenie! (Sare în sus.) Am leşinat, fiindcă credeam că văd duhuri! pANFORTH: Credeai că le vezi ! [MARY : Dar nu le vedeam, excelență ! [HATHORNE : Cum puteai să crezi că le vezi, dacă

nu le vedeai ? [MARY : Nu pot să spun de ce, dar aşa a fost. Le-am r auzit pe celelalte fete țipînd, şi dumneavoastră, domnilor judecători, păreați că le credeți... La început a fost doar o joacă, dar pe urmă a început toată lumea să strige : „Duhuri, duhuri!", încît am început şi eu să cred că le văd, dar nu le-am văzut niciodată, excelență^ (Danforth se uită cu atenție la ea.) ARRIS (ztmbind, dar nervos, dat fiind că Danforth pare impresionat de cuvintele lui Mary) : Excelența voastră nu se va lăsa, desigur, convinsă de aceste neghioabe minciuni. [DANFORTH (întorcîndu-se, încurcat, spre Abigail): Abigail, te rog, scrutează-ți

acum cugetul şi fe-reşte-te, copilo, căci pentru Dumnezeu orice suflet e preţios şi răzbunarea lui se revarsă în-spăirnîntător asupra celor care nimicesc, fără de temei, vieţi omeneşti. Nu s-ar putea ca duhurile

Ipe care le-ai văzut să nu fi fost decît o nălucire, o amăgire oare v-a învăluit mintea ?...

70

ABIGAIL : Asta e o întrebare jignitoare, excelenţa...

DANFORTH : Gîndeşte-te bine, Abigail.

ABIGAIL : Am fost rănită, excelenţă. Mi-au curs valuri de sînge i Gata să fiu ucisă în fiecare zi, fiindcă mi-am făcut datoria şi am .arătat care sînt uneltele Diavolului — şi asta-i răsplata mea? Să fiu bănuită de minciună şi cercetată ca o...

DANFORTH (impresionai): Nu te bănuiesc, copile..

ABIGAIL (ameninţătoare) : Luaţi seama, excelenţa. Vă credeţi atît de tare încît Satana n-ar putea să vă încurce şi dumneavoastră mintea ? Luaţi seama !... (Părăseşte deodată această atitudine acuzatoare şi ridică brusc capul in sus speriată.)

DANFORTH (îngrijorat): Ce e, copilă?

ABIGAIL (uitind^u-se de jur împrejur în sus şi prin-zîndu-se cu braţele de piept, ca şi cum iar fi frig) : Nu ştiu. A venit deodată un vînt, un vînt rece. (Privirea ei cade asupra lui Mary.)

MARY (implorînd-o înspăimîntată) : Abby !

MERCY (tremur tnd) : Mi-e frig, excelenţă !

PROCTOR : Se prefac !

HATHORNE (pipăind mina lui Abigail): E rec-,

excelenţă ! Puneţi mîna pe ea ! MERCY (clănţănindu-i dinţii) : Tu m-ai vrăjit.

Mary ?

MARY : Ajută-mă, Doamne ! ■SUSANNA : Mire frig, mi-e frig ! ABIGAIL (tremurînd) : Bate un vînt rece, halt un vînt rece ! \ MARY : Astîmpără-te, Abby ! '

9 DANFORTH (convins de Abigail) : Tu o vrăjeşti. I 18

V

V

Mary Warren ? Te întreb încă o dată : tu le-ai vrăjit ?

(Mary vrea să fugă, cu un ţipăt isteric. Proctor o opreşte.)

MARY (gaia să se prăbuşească): Lăsaţnmă, domnule Proctor, nu pot, nu pot...

laBIGAIL (strigînd spre cer) : Tată ceresc, goneşte aceste duhuri !

(Proctor se repede deodată — fără nici o şovăială — la Abigail, o apucă de păr şi o ridică în sus. Ea urlă de durere. Danforth strigă, uimit : „Ce faci ?", iar Hathorne şi Parris, în acelaşi timp : „Las-o în pace !")

PROCTOR (răcnind mai tare decît toii) : Cum îndrăzneşti să te adresezi cerului, tîrfo ? Tîrfo! (Herrick se aruncă între el şi Abigail.) T1ERRICK: John!

DANFORTH : Ce-ai spus, omule ? Ce-iai spus... ? PROCTOR (gîfiind, desperat) : E o tîrfă !)ANFORTH (înmărmurit): O învinuieşti de...? ABIGAIL : Minte, excelență !

PROCTOR : îndată o să înceapă să strige că am vrăjit-o, dar...

)ANFORTH : Cum dovedeşti acest lucru ?

PROCTOR (tremurind, căci totul se prăbuşeşte în jurul lui) : Eu însumi m-am culcat cu ea, excelență, m-am culcat cu ea !

5ANFORTH : Ți-ai înşelat nevasta?

FRANCIS (îngrozit) : Nu-i cu putință, John...

PROCTOR : O, Francis, aş voi să ai ceva rău în tine, ca să mă poți vedea aşa cum sînt! (Lui Danjorth.) Nu-şi mînjeşte nimeni numele cu inima uşoară. Ştiți foarte bine asta.

71

DANFORTH (încremenit): Cînd ? Şi unde? PROCTOR (cu glas scăzut şi cu profundă ruşine) : In locul cel mai potrivit — acolo unde îmi dorm vitele. In ultima noapte ia fericirii mele, acum vreo opt luni. Slujea în casa mea, excelență. (Trebuie să-şi încleşteze dinții, ca să nu izbucnească în ptîns.) Omul crede uneori că Dumnezeu doarme, dar acum ştiu că Dumnezeu vede totul. Vă rog, excelență, vă rog s-o vedeți aşa cum e într-adevăr. Scurt timp după aceea, soția mea, draga şi buna mea soție, a prins de veste şi a dat-o afară. Şi, plină de înfumurare cum e, excelență... (E copleşit şi nu mai poate continua.) Vă rog să mă iertați, excelență, vă rog să mă iertați. (îşi întoarce o clipă fața, furios pe el însuşi. Apoi ca şi cum nu i-ar rămîne altă cate decît să spună tot adevărul.) N-are decît $ un singur gînd : să tropăie cu mine pe mormântul soției mele! Şi cu drept cuvînt, fiindcă am fost nebun după ea. Dumnezeu să mă ierte... am dorit-o cu înfocare, şi în orice astfel ide patimă e o făgăduință. Trebuie să vă dați însă seama că asta este răzbunarea unei tîrfe... Cunoaşteți acum tot adevărul ş? soarta mea e în mîinile dumneavoastră... DANFORTH (se întoarce îngrozit spre Abigail) :

Tăgăduieşti toate acestea ? ABIGAIL : Dacă mă siliți să răspund, plec şi nu mai viu niciodată ! (Danforth pare să şovăie.) PROCTOR: Mi-am terfelit cinstea! Mi-am aruncat numele la gunoi — trebuie să mă credeți, excelență! Soția mea n-are decît o singură vină : aceea de a-şi fi dat seama, dintr-o singură privire, că fata aceasta e o tîrfă !

ABIGAIL .(ducindu-se în fața lui Danforth) : De ce vă uitați aşa la mine ? (Danforth nu poate să vorbească.) Nu îngădui să se uite cineva aşa la mine ! (Se întoarce şi se duce spre uşă.)

DANFORTH: Stai aici! (Herrick ii iese în cale. Ea se opreşte, cu ochii înfocați.) Domnule Parris, du-te în sala tribunalului şi adu-o aici pe doamna Proctor.

PARRIS (opunîndu-se) : Excelență, totul e o...

DANFORTH (aspru) : Adu-o aici. Şi nici o vcrbă despre ceea ce s-a petrecut aici. Bate la uşă, înainte de a intra. (Parris iese.) Acum ne vom coborî pînă la fundul acestei mlaştini. (Lui Proctor.) Spui că soția diumitale este o femeie sinceră ?

PROCTOR : Toată viața ei n-a mințit niciodată, excelență. Sînt unii oameni care nu pot să cînte, alții nu pot să plîngă — soția mea nu poate să mintă. M-a costat scump această insuşire.

DANFORTH : Şi cînd a gonit-o pe această fată, a gonit-o ca pe o tîrfă ?

PROCTOR : Da, excelența.

DANFORTH : Ştiind că este o tîrfă ?

PROCTOR : Da, excelență, ştiind că este o tîrfă.

DANFORTH : Bine. (Lui Abigail.) Dacă se adevereşte acest lucru, Dumnezeu să aibă milă de sufletul tău, copilo. (Se aude o bătaie in uşă. El strigă dincolo.) Stați o clipă. (Lui Abigail.) întoarce-te cu spatele. întoarce-te cu spatele. (Lui Proctor.) Dumneata la fel. (Amîndoi se întorc cu spatele spre el — Abigail, revoltată şi foarte încet.) Nici unul din voi să nu se întoarcă acum către doamna Proctor. Nimeni din această încăpere să nu spună vreo vorbă sau

să facă vreun semn. (Se întoarce spre uşă şi strigă.) Intrați ! (Uşa se deschide şi Elizabeth intră cu Parris. Parris se îndepărtează de ea. Ea rămine singură. Ochii ei îl caută pe Proctor.) Domnule Cheever, notează această mărturie cu cea mai mare exactitate. Eşti gata ? CHEEVER : Da, excelență.

DANFORTH : Vino aici, doamnă. (Elizabeth se duce spre el, in timp ce privirea îi rămîne fixată asupra spatelui lui Proctor.) Uită-te numai la mine, nu la soțul dumitale. Numai in ochii mei.

ELIZABETH (domol) : Bine, domnule judecător.

DANFORTH : Am aflat că ai dat drumul, acum citva timp, servitoarei dumitale Abigail Williams ?

ELIZABETH : E adevărat, domnule judecător.

DANFORTH : Din ce pricină i-ai dat drumul ? (Scurtă pauză. Apoi ochii Elizabethei alunecă spre soțul ei.) Te uiți numai în ochii mei şi nu la soțul dumitale. Cunoşti răspunsul şi n-ai nevoie de nici un ajutor, ca să mi-1 dai. De ce ai dat-o afară pe Abigail Williams ?

ELIZABETH (care, dîndu-şi seama de situația critică, nu ştie ce să spună, îşi moaie buzele ca să cîştige timp) : Îmi... displăcea. (Pauză.) Şi soțului meu la fel.

DANFORTH : De ce vă displăcea ?

ELIZABETH : Era... (Se uită, întrebătoare, spre Proctor.)

DANFORTH : Uită-te la mine, doamnă ! (Elizabeth se supune.) Era neglijentă ? Trîndavă ? Ce supărări v-a pricinuit ?

ELIZABETH : Excelență... Eram bolnavă pe vremea aceea. Şi bărbatul meu este un bărbat bun

73

şi cinstit. Nu se îmbată niciodată ca alții, nu-şi pierde timpul la biliard şi nu ştie decît de munca lui. Totuşi, în timpul bolii mele — după ultimul meu. copil — am fost mult timp bolnavă... şi mi s-a părut că bărbatul meu se îndepărtează de mine. Şi această fată... (Se întoarce spre Abigail.)

DANFORTH : Uită-te la mine...

ELIZABETH : Da, excelență. Abigail Williams... (Se întrerupe.)

DANFORTH : Ce-a fost cu Abigail Williams ?

ELIZABETH : Am mers pînă într-acolo încît am început să cred că o place. Şt, înfr-o seară, mi-am pierdut capul şi am dat-o afară. 'dANFORTFI: Bărbatul dumitale... s-a îndepărtat într-adevăr de dumneata ?

ELIZABETFI (pradă unui mare chin) : Bărbatul meu... este un bărbat cinstit, excelență.

DANFORTH : Aşadar nu s-a îndepărtat de dumneata.

ELIZABETH (tncercind să se uite la Proctor) : Bărbatul meu...

DANFORTH (întinde mina şi îi prinde obrazul) : Uită-te la mine! A comis John Proctor — după ştiința dumitale — crima de adulter? (Eliza-beth nu ştie ce să răspundă.) Răspunde-mi ! Este bărbatul dumitale un criminal ?

ELIZABETH (fără vlagă) : Nu, excelență.

DANFORTH : Ia-o de aici, paznic.

PROCTOR : Spune adevărul, Elizabeth !

DANFORTH : L-a spus. Ia-o de aici!

PROCTOR (lipind) : Am mărturisit totul, Eliza-beth !

73

ELIZABETH: O, Doamne ! (Uşa se închide în urma ei.)

PROCTOR : A vrut doar să-mi cruțe numele !

HALE : Excelență, minciuna aceasta este foarte uşor de înțeles. Opriți-vă, vă rog, înainte de a mai condamna pe cineva ! Nu mai pot să-mi calc pe conştiință — aici vorbeşte numai setea de răzbunare. De lia început mi s-a părut sincer acest om. Jur pe oeea ce am mai sfînt că acum sînt convins de acest lucru şi, vă rog, chemați-o înapoi pe soția lui, înainte de a...

DANFORTH : N-a spus nimic despre adulter; omul acesta a minţit!

HALE : Eu îl cred. (Arătînd spre Abigail.) Fala aceasta mi-a părut întotdeauna perfidă...

(Cu ochii spre tavan, Abigail scoate un țipăt înspăimîntător, sălbatic, pătrunzător.)

ABIGAIL: Nu, nu! Pleacă de aici î Pleacă, îți spun !

DANFORTH : Ce e, copiîo ? (Abigail continuă să se uite înspăimîntatâ spre tavan, arătînd într-acolo cu mîna. Hathorne, Hale, Putnam, Cheever şi Danforth fac acelaşi lucru.) Ce-i acolo? (Tşi întoarce privirea dinspre tavan şi acum e cuprins de spaimă; cu glasul înăbuşit.) Copilo ! (Ea stă înțepenită — văietîndu-se împreună cu celelalte fete, cu gura deschisă şi cu privirea aţintită spre tavan.) Copii i De ce... ?

MERCY (arătînd în sus) : Acolo, pe grindă. In dosul căpriorilor !

DANFORTH (uitîndu-se în sus) : Unde ?

ABIGAIL: Ce? (Sughiţind.) Ce vrei, pasăre galbenă ?

74

PROCTOR : Unde e o pasăre ? Nu văd nici o pasăre.

ABIGAIL (spre tavan) : Ochii mei ? Ochii mei ? PROCTOR (lui Hale) : Domnule Hale... DANFORTH : Linişte !

PROCTOR (lui Hale) : Dumneata vezi vreo pasăre? DANFORTH : Linişte !

ABIGAIL (spre tavan, adresîndu-se „păsării", ca şi cum ar voi s-o împiedice de la un atac) : Ochii aceştia mi i-a dat Dumnezeu. De ce vrei să mi-i sfîrteci ? Pizma e un păcat de moarte, Mary.

MARY (sare în sus, implorînd-o înspăimtntată) : Abby!

ABIGAIL (continuînd a se adresa mai departe „păsării") : O, Mary, ieste vrăjitorie să-ți iei altă înfățişare. Nu, nu pot, nu pot să tac. Dumnezeu i îmi porunceşte să vorbesc. MARY : Abby, eu sînt aici!

PROCTOR (ieşit din fire) : Se preface, excelență 1 I ABIGAIL (dîndu-se un pas înapoi, ca şi cum iar fi teamă că „pasărea" se repede ta ea) : Te rog, Mary ! Nu te da jos ! SUSANNA : îşi întinde ghearele, îşi întinde ghearele !

PROCTOR : Minciuni, minciuni!

ABIGAIL (continuînd a se da înapoi, cu privirea îndreptată tot în sus) : Mary, te rog, nu-mi face nimic !

:MARY (lui Danforth): Nu-i fac nimic.

(DANFORTH (lui Mary): De ce vede această arătare ?

lMARY : Nu vede nimic !

laBIGAIL (uitîndu-se acum, ca hipnotizată, fix ina

75

inte, imitînd exact tonul lui Mary) : Nu vede nimic !

MARY (implorind-o) : Astîmpără-te, Abby !

ABIGAIL (şi celelalte fete, nemişcate) : Astîmpără-te, Abby !

MARY (fetelor) : Eu sînt aici, eu sînt aici !

DANFORTH (îngrozit) : Mary Warren, curmă această vrajă !

MARY: Excelență !

FETELE (întrerupînd-o) : Excelență !

DANFORTH : Te-ai aliat cu Diavolul ? Spune !

MARY: Niciodată, niciodată !

FETELE : Niciodată, niciodată !

DANFORTH (nemaiputîndu-şi stăpîni nervii) : De ce nu pot face altceva decit să repete ceea ce spui ?

PROCTOR : Dați-mi o cravaşa şi le trezesc eu îndată.

MARY: Se prefac! FETELE : Se prefac !

MARY (adresîndu-se, isterică, fetelor şi bătînd cu picioarele) : încetează o dată, Abby !

FETELE (bătînd cu picioarele) : încetează o dată, Abby!

MARY : încetați!

FETELE : încetați !

MARY (strigînd cu toată puterea, cu pumnii în

sus) : încetați ! FETELE (cu pumnii în sus) : încetați!

(Mary Warren şi-a pierdut complet cumpătul. Influențată de Abigail şi de celelalte fete începe să se vaiete desperată, cu mîinile în sus)

75

DANFORTH : Pînă acum ai fost tu vrăjită. Acum se pare că vrăjeşti tu pe alții. De unde această putere ?

LMARY (uitîndu-se fix la Abigail) : N-am... nici o putere.

[FETELE : N-am nici o putere ! PROCTOR : îşi bat joc de dumneavoastră, excelență !

DANFORTH : Ce anume a pricinuit această schimbare a ta din ultimele două săptămîni ? L-ai văzut pe Satana, nu-i aşa ? |HALE (arăiînd spre Abigail şi celelalte fele) : Nu-i

cu putință să le credeți ! JMARY: Eu...

[PROCTOR (dmdu-şi seama că începe să cedeze) : Dumnezeu osîndeşte pe toți cei ce mint, Mary ! |DANFORTH (lovind-o parcă cu un ciocan) : L-ai văzut pe Satana, ai încheiat un pact cu Lucifer.s nu-i aşa ?

ROCTOR : Mary, Dumnezeu pedepseşte pe toți cei ce mint!

(Mary murmură ceva ininteligibil, în timp ce se uită spre Abigail, care continuă să se uite în sus, spre „pasăre".)

JDANFORTFI : Nu te aud. Ce spui ? (Mary murmură iar ceva ininteligibil.) Dacă nu mărturi- [0] seşti, vei f.i spînzurată ! (Cu violență.) Ştii cine sînt eu ? îți spun că vei fi spînzurată dacă nu spui imediat adevărul! ROCTOR : Mary, gîndeşte-te la îngerul Rafael — fă ceea ce e bine şi... |\.BIGAIL (arătînd în sus): Aripile! îşi întinde aripile! Mary, te rog, nu, nu... ALE : Eu nu văd nimic, excelență !

76

DANFORTH : Mărturiseşte! (Drept in ochii ei.) Vorbeşte!

ABIGAIL : Se dă jos acum ! Vine spre mine ! Vine

spre mine! DANFORTH : Nu vrei să vorbeşti ? MARY (cu privirea înlemnită de spaimă) : Nu pot! FETELE : Nu pot!

PARRIS : Goneşte Diavolul de aici! Priveşte-1 drept în iată ! Caîcă-1 în picioare ! Striveşte-1. Țiitie-i piept, Mary, şi noi te vom salva...

ABIGAIL (uitîndu-se în sus) : Luați seama ! Se dă jos !

(Abigail şi celelalte fete se reped, cu ochii închişi, la perete. Apoi izbucnesc, ca încolțite, într-un zbieret înspăimîntător şi, contagiată, Mary deschide gura şi începe şi ea să zbiere. Abigail şi celelalte fete se îndepărtează una după alta, afară de Mary care rămîne pe loc, continuînd să zbiere şi să se uite înlemnită la „pasăre". Toți se uită la ea, îngroziți. Proctor se repede la ea.)

PROCTOR : Mary, spune-i domnului guvernator ce...

(înainte ca Proctor să fi scos un singur cu-vînt, imediat ce 1-a văzut că vine spre ea, Mary s-a dat la o parte din calea lui, cu un strigăt sălbatic.)

MARY : Nu pune rnîna pe mine — nu pune mina pe mine !

(Fetele se opresc la uşă.) PROCTOR (încremenit) : Mary ! MARY (arătînd spre Proctor) : Eşti în slujba Diavolului !

(Proctor rămîne pironit pe loc.)

|PARRIS : Domnul fie lăudat!

|FETELE : Domnul fie lăudat!

|PROCTOR (înțepenit): Mary, ce...?

MARY: Nu vreau să fiu spînzurată cu tine ! Eu îl iubesc pe Dumnezeu, îl iubesc pe Dumnezeu !

■ DANFORTH (lui Mary) : El ți-a poruncit să devii unealta Diavolului ?

MARY (arătînd isterică, spre Proctor) : Venea la mine ziua şi noaptea, noaptea şi ziua, să iscălesc, să iscălesc, să...

DANFORTH : Ce să iscăleşti ?

PARRIS : In cartea Diavolului ? Venea cu o carte ?

MARY (arătînd isterică, spre Proctor, înspăimîn-tată de el) : Numele meu îl voia, numele meu... „Te omor, spunea, dacă-mi spînzură nevasta !" Şi mai spunea : „Trebuie să mergem să nimicim tribunalul !"

(Danforth întoarce capul spre Proctor, cu o expresie de furie şi spaimă.)

PROCTOR (întorcîndu-se rugător spre Hale) : Domnule Hale!

MARY (plîngînd în suspine) : Mă scula în fiecare noapte, cu ochi aprinşi ca cărbunii, cu ghearele în gîtul meu, şi eu am iscălit, am iscălit...

HALE : Excelență, fata aceasta nu e în mințile ei!

PROCTOR (sub privirea încremenită a lui Danforth) : Mary! Mary !

MARY (țipînd la el) : Nu, eu îl iubesc pe Dumnezeu. Nu mai ascult de poruncile tale. Eu îl iubesc pe Dumnezeu, eu îl slăvesc pe Dumnezeu.

■ 9 — Vrăjitoarele din Salem — e. 4618

77

(Se repede pllnglnd la Abigail.) Abby, Abby, nu-ți mai fac niciodată rău, niciodată !

(Toți privesc cum Abigail, în nemărginita ei milostenie, întinde mîna şi o trage pe Mary lîngă ea, îndreptîndu-şi apoi privirea spre Danforth.)

DANFORTH (lui Proctor): Cine eşti tu? (Proctor este mut de furie.) Eşti aliat cu anticrist, nu-i aşa ? Ți-am văzut puterea, nu mai poți tăgădui. Ce mai ai de spus ?

HALE : Excelență...

DANFORTH : Nu vreau să mai aud nimic, domnule ^ Hale! (Lui Proctor.) Recunoşti că ți-ai vindut sufletul Diavolului sau continui şi acum această groaznică legătură ? Spune... $ PROCTOR (gtfîind, ieşit din fire) : Spun... spun... că Dumnezeu e mort! PARRIS : Auziți, auziți !

PROCTOR (rîde rătăcit, apoi): Arde focul, arde! Aud piciorul de lemn al lui Lucifer şi îi văd chipul murdar. Şi e chipul meu şi al tău, Danforth. Căci pe aceia care şovăie să smulgă pe oameni din neştiință, cum am şovăit eu şi cum şovăi tu

acum — cînd ştiți cu toți, in sufletele voastre negre, că toate astea nu sînt decit nişte minciuni — pe noi ne pedepseşte cel mai greu Dumnezeu, şi vom arde, vom arde împreună !

DANFORTH: Herrick! Bagă-1 în temniță, şi pe el, şi pe Corey !

HALE (îndreptîndu-se spre uşă) : Protestez împotriva acestui procedeu!

PROCTOR : Terfeliți cerni şi preamăriți o tîrfă !

78

HALE : Protestez împotriva acestui procedeu, mă lepăd de acest tribunal ! (Iese, trîntind cu putere uşa.)

DANFORTH (strigind furios după el) : Domnule Hale ! Domnule Hale !

CORTINA.

ACTUL IV

O celulă în temnița din Salem, în toamna aceluiaşi an. în fund, o fereastră înaltă, cu gratii. Aproape de ea, o uşă mare şi grea. Lîngă pereți, două bănci. La ridicarea cortinei, celula nu este luminată decît de razele lunii care se revarsă prin gratiile ferestrei, încăperea pare goală. Apoi se aud paşi care se apropie pe un coridor din spatele peretelui. Zăngănit de chei şi apoi se deschide uşa. Paznicul Herrick intră cu un felinar. E complet beat şi de-abia se mişcă. Se duce la una din bănci şi izbeşte uşor într-un maldăr de zdrențe care se află pe ea.

HERRICK: Scoală-te, Sarah! Sarah Good! (Apoi

se duce la cealaltă bancă.) SARAH (ridicîndu-se, în zdrențe) : Da, măria ta,

viu, viu ! A venit, Tituba, a venit măria sa. HERRICK: Duceți-vă în celula de alături. Avem

nevoie de asta de aici. (Tşi atîrnă felinarul de

perete. Tituba se ridică.)

TITUBA : Asta nu-i Diavol, ăsta-i paznic. HERRICK (scoțînd o sticlă) : Dații drumul, goliți

celula. (Bea. Sarah Good se duce la el şi îl

scrutează de jos pînă sus.)

132

SARAH : A, tu eşti Herrick! Credeam că eşti Diavolul care a venit să ne ia. îmi dai şi mie o

înghițitură de cidru, acum cînd plec la drum ? HERRICK (dîndu-i sticla) : Şi unde te duci, Sarah? TITUBA (în timp ce Sarah bea) : La Barbados ne ducem, cînd Diavolul vine cu pene şi aripi. HERRICK : Călătorie sprincenată ! SARAH : Ca păsările o să zburăm amîndouă spre miazăzi. O, ce frumos o să fie, Herrick! (Vrea să mai tragă o înghițitură.) HERRICK (luindu-i sticla de la gură) : Dă-o mai

bine aici, că altfel nu te mai ridici de pe pă-mînt. Haideți acum. TITUBA: Vorbesc cu Diavolul pentru tine, dacă

vrei să vii şi tu cu noi, Herrick. HERRICK: N-aş avea nimic împotrivă, Tituba.

Mai bine în iad decît să mai stau aici. TITUBA : Barbados nu-i iad. Diavolul e om vesel în Barbados, cîntă şi joacă în Barbados. Voi aici îl faceți rău. Aici-i prea rece pentru el. Sufletul lui îngheață în Massachusetts, dar în Barbados e bine... (Se aude mugetul unei vaci. Tituba se repede la fereastră şi strigă.) Da, măria ta ! A venit, Sarah ! SARAH : Sîntem aici, măria ta.

(Amîndouă îşi strîng repede boarfele, în timp ce uşa se deschide şi intră paznicul Hopkins.) HOPKINS : A venit viceguvernatorul. HERRICK (apucînd-o pe Tituba) : Hai, daţH drumul, dați-i drumul! TITUBA (opunîndu-se) • Nu, Satana a venit să mă

ia la mine acasă... HERRICK (trăgînd-o spre uşă) : Nu e Satana, ci o

133

biată vacă cu țîțele pline de lapte. Hai, dați-i

drumul. Afară cu voi. TITUBA (strigind spre fereastră) : Du-mă acasă,

Satana ! Acasă! SARAH (ieşind după ea) : Spune-i că vin şi eu,

Tituba ! Spune-i că vine şi Sarah Good !

(Din coridor continuă să se audă țipetele Ti-tubei : „Du-mă acasă, Satana ! Du-mă acasă, Satana... !" întrerupte de ordinele lui Hopkins de a merge mai departe. Herrick se întoarce şi împinge boarfele vechi şi paiele într-un colț. La auzul paşilor, se întoarce cu fața spre uşă. Intră Danforth cu judecătorul Hathorne. Din cauza frigului, amîndoi poartă mantale şi pălării. In urma lor vine Cheever, cu o mapă cu documente şi o cutie de lemn în care se află uneltele sale de scris.)

HERRICK : Bună dimineața, excelență. DANFORTH : Unde este domnul pastor Parris ? HERRICK: Mă duc să-1 chem. (Se îndreaptă spre uşă.)

DANFORTH: Paznic! (Herrick se opreşte.) Cind a venit domnul pastor Hale ?

HERRICK : Pe la miezul nopții, cred.

DANFORTH (bănuitor) : Ce face aici ?

HERRICK : Merge pe la cei care vor fi spînzurați astăzi. Şi se roagă cu ei. Acum e la Rebecca Nurse. E şi domnul pastor Parris cu el.

DANFORTH : Omul acesta n-are nici un drept să intre aici, paznic. De ce i-ai dat drumul ?

HERRICK : M-a rugat domnul pastor Parris. Nu-1 puteam refuza.

DANFORTH : Eşti beat, paznic ?

HERRICK : Nu, excelență. Dar e tare frig în noaptea asta şi n-am foc aici.

DANFORTH (stăpinindu-şi indignarea) : Adu-I pe

domnul pastor Parris ! HERRICK : Da, excelentă.

DANFORTH: E o duhoare groaznică în celula asta... HERRICK : Abia adineauri am s&s pe cei ce se aflau aici.

DANFORTH : Fereşte-te să bei prea mult, paznic!

HERRICK : Da, excelență ! (Aşteaptă o clipă alte ordine. Dar Danforth îi întoarce nemulțumit spatele şi Herrick iese.)

(Pauză. Danforth e cufundat în gînduri.)

HATHORNE : Intrebați-1 pe Hale, excelență, dacă n-a predicat deunăzi la Andover.

DANFORTH : Ajungem noi şi acolo... Pînă atunci, nu pomeni nimic de Andover. Parris se roagă cu Hale... Ciudat. (îşi suflă în mîini, se duce ta fereastră şi se uită afară.)

HATHORNE : Excelență, mă întreb dacă e bine să-1 lăsăm atît de mult pe pastorul Parris cu deținuții. (Danforth se întoarce, întrebător, spre el.) Parcă n-ar mai fi în toate mințile, de cîtva timp.

DANFORTH : Ce te face să crezi ?

HATHORNE : M-am întîlnit ieri cu el, cînd ieşea din casă şi, cînd i-am dat bună dimineața, a izbucnit in plîns şi a luat-o la goană. Cred că nu e bine să fie văzut atît de deprimat.

DANFORTH : Poate că are vreo supărare.

CHEEVER (tropăind din picioare din cauza frigului) : Cred că-i din cauza vacilor, excelență.

DANFORTH : A vacilor ?

CHEEVER : Atît de multe vaci ai căror stăpîni sînt în temniță rătăcesc acum pe străzi şi e mare

80

tărăboi ale cui vor fi de acum înainte. Ştiu că

. domnul Parris s-a oiondănit ieri toată ziua cu 0

fermierii — e ceartă mare pentru vaci, excelență. Din cauza vacilor plînge, excelență, din cauza vacilor...

(Auzind paşi pe coridor, se întoarce cu fața spre uşă, la fel ca şi Danforth şi Hathorne. Danforth ridică capul cînd intră Parris cu ochii înfundați, speriat şi plin de sudoare sub mantaua sa.)

PARRIS (ducîndu-se repede la Danforth) : O, bună dimineața, excelență. Vă mulțumesc că ați venit şi vă rog să mă iertați că v-am trezit atît de devreme. (Lui Hathorne.) Bună dimineața, domnule judecător.

DANFORTH : Pastorul Hale n-are dreptul să intre aici...

PARRIS : O clipă, excelență. (Se duce la uşă şi o închide.)

HATHORNE: L-ai lăsat singur cu deținuții? DANFORTH : Ce caută aici ?

PARRIS (ridicînd rugător mîlnile) : Ascultați, excelență. Pronia cerească 1-a trimis aici. Pastorul Hale a venit s-o readucă pe Rebecea Nurse pe calea cea bună.

DANFORTH (surprins) : A convins-o să mărturisească ?

PARRIS (aşezîndu-se) : Ascultați. De trei luni, de cînd a fost adusă aici, Rebecea nu mi-a adresat nici o vorbă. Acum Hale stă cu ea, cu sora ei, cu Martha Corey şi alte două femei, şi caută să le convingă să-şi mărturisească vina şi să-şi salveze viața.

81

DANFORTH : Asta-i într-adevăr o pronie cerească. Şi sînt gata, sînt gata să mărturisească ?

PARRIS : încă nu, încă nu. Dar m-am gîndit să vă chem aici, excelență, să cumpănim dacă n-ar f»i bine... (Nu îndrăzneşte să continue.) Aş voi să vă pun o întrebare, excelență, şi nădăjduiesc că nu...

DANFORTH : Fără ocoluri, domnule Parris. Ce ai pe suflet ?

PARRIS : S-a întîmplat ceva, excelență, de oare trebuie... trebuie să țină seamă tribunalul. Nepoata mea, excelență, nepoata mea cred că a dispărut.

DANFORTH: A dispărut?

PARRIS : Am vrut să vă spun mai demult, dar...

DANFORTH : Cum asta ? De cînd a dispărut ?

PARRIS : Asta-i a treia noapte, excelență. Vedeți, mi-a spus că rămîne o noapte la Mercy Lewis. Şi a doua zi, cînd am văzut că nu se întoarce, am trimis pe cineva la domnul Lewis să vadă ce-i cu ea. Cînd colo, şi Mercy dispăruse, spunînd că rămîne în noaptea aceea la mine!

DANFORTH : Amîndouă au fugit ?

PARRIS (cu teamă de el) : Da, excelență.

DANFORTH (alarmat) : Am să trimit o strajă după ele. Unde ar putea fi ?

PARRIS : Teamă mi-e, excelență, că pe bordul unei corăbii. (Danforth se uită înmărmurit ta el.) Fiica mea îmi spune că le-a auzit săptămîna trecută vorbind de corăbii, şi azi noapte am descoperit că... caseta mea de bani a fost spartă. (îşi apasă ochii cu degetele, ca să-şi rețină lacrimile.)

DANFORTH (încremenit) : Tea jefuit ?

PARRIS : Treizeci şi una de livre mi-a furat. Am

82

rămas fără o para. (îşi acoperă ţaţa cu manile şi plînge.)

DANFORTH : Eşti un om fără cap, domnule pastor ! (Se învîrteşte foarte agitat prin celulă.)

PARRIS : Mustrările n-ajută la nimic, excelenţă. Nu văd ce alt temei ar fi avut să fugă decît acela că Ie-a fost teamă să mai rămînă în Salem. (Apărîndu-se.) Gîndiţi-vă, excelenţă. Abigail ştia ce se petrece în tîrg, şi de cînd au venit veştile acelea din Andover...

DANFORTH : La Andover este iar linişte. Tribunalul se întoarce vineri acolo şi reia cercetările.

PARRIS : Prea bine, excelenţă. Dar aici s-a zvonit că la Andover e răscoală şi...

DANFORTH : Nu-i nici o răscoală la Andover !

PARRIS : Vă relatez doar ceea ce se spune, excelenţă. Că locuitorii din Andover ar fi gonit pe judecători şi nu mai vor să audă de vrăjitoare. O clică de aici caută să tragă folos de pe urma acestor veşti şi vă spun sincer, excelenţă, că mă tem de o răscoală.

HATHORNE : Răscoală ! După fiecare execuţie am constatat eu însumi o mare satisfacţie în ting!

PARRIS : Domnule judecător — cei care au fost spînzuraţi pînă acum au fost altfel de oameni. Rebecea Nurse nu e o Bridget, care a trăit trei ani cu Bishop, înainte să se mărite cu el. John Proctor nu este un beţiv ca Isaac Ward, care şi-a lăsat familia pe drumuri. (Lui Danforth.) Aş fi dorit din toată inima să fie altfel, dar oamenii aceştia se bucură de mare vază în tîrg. Urcaţi-o pe Rebecea pe eşafod şi se va dez-lănţui o adevărată urgie împotriva dumneavoastră...

82

HATHORNE : Excelenţă, a fost condamnată pentru

vrăjitorie. Tribunalul a... DANFORTH (ridicind mina spre Hathorne, profund ingrijat) : Te rog. (Lui Parris.) Ce propui

atunci ?

PARRIS : Excelenţă, eu aş amina pentru un timp aceste execuţii.

DANFORTH : Nici o aminare.

PARRIS : Dacă pastorul Hale izbuteşte să readucă măcar pe unul dintre ei pe calea cea bună, mărturisirea aceasta va osîndi pe ceilalţi in ochii tuturor, şi nimeni nu se va mai îndoi că toţi sînt uneltele Diavolului. Dacă mor însă fără a mărturisi, şi susţinîndu-şi pînă în ultima clipă nevinovăţia, îndoiala va creşte,

multe suflete cinstite vor plînge pentru ei, şi sfîntul nostru ţel se va îneca în lacrimile lor.

DANFORTH (dueîndu-se după o scurtă reflecţie spre Cheever) : Dă-mi lista.

(Cheever îşi deschide mapa cu documente şi scoate lista.)

PARRIS : Să nu uităm, excelenţă, că atunci cînd am convocat parohia pentru excomunicarea lui John Proctor, n-au venit nici treizeci de oameni. Asta arată dezaprobarea lor, şi cred...

DANFORTH (cercetind lista) : Nu poate fi vorba de nici o amînare.

PARRIS : Excelenţă...

DANFORTH : Care dintre aceştia ar putea fi readuşi, după părerea dumitale, în sînul bisericii ? Mă voi ocupa eu însumi de ei pînă în zorii zilei. (Ti dă lista tui Parris. Acesta doar îşi aruncă ochii asupra ei.)

83

PARRIS : E prea puţin timp pînă în zorii zilei, ca să vă puteţi ocupa de toţi.

DANFORTH : Am să iac tot ce mi-e cu putinţă. Pentru care din aceştia nutreşti speranţe ?

PARRIS (nemaiuitîndu-se acum la listă, cu un gtas tremurător, încet) : Excelenţă... un pumnal... (Se întrerupe, înăbuşindu-se.)

DANFORTH.: Ce vrei să spui ?

PARRIS : Aseară, cînd am deschis uşa casei să plec în tîrg, m-am pomenit deodată cu un pumnal la picioarele mele. (Pauză. Danforth se gîn-deşte la cele spuse de Parris. Apoi acesta izbucneşte.) Nu puteţi spînzura astfel de oameni! îmi primejduiţi viaţa. Nu mai îndrăznesc să ies noaptea din casă ! (Intră pastorul Hale. O clipă se uită toţi, in tăcere, la el. E tras la faţă, istovit şi mai hotărît ca oricînd.)

DANFORTH : Felicitările mele, domnule pastor Hale ! Ne bucură că vrei să ne dai iar sprijinul dumitale.

HALE (ducîndu-se la Danforth) : Trebuie să-i graţiaţi. Sînt de neclintit.

(Herrick intră şi rămîne în aşteptare.)

DANFORTH (împăciuitor) : Te înşeli, domnule Hale. Cum i-aş putea graţia, cînd alţi doispre-o zece au fost spînzuraţi pînă acum pentru aceeaşi crimă ? N-ar fi just.

PARRIS (cu respiraţia tăiată) : Rebecea nu vrea să mărturisească ?

HALE : Peste cîteva clipe răsare soarele. îmi trebuie mai mult răgaz, excelenţă...

DANFORTH : Nu mai nutri speranţe deşarte. Nu acord nici o graţiere sau amînare. Toţi cei care

83

nu vor mărturisi vor îi spînzurați. Doisprezece au fost pînă acum spînzurați; numele acestor şapte au fost anunțate şi oraşul aşteaptă să-i vadă murind în dimineața asta. O amînare ar însemna acum o şovăială din partea mea. Păsuirea sau grațierea ar pune la îndoială vinovăția celor care au murit pînă acum. Eu împart aici dreptate în numele lui Dumnezeu, şi nu pot lăsa ca glasul lui să fie redus la tăcere de plîn-sete. Dacă vă temeți de răzbunare, aflați atunci că voi spînzura şi zece mii, dacă vor îndrăzni să calce legea şi nici un ocean de lacrimi nu va putea clătina tăria legilor. Veniți-vă acum în fire, ca nişte bărbați, şi ajutați-mă potrivit misiunii voastre sfinte. Ai vorbit cu toți, domnule pastor Hale ?

HALE : Cu toți, afară de Proctor. El e la carceră.

DANFORTH (tui Herrick) : Ce face Proctor ?

HERRICK: Stă ghemuit acolo ca un uliu. N-am şti că mai trăieşte, dacă n-ar mînca din cînd în cînd.

DANFORTH (după o scurtă reflecție) : Soția lui...

soția lui trebuie să fie acum într-o fază destul

de înaintată cu sarcina ei. HERRICK: Da, excelență.

DANFORTH : Ce crezi, domnule pastor Parris ? II

cunoşti mai bine decît noi. Prezența ei nu l-ar

putea îndupleca ? PARRIS : S-ar putea, excelență. N-a mai văzut-o de

trei luni. Aduceți-o aici. DANFORTH (lui Herrick) : E tot furios ? A mai

dat în tine ?

HERRICK : Nu mai poate acum, excelență. E legat cu lanțuri de zid.

84

DANFORTH (se gîndeşte; apoi): Adu-o aici pe

* Eiizabeth Proctor. Pe urmă şi pe el. HERRICK : Da, excelență. (Iese. Pauză.)

HALE : Excelență, dacă acordați o amina re de o săptămîna şi anunțați că vă străduiți să-i faceți să mărturisească, aceasta înseamnă îndurare din partea dumneavoastră, nu şovăială.

DANFORTH : Domnule Hale, cum Dumnezeu nu mi-a dat, ca lui Iosua, puterea de a porunci soarelui să stea pe loc, nu pot să opresc executarea pedepsei lor.

FIALE (mai energic) : Dacă vă închipuiți că Dumnezeu vrea să provocați o răscoală, atunci vă înşelați, excelență !

DANFORTH (repede) : Ai auzit vorbindu-se de răscoală în tîrg ?

HALE : Excelență, orfanii pribegesc din casă în casă, vitele părăsite mugesc pe stradă, grînele putrezite infectează aerul şi nimeni nu mai ştie cînd răcnetul

tîrfei îi va pune şi lui capăt vieţii... şi vă mai miraţi că se vorbeşte de răscoală ? Miraţi-vă mai bine ca nu dau foc la toată provincia...

DANFORTH : Domnule Hale, ai predicat zilele tre-

• cute la Andover ?

HALE : Din fericire n-au nevoie de mine acolo.

DANFORTH : Nu înţeleg, domnule Hale, de ce te-ai mai întors aici...

HALE : De ce ? Foarte simplu — _să fac voia Diavolului, să-i sfătuiesc pe creştini să spună că s-au vîndut lui. (Izbucneşte deodată.) Mîinile mele sînt pline de sînge ! Nu vedeţi că sînt pline de sînge ?

PARRIS: Tăcere! (Căci a auzit paşi. Toţi se în

85

torc spre uşă. Herrick intră cu Elizabeth. Că tuşele de la mîinile ei sint legate de un lanţ greu pe care Herrick îl desface. Rochia ii este murdară, faţa palidă şi trasă. Herrick iese din nou.)

DANFORTH (foarte politicos) : Doamnă Proctor ! (Ea tace.) Te simţi bine, sper.

ELIZABETH (aducîndu-le aminte) : Mai am şase luni pină la naştere.

DANFORTH : Linişteşte-te, te rog, n-am venit să-ţi luăm viaţa. Noi... (Nu ştie cum să continue şi se adresează atunci lui Hale.) Domnule Hale, vrei să vorbeşti dumneata cu doamna ?

HALE : Doamnă Proctor, soţul dumitale urmează să fie spînzurat azi dimineaţă.

(Pauză.)

ELIZABETH (domol): Am auzit.

HALE : Ştii, nu-i aşa, că eu n-am nici o legătură cu tribunalul ? (Ea pare că se îndoieşte.) Viu la dumneata, din propriul meu imbold, doamnă Proctor. Vreau să salvez viaţa soţului dumitale, căci dacă moare, mă socotesc ucigaşul lui. înţelegi ?

ELIZABETH: Ce vreţi de la mine?

HALE : Doamnă Proctor, am rătăcit aceste trei luni, ca Domnul nostru, în deşert. Am căutat o cale de izbăvire, fiindcă îndoit blestem apasă asupra slujitorului lui Dumnezeu care îndeamnă oamenii să spună minciuni.

HATHORNE : Nu sînt minciuni. Nu poţi vorbi de minciuni.

HALE : Sînt minciuni ! Oamenii aceştia sînt nevinovaţi !

DANFORTH : Nu mai vreau să aud asta !

85

HALE (continuînd a se adresa Elizabethei) : Nu-ţi nesocoti datoria, cum mi-am nesocotit-o eu pe a mea. Am venit în acest tîrg, ca un mire la logodnica lui,

încărcat cu toate comorile religiei, am adus cele mai mari opere ale dreptului canonic, şi tot ceea ce atingeam cu certitudinea mea murea. încotro îmi îndreptam ochii neclintitei mele credințe, curgea sînge. Ia seama, doamnă Proctor, nu îmbrățişa nici o credință, dacă această credință provoacă vărsare de sînge. Viața, doamnă, viața este darul cel mai prețios al lui Dumnezeu ; nici o lege pe lume nu poate justifica sacrificarea ei. Iată de ce te rog acum, doamnă : convinge-1 pe soțul dumitale să. mărturisească, să mintă. Nu-ți fie teamă de pedeapsa lui Dumnezeu, căci el osîndeşte mai puțin pe un mincinos decît pe acela care numai din trufie îşi leapădă viața. Vorbeşte, te rog, cu el. De altcineva nu cred să vrea să asculte^ ELIZABETH (domol) : Cred că acesta e glasul Diavolului.

HALE (în culmea deznădejdii) : In fața lui Dumnezeu toți sin tem ca' dobitoacele, doamnă ! Nimeni nu poate să-i pătrundă vrerile !

ELIZABETH : Nu rnă pot lupta cu dumneata. Nu sînt destul de învățată.

DANFORTH (ducîndu-se la ea) : Doamnă Proctor, nu te-am chemat aici să discutăm chestiuni teologice. N-ai nici un pic de dragoste pentru soțul dumitale, care va muri în zorii zilei ? Soțul dumitale, înțelegi ? (Ea se uită, tăcută, la el.) Ce spui ? Nu vrei să vorbeşti cu el ? (Ea tace.) Eşti de piatră ? Dacă n-aş avea altă mărturie a vieții dumitale nefireşti, ochii aceştia uscați

86

ar fi de ajuns pentru a dovedi că ți-ai vîndut sufletul Diavolului ! Pînă şi o fiară ar plînge în clipa asta. Ți-a secat Diavolul toate lacri-miile ? (Ea tace.) Luați-o de aici. E zadarnic să vorbească cu el !

ELIZABETH (domol) : Lăsați-mă să vorbesc cu el.

PARRIS (plin de nădejde): Vrei să încerci să-1 convingi ? (Ea şovăie.)

ELIZABETH : Nu pot făgădui nimic. Lăsați-mă să vorbesc cu el.

(De afară se aude zgomotul unor paşi pe pardoseala de piatră. Toți se întorc cu fața spre uşă. Apoi intră Herrick cu John Proctor. Mîi-nile lui sînt încătuşate. Este un alt om, bărbos, murdar, cu ochii tulburi, împăienjeniți. Cum o vede pe Elizabeth, se opreşte în pragul uşii. Emoția lor îi împiedică, o clipă, pe toți să vorbească. Apoi Hale se duce, profund impresionat, la Danforth.)

HALE : Lăsați-i vă rog singuri, excelență.

DANFORTH (dîndu-t cu nerăbdare ta o parte pe Hale) : Ți s-a adus la cunoştință, nu-i aşa, domnule Proctor ? (Proctor tace, uitîndu-se numai la Elizabeth.) Văd o rază de lumină pe cer. Sfătuieşte-te acum cu soția dumitale şi Dumnezeu să vă ajute să întoarceți spatele iadului. (Proctor tace, uitîndu-se fix la Elizabeth.)

HALE (încet) : Excelență, lăsați-i...

(Danforth iese, atingîndu-1 în treacăt pe Hale. Hale îl urmează. Cheever şovăie şi apoi îi urmează şi el. în urma lui, ies Hathorne şi Herrick.)

PARRIS (de la distanță) : Dacă vrei un pahar cu cidru, John Proctor, pot să-ți dau... (Proctor

10 — Vrăjitoarele din Salem — c. 4618

87

ti aruncă o privire glacială; el se opreşte şi ridică palmele spre Proctor.) Domnul să te lumineze ! (Iese.)

(Au rămas singuri. Proctor se îndreaptă spre ea. apoi se opreşte. Parcă s-ar învîrti totul în jurul lor. întinde mîna ca spre o arătare fantastică şi, în clipa în care o atinge, îi iese din gîtlej un sunet straniu şi blînd, pe jumătate de bucurie, pe jumătate de uimire. Ii mîngîie mîna. Ea îşi pune mîna pe mîna lui. Apoi el se aşază istovit. Ea se aşază în fața lui.)

PROCTOR : Copilul ? ELIZABETH: Creşte. PROCTOR : Nici o veste despre băieți ? ELIZABETH : Sînt sănătoşi. Are grijă de ei Francis Nurse. PROCTOR : Nu i-ai văzut ?

ELIZABETH : Nu. (Simte un început de slăbiciune şi se stăpîneşte.)

PROCTOR : Eşti minunată, Elizabeth.

ELIZABETH : Ai fost... schingiuit ?

PROCTOR : Da. (Pauză. Elizabeth se zbate împotriva valurilor care amenință s-o înghită.) Vin acum să-mi ia viața.

ELIZABETH: Da, ştiu.

(Pauză.)

PROCTOR : Nimeni n-a mărturisit incă ? ELIZABETH : Mulți au mărturisit. PROCTOR : Cine ?

ELIZABETH : Se spune că vreo sută sau mați mulți-Una este doamna Ballard. Apoi Isaiah Good-kind. Mulți.

PROCTOR : Rebecea ?

87

ELIZABETH : Nu, Rebecca nu. Ea e cu un picior

în cer ! Nimic nu o mai poate atinge acum. PROCTOR : Şi Giles ? ELIZABETH : N-ai auzit ? PROCTOR : N-aud nimic acolo unde sînt ținut. ELIZABETH : Giles e mort.

PROCTOR (uitîndu-se neîncrezător la ea) : Cînd ia fost spînzurat ?

ELIZABETH (încet, pe un ton obiectiv) : N-a fost spînzurat. N-a vrut să răspundă nici „da", nici „nu" la învinuirile ce d s-au adus ; căci dacă ar fii tăgăduit ar fi fost cu siguranță spînzurat şi pămîntul i-ar fi fost scos lia mezat! De aceea a tăcut şi a murit ca un adevărat mucenic. Şi astfel ferma a rămas fiilor lui,

căci nu l-au putut osîndi pentru vrăjitorie, dacă nu a răspuns nici „da", nici „nu" la învinuirile ce i s-au adus.

PROCTOR : Atunci cum a murit ?

ELIZABETH (pe un ton blînd) : L-au strivit, John.*

PROCTOR : L-au strivit ?

ELIZABETH: I-au pus pietre grele pe piept ca să"® spună „da" sau „nu". (Cu un zîmbet afectuos pentru bătrînut Coreu.) Se zice că n-ar fi spus decît trei cuvinte : „încă o piatră !" Şi apoi a murit.

PROCTOR (încremenit — un fir în plus în țesătura chinului său sufletesc) : „încă o piatră !"

ELIZABETH : Da. A fost un om dintr-o bucată Giles Corey.

(Pauză.)

PROCTOR (făcînd apel la o mare energie, dar fără a se uita direct la ea) : M-am gîndit să mărtu

88

risesc, Elizabeth. (Ea nu spune nimic.) Ce părere ai ? Să cedez ? ELIZABETH : Nu-ți pot da nici un sfat, John.

(Pauză.)

PROCTOR (simplu — o simplă întrebare) : Ce vrei să fac ?

ELIZABETH : Eu vreau ce vrei tu. (Scurtă pauză.) Vreau să trăieşti, John. De asta fii sigur.

PROCTOR (după o pauză, cu o licărire de speranță) : Nevasta lui Giles a mărturisit ?

ELIZABETH: Nu.

(Pauză.)

PROCTOR : E o amăgire, Elizabeth ! ELIZABETH: Ce?

PROCTOR : Nu pot să mă urc pe eşafod ca un sfînt. Ar fi o înşelăciune. Eu nu sînt un sfînt. (Ea ■ tace.) Sînt un păcătos, Elizabeth ! Nu sînt un om bun. Sînt de mult putred şi nu mai am nimic de pierdut dacă mai mint o dată.

ELIZABETH : Şi totuşi n-ai mărturisit pînă acum. Asta e o dovadă că eşti om bun, John.

PROCTOR : Tac numai din îndărătnicie. Nu vreau să le fac pe plac cîinilor. (Pauză. Acum se întoarce direct spre ea.) Vreau să mă ierți, Elizabeth.

ELIZABETH : N-am de ce să te iert, John...

PROCTOR : Vreau să vezi puțină cinste în ceea ce fac. Cei care nu mint vor'muri acum ca să-şi păstreze sufletele neprihănite. La mine este însă o amăgire, Elizabeth, o deşertăciune, care nu va orbi pe Dumnezeu, şi nici nu-mi va apăra copiii de urgia soartei. (Pauză.) Ce spui?

ELIZABETH (stăpînindu-şi din ce In ce mai greu

89

lacrimile care amenință să se reverse) : John, n-ajută Ia nimic să te iert dacă nu te ierți tu însuți. (El se îndepărtează puțin, pradă unui mare chin.) Nu sufletul meu e in joc, ci al tău. (Proctor se ridică încet, ca sfîrtecat de o durere fizică, zbătîndu-se supraomeneşte să găsească un răspuns. E foarte greu pentru Elizabeth să i-t dea, şi ea e gata să izbucnească în lacrimi.) De un lucru fii sigur, căci acum ştiu : orice ai face, eşti un om bun. (Proctor îşi îndreaptă spre ea privirea şovăitoare, întrebătoare.) Mi-am scrutat cugetul în aceste trei luni, John. (Pauză.) Am avut şi eu partea mea de vină. Răceala mea a pricinuit necredința ta.

PROCTOR (frămîntat) : Nu, nu...

ELIZABETH (deschizîndu-şi acum inima) : încă nu mă cunoşti...

PROCTOR : Nu vreau să aud nimic ! Te cunosc! Te cunosc!

ELIZABETH : Ispăşeşti acum vina mea, John... PROCTOR (în culmea chinului) : Nu, pe a mea, pe a mea !...

ELIZABETH : Mă socoteam atît de ştearsă, atît de puțin atrăgătoare, încît nu s-ar fi putut să mă iubeşti cu adevărat. Bănuiala te săruta, cînd te sărutam. Niciodată n-am ştiut să dau glas iubirii mele. Un cămin rece, asta ți-am oferit eu întotdeauna. (Se retrage, înspăimîntată, la intrarea lui Hathorne.)

HATHORNE : Ei, Proctor ? Peste cîteva clipe răsare soarele.

(Pieptul lui Proctor se umflă, se uită fix la el şi apoi se întoarce spre Elizabeth. Ea se

89

duce spre el, ca pentru a-1 apăra. Glasul îi tremură.)

ELIZABETH : Fă cum vrei. Nu lăsa insă pe nimeni să te judece. Nici un judecător mai imiare nu e sub cer decît Proctor însuşi ! Iartă-mă, John, iartă-mă, eşti cel mai bun om pe care l-am cunoscut pe această lume. (îşi acoperă, plîngînd, țața.)

(Proctor se întoarce cu fața spre Hathorne. Nu mai e cu picioarele pe pămînt. Glasul lui sună a gol.)

PROCTOR : Vreau să trăiesc !

HATHORNE (tresărind surprins): Mărturiseşti?

PROCTOR : Vreau să trăiesc !

HATHORNE (pe un ton mistic) : Slavă Domnului ! E o pronie cerească ! (Iese repede şi îl auzim strigînd pe coridor.) Mărturiseşte! Proctor mărturiseşte !

PROCTOR (e dintr-un salt la uşă, strigînd) : De ce urli ? (Se întoarce, chinuit, la Elizabeth.) E rău ceea ce fac, nu-i aşa ? E rău ?

ELIZABETH (plîngînd, înspăimîntată) : Nu pot eu să te judec, nu pot să te judec !

PROCTOR : Cine să mă judece atunci ? (împre-unîndu-şi deodată mîinile.) Dumnezeule din cer, ce trebuie să facă John Proctor, ce e John Proctor ? (Aleargă încoace şi încolo, ca o fiară încolțită.) Cred că e cinstit ceea ce fac, că e cinstit... Nu sînt un sfînt. (Adresindu-se revoltat lui Elizabeth, ca şi cum aceasta l-ar fi contrazis.) Rebecca poate să moară ca o sfîntă, eu însă aş fi un înşelător. (Se aud în surdină glasuri agitate în coridor.)

90

ELIZABETH : Nu sînt, nu pot fi judecătorul tău. (Ca şi cum l-ar dezlega.) Fă aşa cum vrei, fă aşa cum vrei!

PROCTOR : Tu ai spune o astfel de minciună ? Vorbeşte ! Tu ai spune-o vreodată ? (Ea nu poate răspunde.) Nu, n-ai spune-o, chiar dacă ai fi arsă pe rug, n-ai spune-o. Fac o faptă rea. Ei bine — e rea, şi o fac!

(Hathorne intră cu Danforth, urmați de Cheever, Parris şi Hale. Vin repede şi aferați, ca şi cum s-ar fi spart gheața.)

DANFORTH (cu un adine sentiment de uşurare şi recunoştință) : Slavă Domnului, omule, slavă Domnului. Cerul să te binecuvinteze. (Cheever s-a dus la una din bănci, cu toc, cerneală şi hîrtie. Proctor se uită după el.) Să începem atunci. Eşti gata, domnule Cheever ?

PROCTOR (înspăimîntat de zelul lor) : De ce trebuie să scrieți ?

DANFORTH : Ca să afle tot tîrgul, omule. Mărturia dumitale va fi țintuită pe uşa bisericii. (Lui Parris stăruitor.) Unde e paznicul ?

PARRIS (dueîndu-se la uşă şi strigînd pe coridor) : Mai repede, Herriok!

DANFORTH : Şi acum, omule, vorbeşte încet şi fără ocoluri, ca să poată scrie domnul Cheever. (începe procesul-verbal de interogatoriu, dictîndu-i lui Cheever.) Domnule Proctor, l-ai văzut vreodată pe Diavol? (Proctor .îşi strînge fălcile.) Vorbeşte, omule. Cerul se luminează. Tîrgul aşteaptă în jurul eşafodului. Trebuie să le dau cit mai repede această veste. L-ai văzut pe Diavol ?

PROCTOR : Da.

90

PARRIS : Domnul fie lăudat!

DANFORTH : Şi ce ți-a cerut cînd a venit la dumneata ? (Proctor tace. Danforth îl i.jută.) Ți-a poruncit să faci voia lui pe pămînt ?

PROCTOR: Da.

DANFORTH : Şa te-ai pus în slujba lui ? (Danforth se întoarce în clipa în care intră Rebecea Nurse, susținută de Herrick. Aceasta de-abia se mai mişcă.) Poftiți înăuntru, doamnă, poftiți, vă rog.

REBECCA (luminindu-se ta față cînd îl zăreşte pe Proctor) : O, John, eşti sănătos...

(Proctor se întoarce cu fața spre perete.)

DANFORTH : Curaj, Proctor. Să ia şi ea pildă de la dumneata şi să revină pe calea cea bună. Ia seama acum, doamnă Nurse! Continuă, domnule Proctor. Te-ai pus în slujba Diavolului ?

REBECCA (consternată): Cum, John ?

PROCTOR (printre dinți, ferindu-şi ochii de Rebecea) : Da.

DANFORTH : Vezi aşadar, doamnă, că n-are nici un rost să mai stărui în această tăgadă. Nu vrei să mărturiseşti şi dumneata ?

REBECCA : O, John, Dumnezeu să-şi reverse mila asupra ta.

DANFORTH : Te-am întrebat dacă nu vrei să mărturiseşti, doamnă Nurse... / REBECCA : Cum, să mărturisesc, cînd totul nu-i decît o minciună, o minciună... Cum aş putea să mă osîndesc eu însămi ? Nu pot, nu pot jj

DANFORTH : Domnule Proctor, cînd a venit Diavolul la dumneata, era şi Rebecea Nurse cu el ? (Proctor tace.) Vorbeşte, omule. Ia-ți inima în dinți. Ai văzut-o vreodată cu Diavolul ?

91

PROCTOR (aproape imperceptibil) : Nu.

(După ce îi aruncă o privire lungă lui Proctor, Danforth, care presimte acum o primejdie, se duce la masă şi ia în mînă o foaie de hîrtie — lista condamnaților.)

DANFORTH : Ai văzut-o vreodată pe sora ei, Mary

Easty, cu Diavolul ? PROCTOR: Nu.

DANFORTH (uitîndu-se pătrunzător la Proctor) : Ai văzut-o vreodată pe Martha Corey cu Diavolul ?

PROCTOR: Nu.

DANFORTH (înțelegînd, pune încet lista pe masă):

Ai văzut vreodată pe cineva cu Diavolul ? PROCTOR: Nu.

DANFORTH : Văd că n-ai înțeles bine, Proctor. Nu sînt împuternicit să-ți dăruiesc viața în schimbul unei minciuni. Fără îndoială că ai văzut pe cineva cu Diavolul. (Proctor tace.) Domnule Proctor, douăzeci de persoane au declarat pînă acum că au văzut-o pe această femeie cu Diavolul.

PROCTOR : Atunci e un lucru dovedit. De ce mă

siliți să-1 mai spun şi eu ? DANFORTH : „Te silim" ? Trebuie să-1 spui din

toată inima, dacă sufletul dumitale s-a curățat

într-adevăr de toată zguna iadului. PROCTOR : Femeile acestea vor să moară ca nişte

sfinte. Nu vreau să le terfelesc numele. DANFORTH (neîncrezător) : Domnule Proctor,

dumneata crezi că mor ca nişte sfinte ? PROCTOR (evaziv) : Femeia aceasta nu s-a gîndit

niciodată să facă voia Diavolului.

153

DANFORTH : Ascultă, domnule Proctor. Am impresia că nu-ți înțelegi datoria pe care o ai în această olipă. Nu-i vorba aici de ceea ce gîn-deşte ea... Rebeoca Nurse este condamnată pentru uciderea prin farmece a unor copii, după cum dumneata eşti condamnat pentru că ai vrăjit-o pe Mary Warren. E vorba aici numai de sufletul dumitale, domnule Proctor, şi sau îi dovedeşti curățenia, sau nu mai poți trăi într-o țară creştină. îmi spui acum cine şi-a mai vîn-dut sufletul Diavolului, o dată cu dumneata ? (Proctor tace.) Ai văzut-o vreodată pe Rebecca Nurse cu... ?

PROCTOR : îmi mărturisesc propria mea vină, nu pot judeca pe alții. (Țipind, îngrozit.) Nu pot face asta.

HALE (repede, iui Danforth) : Excelență, mărturisirea lui e de ajuns. Puneți-1 să iscălească, pu-neți-1 să iscălească !

PARRIS (febril) : Ne face un mare serviciu, excelență. E un om de viază. Tot oraşul va fi; impresionat că Proctor mărturiseşte. Puneți-1, vă rog, să iscălească. A răsărit soarele, excelență !

DANFORTH (stă o clipă, pe gînduri, apoi nemulțumit) : Bine, atunci iscăleşte mărturia... (Lui Cheever.) Dă-i-o. (Cheever se duce la Proctor cu declarația şi cu un toc.) Hai, omule, iscăleşte i

PROCTOR (după ce aruncă o privire asupra hîr-tiei) : Ați fost toți martori — e de ajuns.

DANFORTH : Nu vrei să iscăleşti ?

PROCTOR : Ați fost toți martori. Ce vreți mai mult?

DANFORTH : Iți bați joc de mine ? Fără iscălitură, n-are nici o valoare !

92

(Deznădăjduit, Proctor pune gîfîind hîrtia pe masă şi o iscăleşte.)

PARRIS : Domnul fie lăudat!

(De-abia a lăsat Proctor condeiul, şi Danforth a şi întins mîna să ia declarația. Proctor i-o ia înainte şi o smulge de pe masă, cuprins de o spaimă feroce şi de mare furie.)

DANFORTH (întinzînd mina încremenit, dar politicos) : Dacă eşti bun, domnule Proctor... PROCTOR: Nu.

DANFORTH (ca şi cum Proctor n-ar înțelege) : Domnule Proctor, trebuie...

PROCTOR : Nu, nu. Am iscălit-o. Ați văzut cu toții. Cu asta gata. Nu mai aveți nevoie de ea.

PARRIS : Proctor, tîrgul trebuie să aibă o dovadă...

PROCTOR : Dracul să-1 ia de tîrg! I-am mărturisit lui Dumnezeu şi Dumnezeu a văzut iscălitura mea ! E de ajuns !

DANFORTH : Nu, domnule Proctor, nu-i...

PROCTOR : Ați venit să-mi mîntuiți sufletul, nu-i aşa ? Ei bine, am mărturisit. Nu-i de ajuns ?

DANFORTH : N-ai măr...

PROCTOR : Am mărturisit. Dumnezeu n-are nevoie de numele meu țintuit la biserică ! Dumnezeu vede numele meu ! Dumnezeu ştie ce negre sînt păcatele mele ! E de ajuns !

DANFORTH : Domnule Proctor...

PROCTOR : N-am să vă las să vă folosiți de mine ! Nu sînt Sarah Good sau Tituba, sînt John Proctor ! N-am să vă las să vă folosiți de mine. Nu ca să-mi mîntuiți sufletul vreți să vă folosiți de mine!

DANFORTH: N-am de gînd să...

PROCTOR : Am trei copii. Cum am să-i învăț să meargă pe drumul cel drept în viață, dacă imD vînd prietenii ?

DANFORTH : Nu ți-ai vîndut prietenii...

PROCTOR : Nu încerca să mă amăgeşti! Ii defăimez pe toți, dacă această mărturie e țintuită la biserică, în aceeaşi zi în care sînt spînzurați fiindcă au tăcut!

DANFORTH: Domnule Proctor, am nevoie de o dovadă bună şi legală că ai...

PROCTOR: Sînteți tr.bunalul suprem, cuvîntul dumneavoastră este de ajuns ! Spuneți-le că am mărturisit. Spuneți-le că John Proctor a căzut în genunchi şi-a plîns ca o femeie. Spuneți-le ce vreți, dar numele meu nu pot...

DANFORTH (neîncrezător) : Nu-î acelaşi lucru dacă iscăleşti sau dacă le spun eu ?...

PROCTOR (ştiind că este absurd) : Nu, nu e acelaşi lucru ! Nu e acelaşi lucru ce spun alții şi ce iscălesc eu.

DANFORTH : De ce ? Vrei să tăgăduieşti această mărturisire cînd vei fi liber ?

PROCTOR : Nimic nu vreau să tăgăduiesc.

DANFORTH : Lămureşte-mă atunci, domnule Proctor, de ce nu vrei să iscăleşti...

PROCTOR (strigînd din adîncul pieptului) : Fiindcă |(e numele meu ! Fiindcă trebuie să-1 port toată viața ! Fiindcă mint şi iscălesc o minciună ! Fiindcă nu sînt vrednic nici de pulberea de sub tălpile celor care merg la moarte! Cum să trăiesc fără numele meu ? V-am dat sufletul, lăsați-mi numele !

DANFORTH (arătînd către declarația din mina lui Proctor) : Mărturia aceasta este o minciună ? Dacă e o minciună, nu o primesc. Răspunde,

94

Proctor! Nu fac negoț cu minciuni! (Proctor nu se mişcă.) îmi dai mărturia ta sinceră, sau JIU te pot apăra de ştreang. (Proctor nu răspunde.) Ce cale alegi, Proctor ?

(Gîfîind şi cu privirea fixă, Proctor rupe coala de hîrtie şi o mototoleşte. Plînge de furie, dar cu capul în sus.)

DANFORTH : Paznic !

PARRIS (isteric, ca şi cum coala ruptă ar ți fost însăşi viața lui) : Proctor ! Proctor !

HALE : Ai să mori, Proctor ! Nu poți face asta ! ^PROCTOR (cu ochii plini de lacrimi) : Ba pot. Şi asta e prima dumitale minune: că pot. De data asta ți-a reuşit pe deplin încercarea, căci încep să văd — pentru prima oară — o fişie de bunătate în John Proctor. Nu de ajuns de mare ca să fac din ea o flamură, dar destul de.albă ca s-o apăr de astfel de cîini. (Copleşită de spaimă, Elizabeth se repede la el şi plînge în mîna tui.) Nu le dărui nici o lacrimă! Lacrimile îi bucură ! Fii demnă, împietreşte-ți inima, ca să-i striveşti cu ea ! (A ridicat-o la el şi o sărută acum cu multă pasiune.) /»

REBECCA : Nu te teme denimic ! Altă judecată ne aşteaptă pe toți.

DANFORTH : La spînzurătoare cu ei! Cine plînge pentru astfel de oameni este el însuşi un criminal !

(Herrick se duce la Rebecea s-o ia afară. Aceasta e gata să se prăbuşească, dar Proctor intervine la timp şi ea se uită la el, cerîndu-şi iertare.)

REBECCA : N-am mîncat nimic de ieri dimineață HERRICK: Haideți!

94

L

(Herrick îi duce afară. Hathorne şi Cheever îi urmează. Elizabeth se uită fix spre pragul gol al uşii.)

PARRIS (inspăimîntat, Elizabethei) : Du-te după el, doamnă Proctor! Mai este încă timp ! (Afară, bătaia unei tobe spintecă aerul. Parris tresare. Elizabeth se duce, clătinîndu-se, spre fereastră.) Du-te după el ! (Se repede afară, ca şi cum ar voi să-şi oprească destinul.) Proctor, Proctor !

(Din nou o scurtă bătaie de tobă.)

HALE : Vorbeşte cu el, doamnă ! (Se repede spre uşă, apoi se întoarce la ea.) Asta-i trufie ! Deşertăciune ! (Ea îi evită privirea şi se duce mai departe spre fereastră. El cade în genunchi.) Salvează-1. La ce-i foloseşte să moară ! Pulberea o să-1 slăvească ? Viermii o să-1 cinstească? Du-te după el şi salvează-1! ELIZABETH (a ajuns la fereastră şi se prinde cu mîinile de gratii, cu un țipăt) : S-a regăsit, în sfîrşit, pe el, şi-a redobîndit cinstea şi mîndria lui de om. Ferească Domnul să i-o răpesc!

(Se aude ultima bătaie de tobă, din ce în ce mai puternică. Hale plînge, rugîndu-se deznădăjduit. Zorii zilei se revarsă asupra feței sale. Tobele spintecă furioase boarea dimineții.) 1

CQRT1NA

Nu mult după potolirea pojarului, parohia l-a izgonit pe Parris de la amvon. Acesta a luat-o încet pe şosea, singur, şi a dispărut de atunci pentru totdeauna.

Legenda spune că Abigail şi-a făcut mai tîrziu reapariția la Boston, ca prostituată.

Douăzeci de ani după ultima execuție, guvernul a acordat despăgubiri victimelor încă în viață şi familiilor celor morți. După toate indiciile, unii nu erau însă nici atunci dispuşi să-şi recunoască întreaga lor vinovăție, şi spiritul de clică era încă. destul de puternic, căci unii dintre beneficiari fuseseră în realitate nu victimele, ci provocatorii acelei tragedii.

Elizabeth Proctor s-a recăsătorit, patru ani după moartea lui Proctor.

în cursul unei adunări solemne din martie 1712, parohia a anulat toate excomunicările. Dar se pare că a procedat astfel numai din ordinul noului guvern.

Colegiul judecătorilor a dat şi el publicității o declarație prin care cerea scuze tuturor acelora care avuseseră de suferit.

Casele unora din victime căzură în paragină şi, vreme de peste un veac, nu voi nimeni să le cumpere sau să locuiască în ele.

Puterea teocrației în Massachusetts era însă pentru totdeauna sfărîmată.

T. 1948

Responsabil de carte : R. Libman .Tehnoredactor: S. Eschenassy. Corector : L. Igiroşianu_

Dat la cules 23.05.5S. Bun de tipar 19.X.56. Tiraj 3.100 ex. Htrtie semtvellnă de 65 gr. mp. Ft.

810X1080 02 Coli ed. 6,i8 Coli da tipar 5. E itia 1 Comanda 3080 A. nr. 03079 Pentru bibliotecile mici Indicele de clasificare 83 — 2 = R.

Tiparul executat la întreprinderea Poligrafică Nr. 1 Str. Grieore Alexandrescu 93—95 Bucureşti R. P. R.